

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

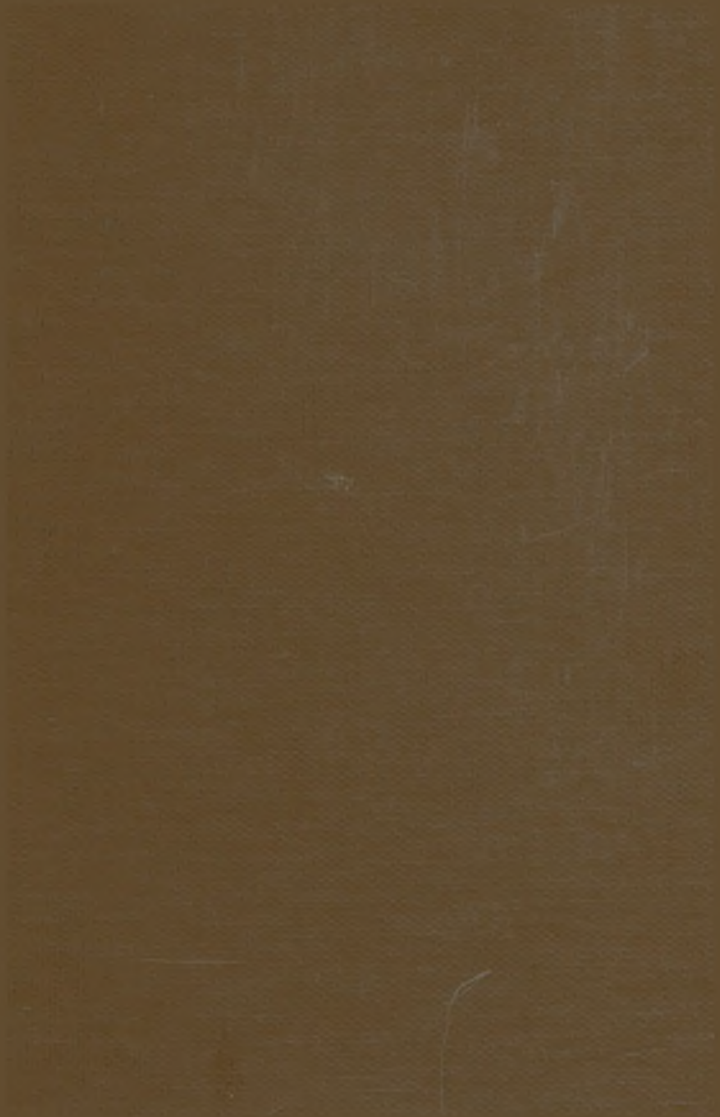
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SEIER MICHELSEN

FLERE TILLØB TIL EN

FAMILIEKRØNIKE

Med omtale af medlemmer af slægterne

Faye, Flinthrough, Holsten,

Irgens-Bergh, Jansen,

Michelsen (fra Ulbølle),

Pay og Stockfleth

VE MMETO FTE 1989

ERRATA.

- pag.13, lin.6 kirken: læs graven.
- pag.20, sidste linie: læs pag.21.
- pag.34, lin.4: læs pag.39.
- pag.48, lin.19: læs pag.17.
- pag.59, lin.1. Frbg. Slot: læs Landcadetakademiet(nu Ø.Landsret)
- pag.77, lin.5: Anbefalg. udeladt.
- pag.87, sidste lin.: læs Add.II.
- pag.93, efter CFJansen læs: se
pag. 94-1.
- pag.93, under LOFaye læs: pag.100.
- pag.100, sideangivelse i fodnoten:
pag.104-107.

**NIC.MICHELSEN M. SØNNER: LUDVIG, NICOLAI, JOHANNES, VALDEMAR, ALFRED CA. 1905.
- OG BARNEBARNET EJLER.**

SEIER MICHELSEN

**FLERE TILLØB TIL EN
FAMILIEKRØNIKE**

Med omtale af medlemmer af slægterne

Faye, Flinthough, Holsten,

Irgens-Bergh, Jansen,

Michelsen (fra Ulbølle),

Pay og Stockfleth

VEMMETOFT 1989

Tidligere udsendt:

Tilløb til en Familiekrønike 1985

Morsingboer og Kronjyder 1987

**Sidstnævnte oversat til Engelsk 1988
(til fam. i U.S.A. og Mexico)**

INDHOLD

Forord	6
Nævnet Faye i Frankrig	7
De norske Fayer	10
Anna Cathrine Faye f. Pay's forfædre	15
Familien Flinthrough	18
Pastor Andreas Faye og hans efterkommere	21
Slægten Stockfleth	35
Åmtmand Faye og hans efterkommere	39
Slægten Jensen	51
Nicolai Michelsen og Nanny Henriette f. Faye.	58
Resmus Michelsen og hans børn	76
Afslutning	88
Litteratur og andre kilder	90
Slægtskemaer	93
Addendum I:	
2 ungdomsdigte af Gerhard Faye	108
Addendum II:	
Om søkaptajn Chr. Alfred Michelsen	110

FORORD

Da jeg i vinteren 1986 udsendte *Tilløb Til En Familiekrønike* til nærmere, lidt fjernere og helt fjerne slægtninge samt enkelte andre, der havde vist forhåndsinteresse, skete der noget, som overraskede mig, men som jeg måske kunne have forventet. I tiden efter modtog jeg -foruden tak for det tilsendte- forskelligt materiale: fotokopier af håndskrevne breve, fotografier og fra de ældste slægtninge personlige erindringer og lignende. Alle skylder jeg min tak.

Hvad jeg umiddelbart måtte slutte herudfra, var naturligvis, at jeg burde have udvist større energi med at søge indkaldt materiale inden sammenskrivning og trykning.

Men først og fremmest var det en stor fornøjelse at mærke det positive respons, som er blevet stimulus til fornyede afsøgninger på mulige kildesteder.

Resultatet er, at jeg idag står med materiale, der næsten berettiger til, at arbejdet skulle skrives om, hvad naturligvis ikke kunne komme på tale. At nøjes med at nedfælde et antal supplerende "fodnoter", ville være at havne i den modsatte grøft.

Den mellemvej, jeg har valgt, ligger i titlen, jeg har anvendt: *Flere Tilløb Til En Familiekrønike*.

Nu er der så blot at håbe, at tilløbene ikke udisciplineret og kaotisk ender som en malstrøm, men at de sammen med de tidligere må danne en venligt glidende flod, hvorfra glimt af slægternes liv kan ses passere som skiftende landskaber.

Vemmetofte Maj 1989

Seier Michelsen

NAVNET FAYE I FRANKRIG

Vores Faye-forfædre dukker med fuld sikkerhed ud af historiens tåge med Marcus Fayes opnåelse af borgerskab som købmand i Bergen i 1642.

At familien kom fra Frankrig via Skotland er rimeligt sikkert. At de var fordrevne Hugenotter, har en vis sandsynlighed for sig. Endelig er det ikke utænkeligt, at i al fald nogen af Fayerne i dagens Frankrig er vores meget fjerne slægtninge.

Den historisk -ikke mindst slægtshistorisk- interesserede bibliotekar Christian Heilskov har i et lille utrykt manuskript: **Slægten Faye, personalhistoriske optegnelser**, skrevet om sine undersøgelser vedrørende fortidens franske Fayer. Både morsomt og interessant forekommer det mig, omend med hensyn til slægtsforbindelsen nok ude på den historiske sandheds aller tyndeste is.

Teksten, som formentlig stammer fra århundredets første trediedel, bringes her in extenso.

Slægten Faye er oprindelig fransk og forekommer endnu i Frankrig. En Gren af den, som sluttede sig til Protestantismen, udvandrede imidlertid under Hugenotforfølgelserne (vistnok i det 16de Aarhundrede) til Norge. Fra denne Gren stammer de danske Fayer.

Navnet Faye træffes for første Gang i Slutningen af det 14de Aarhundrede. Dog forekommer allerede 1309-11 i Procesakterne mod Tempelherreordenen en af de anklagede Riddere ved Navn de Belle Faye, men da hans Navn på de fleste Steder i Akterne skrives Bellefaye, er det muligt en anden Slægt. Derimod finder vi godt et halvt Aarhundrede senere en Joh. Faye (Faiha eller Fayha) også kaldet St. Amand som Abbed i Klosteret S. Bano (el. Bavo), vistnok af Benediktinerordenen. Han stammede fra Gent i Flandern, var en tid Lærer i Theologi i Paris, optrådte iøvrigt imod Flagelanterne, i hvilken Anledning han også rejste til Paven i Avignon. Efter sin Hjemkomst nedlagde han Abbediet.

Han har skrevet nogle latinske, theologiske Traktater og døde d. 10. Februar 1395.

Vi må nu halvandet hundrede Aar frem i Tiden, før vi atter træffer Slægtens Navn. Det er en Jacobus Faye, Herre af Epeisses, f. i Paris 6. Januar 1543. Han var Præsident i Parlamentet i Paris og Statsminister, blev i offentlige Anliggender sendt til Polen, Ferrara, Venedig og erholdt Staden Tours i "kongelig Donation".

Han efterlod nogle Taler og døde af en hidsig Feber i Senlis d. 20. September 1590.

En Søn af ham var Car. Faye, Herre af Epeisses, som først var Parlamentsadvokat i Paris derpå(ikke sikkert læseligt, måske Requestmester), ordentlig Statsråd og Ambassadør i Holland. Han er Forfatter til nogle Skrifter, blandt andet "Discours des raisons et moyens etc." og døde d. 5. Mai 1638.

Herefter træffer vi Slægten delt i Faye og de la Faye. Af den sidstnævnte Gren forekommer Antonius de la Faye (Fayuo eller Fayus). Tilnavnet Dumus¹⁾, som han giver sig, tyder på, at han må være født enten i Dum i Lothringen eller i Chateau-Dum i Orleannais. Han optræder første Gang 1561 som Skolelærer i Genf, 1568 får han Borgerret. Ved sin mangesidige Lærdom og Begavelse udmærkede han sig snart og stod i et venskabeligt Forhold til Reformatorerne Calvin og Beza. 1574 tog han Doktorgraden i Medicin, blev 1577 Professor ved Akademiet, 1586 blev han tilligemed Beza sendt til Colloquiet i Montbeliard og 1587 i et lignende Ærinde til Bern. Han døde af Pest 1615 i Genf. Af hans Skrifter kan foruden theologiske Afhandlinger nævnes: "Geneva liberata, sylvæιλαρϷουακϷ Antonii Fayi Dunensis" og "De vita et obitu Theodori Bezae".²⁾

I Vienne i Dauphine forekommer noget senere en de la Faye som General-Finans-Opkræver. Han var Fader til Joh. Elias Leriget de la Faye født i Vienne 15. April 1671. Som ganske ung gik han i Krigstjeneste som menig Rytter og udmærkede sig ved forskellige Lejligheder, så at han snart steg til anselige Æresposter.

1. Mon ikke Dunus? Jvfr. det latinske -lidt længere nede- Antonil Fayi Dunensis og det faktisk eksisterende bynavn Chateau-Dun_ i nærheden af Orleans.
2. Det græske ord i den første titel har voldt besvær. Det har kort sagt ikke kunnet tydes. Men i MM F. Didot Frères: Nouvelle Biographie generale, Copenhagen 1967, kan man læse i artiklen om Anthon La Faye (under bogstavet L), at han i 1601 udgav: Geneva liberata, seu narratio liberationis illius quæ divinitus imissa est Genevæ, hvilket i min lidet latinsterke oversættelse er udlagt: Det befriede Geneve, eller beretningen om den befrielse, som har ophøjet eller guddommeliggjort Geneve.
Den anden titel må mere ligetil betyde: Om Theodor Bezas liv og død.

November 1989 kom jeg i besiddelse af en fotokopi med 18 håndskrevne sider af Heilskovs Personalhistoriske optegnelser, hvoraf de første tre sider er identiske med ovenstående. Resterende del om de franske Fayer bringes her i forkortet form:

Joh. Elias L. de la Faye blev siden fysiker og medlem af Videnskabsakademiet. Hans bror Jo. Franc. L. de la F. blev diplomat, bl.a. ved kongressen i Utrecht 1713, og digter. Død 11/7-1731. Af formentlig samme slægtsgren: Georges de la Faye, d. 17/8-1781, bekendt kirurg, skrev Principes de Chirurgie, Paris 1739, oversat til bl.a. svensk. Medl. af Academie de Chirurgie.

En broingeniør Faye (uden præfiks) fra St. Benoit du Sault, Dep. Indre, er far til Hervé Auguste Faye, f. 5/10-1814. Denne opdagede som astronom Fayes Komet. Var elev af Francois Arago. 1848 professor og 1854 rektor v. akademiet i Nancy. 1873 prof. i astronomi og geodæsi ved Ecole Polytechnique i Paris. Medlem af Deputeretkammeret, en kort tid undervisningsminister. Forfatter til flere astronomiske værker, medlem af det franske Videnskaberne Selskab og officer af Æreslegionen.

DE NORSKE FAYER

Marcus Faye var født omkring 1620-25, kom til Norge fra Skotland, og fik i 1642 borgerskab som købmand i Bergen.

C. 1655 fik han sønnen David Marcussøn Faye, der efter at have sejlet som søkaptajn blev købmand og angiveligt både formuende og anset i Bergen. Et kortvarigt, tidligt ægteskab ved vi intet yderligere om. Han giftede sig igen c. 1680, denne gang med Elisabeth Messing (el. Mossing?). Med hende fik han tre sønner. Hans var ældst. Han blev købmand, men overlevede kun faderen med to år. De to yngre Marcus og Gert (el. Gerhard) "blev begge oplært i boglige kunster" og dimitteret fra Bergen skole til Universitetet i København, hvor de blev teologiske kandidater. Marcus blev sognepræst i Tønsberg. Han døde 1751.

Gert blev 1716 orlogspræst, gjorde hele krigen med og øjensynligt på tilfredsstillende vis, hvis man skal tro efterfølgende.

Biskoppen over Sjællands stift, Worm,¹⁾ udtalte: Han har stedse lært og levet, som han burde, så den ene chef heller have begjert ham på sit skib end den anden.

Chefen²⁾ på fregatten Pommeren skrev: ...at den lille menighed sig inderlig ved så god sjælehyrde haver glædet.

Og endelig citat fra Holmens provst Schnurmanns attest af 20/1 1720: ...at ingen præst har haft så stor Fatigue som Hr. Gjert Faye, og at han overalt har prydet det hellige embede som en ædru og skikkelig præstemand.

Krigen sluttede 1720, og samme år fik Gert Faye Kald som sognepræst i Holt,³⁾ hvor han tiltrådte "ved Michaelstider".⁴⁾

Hvornår, hvordan og hvor Gert mødte Anna Cathrine Pay, ved vi ikke, men sommeren 1723 blev de gift i Bragerne. Man tør formode, at moderen, der var velstående købmansdenke der på stedet, og brødrene sørgede for, at det blev et bryllup, som gav genlyd på egnen.

Gert og Cathrine Faye fik fireogtyve år sammen i Holt, inden han døde. Cathrine levede endnu tretten år vist nok i Kristianssand, hvor hun døde 15. januar 1760 for en uge senere at blive nedsat i kirken der.

Provst Andreas Faye,⁵⁾ oldebarn af præsteparret og selv præst i Holt og Tvedestrand, har i 1859 udgivet Bidrag til Holts Prester og Prestegjelds Historie. I det følgende skal jeg referere en del fra de kapitler, hvor Gert Faye er omtalt.

Mens Gert var præst i Holt oprulledes striden mellem den ortodokse gejstlighed af den såkaldte Wittenbergske skole og pietisterne. Fayes holdning præciseres ikke klart. Han var nok pietist, men næppe af den sorteste tro.

Konfirmationsforordningen af 1736 gjorde, at det blev Faye, som i påsken 1737 afholdt den første konfirmation i sognet. Samme år indførte han "Pontoppidans Forklaring",⁶⁾ den nye, tydeligt pietistiske religionslærebog.

1739 indførtes skoleloven for Norge, som imidlertid mødte megen lokal modstand -også i Holt præstegæld, så meget at kongen måtte trække den tilbage og overlade skoleforholdene til lokale ordninger. Hermed blev det Faye, som sammen med jernværkets ejer Ulrich Schnell organiserede skolevæsenet til både amtmands og bisps tilfredshed.

I forbindelse med kongens godkendelse i 1723 af salget af kirkerne i Kristianssand stift blev kirken i Holt underkastet restaurering.

Kirkens høje spir blev omgivet af fire små, hver forsynet med en vindfløj mærket G.D.F. -for Gerhard David Faye, utvivsomt markerende, at han selv bekostede dem.

Cathrines arv og medgift har helt sikkert gjort parret særdeles velsitueret, som det også fremgår af andre gaver til kirken: En ny prædikestol og "den sølvæske med låg, som endnu står på alteret til opbevarelse af alterbrødet". På dens låg står foruden deres initialer G.F. og C.P.- følgende:

Til Holts Kirkes brug, dens alters ziir og ære
skal denne liden æske af os foræret være.

Holts smukke og anselige præstegård var opbygget af forgængeren i embedet, men endnu ikke "klædt og indredet". Det sørgede Faye for. I 1746 lod han foretage syns- og skønsforretning ved foged,

sorenskriver og flere hjælpere. Heraf fremgår, at han over en seksogtyveårig periode foruden reparationer "haver ladet huset forsynet med klædning og maling, ladet storstuen pryde med hollandsk tøj og dagligstuen panele og male, madbo og vedskjul bygge". Hertil kom anlæg af frugthave med mur, opfyldning, stakit og træer.

Ialt betød det udlæg på 692 rbdl., hvorefter fogeden udviste tømmer og penge til udbedring for yderligere 472 rbdl.

Det tilføjes, at pengene indkræves hos almuen!

Af ministerialbogen fra Fayes tid fremgår blandt andet, at sognets folkemængde udgjorde godt et tusinde, "en fjerdedel af, hvad den er nu" (1859). Flertallet i sognet modtog to gange årligt den hellige nadver. Trolovelse (nærmest prøveægteskab) fandt endnu sted. Uægte børns antal angaves til kun 1-2 om året. Såkaldt "åbenbar skrifte" fandt sted for drukkenskab, letfærdighed og længere afhold fra sacramentet. "Således som i 1721 Jens Jyde fra verket (jernværket)".

Ved påsketid i 1747 døde Hr. Gert efter længere tids svagelighed. Hans lig blev nedsat i den murede begravelse, som endnu findes midt undet korsgangen i Holts kirke.

På kistens låg findes en oval blyplade med følgende påskrift:

Her er lagt ned
Den Gud og hver mand ved,
var i livet
Den gudfrygtige, ærværdige, hæderværdige
og vellærde, i døden den salige
Hr. Gert Faye
sognepræst til Holts præstegæld
med tilliggende annexer,
hvis livs lys i Bergen blev tændt anno 1693⁷⁾
udslukket her på Holt anno 1747,
hvorover mand til hans ihukommelse
haver ladet indgrave dette sande vidnesbyrd:
Guds frygt og ærlighed
med flere slige dyder
i denne kiste er lagt ned.
Bed læser! Du nyder
det samme viden, når Du skal

Dit livs lys udslukke,
da får Du sted blandt Engles tal
kan trøstigt øjet lukke.

I Prestegjeldets Historie kan man videre læse, at Hr. Gert i 1859 "endnu lever i almuen's minde".

Den gamle Anders Graver, som havde set hans lig, da kirken i 1832 blev åbnet, meddelte, at Hr. Gert var af middel størrelse og mager, og tilføjede, at han i sin barndom havde hørt, at han var en flink præst, en dygtig landmand og afholdt af almenen. Den følgende historie kunne Anders Graver også fortælle. Hr. Gert var så rig en mand, at han ofte havde måttet forstrække Hr. Schnell fra jernværket med penge i de yngre år.

Men belært af sin forgængers eksempel lånte han kun ud imod pant, hvorfor værkejerens sølvtøj ofte vandrede fra værket til præstegården og tilbage igen.

En gang kom Schnells tjener Lars Schmith -en ærlig jydekarl- for at bede om penge uden at have pant med. Hr. Gert afslog, men da den tro tjener skildrede sin herres forlegenhed, udbrød præsten: "Din herre låner jeg intet uden pant, men du skal få de 100 rigsdaler på dit ærlige ansigt".

At Holtpræsten var en velstuderet mand og sammen med sin hustru et velhavende par, ikke kun var almuesnak, fremgår af dokumenterne fra dødsbodelingen.

Her nævnes en for den tid anselig bogsamling på 331 numre heraf adskillige i flere bind og omfattende 50 folianter og 145 quarter.

Af pengemidler ialt 7877 rbdl.- fik enken 50%, hver søn 10% og hver datter 5%. Dette nævnt til oplysning om kvindens stilling i tidens regler for arv.

Gert og Cathrine Faye fik ialt seks sønner og fire døtre, hvoraf to drenge og to piger døde som børn.

Ældste søn David blev byfoged og postmester i Kristianssand.

Andreas, der blev præst, omtales særskilt senere.

Tredie søn Hans boede mange år i Bragernæs som skipper og købmand, inden han flyttede til sin landejendom Sørum i Lier.⁸⁾

Den yngste bror Jacob helligede sig også forretningslivet.

Ældste datter Antoinette blev borgmesterfrue i Kristianssand, mens den yngre Elisabeth blev gift med præsten Mathias Bergh.

Det sidste par skal vi også senere komme tilbage til.

- 1) Christen Worm, 1672-1737, sønnesøn af Ole Worm.
- 2) Vilhelm Lemvig, da. søofficer, 1690-1768.
- 3) Medinddragende Tvedestrand mellem Arendal og Risør.
- 4) Eller Mikkelsdag den 29. september.
- 5) Se 8) nedenfor.
- 6) Erik Pontoppidan, 1698-1764, præst i Kbhvn. Senere bisp i Bergen.
- 7) Andre kilder anfører 1691.
- 8) En af Hans Fayes fem sønner var Christoffer, også købmand i Bragernæs, som blev far til Andreas Faye, 1802-1869, sognepræst i Holt-Tvedestrand, forstander for seminariet der og en tid stortingsmand. Udover et historisk forfatterskab samlede han stor biografisk viden, som opbevares i det norske rigsarkiv som Fayes Samlinger.

OM ANNA CATHRINE FAYE F. PAY'S FORFÆDRE

Ved afslutningen af de første Tilløb til Familiekrøniken var alt, hvad jeg vidste om Gert Fayes svigerfamilie, at Anna Cathrine var købmandsdatter fra Bragernæs, hvor også brylluppet stod.

Flere har sat mig på sporet efter mere viden, og min halvfætter Kaj Poulsen¹⁾ har venligst overdraget mig sine notater om slægten Pay. Og minsandten om jeg ikke her i Vemmetofte Klosters bibliotek næsten faldt over yderligere materiale.

Navnet Pay forekommer ikke sjældent i Norge i 1600-tallet og tidligere. Man har gisnet om navnets oprindelse og gættet på England eller Skotland, men intet vides. De oprindelige Pay'er er forlængst uddøde. Familien Pay, som Anna Cathrine tilhørte, og som stadig eksisterer, er ikke beslægtet med "Ur-Payerne", men har -som vi skal se- taget navn efter dem.

Jeg vil gengive, hvad Kaj Poulsen skriver i sit utrykte manuskript Slægten Pay på Bragernæs:

De to ældste af de kendte aner er født c. 1580. Den ene Oluf er storbonde i Lier,²⁾ ejer af gården Eik, og der er vist ingen tvivl om, at han er af gammel norsk bondeæt. Den anden Christen Ibsøn er bødker på Bragernæs, men det antages, at han er jysk af fødsel.

Blandt de ældste af anerne findes desuden en skrædder på Bragernæs og en skibskaptajn, der under den skånske krig³⁾ sejlede tømmer og jern fra Drammen til København. Det er morsomt at se, hvorledes slægten har fulgt byens udvikling, hvorledes den er begyndt småt med handel med tømmer fra sine egne skove for gennem et par generationer at arbejde sig op til ejer af store handelshuse med flere ejendomme i Bragernæs.

Kaj Poulsen ser i det, at en datter af den velstående handels-slægt gifter sig med en "bogens mand", pastor Gert Faye, en heldig kombination med chance for efterkommere af åndeligt format

og nævner -ikke uberettiget, synes jeg- amtmanden, vores fælles tipoldefar.

Bonden Oluf fra Eik solgte tømmer fra egen skov. Det gjorde sønnen Tollef også. En anden søn Christoffer drev trælasthandel og savværk i Bragernæs. Mens Tollef forblev bonde, tog hans søn Halvor Tollefsøn til byen og blev handelsmand. Han var født på Skougen ødegård i Lier sogn, kom i lære hos farbroderen Christoffer og senere i tjeneste hos Johan Marselis.⁴⁾

I 1673 står Halvor, der nu er selvstændig tømmerhandler, sammen med sin far indstævnet i Bragernæs ting for uregelmæssigheder vedrørende et parti mastetræs dimensioner. Han kunne dog godtgøre, at det omhandlede parti ejedes af ovennævnte Marselis, og anklagen blev frafaldet.

Få år forinden havde Halvor Tollefsøn giftet sig med Karen Stillesdatter Pay. Stille (eller Stilluf) Reersen var skrædderen i Bragernæs og hans svigerfar Christen stedets bødker.

Karen Stillesdatter levede fra 1635 til 1695. Efternavnet Pay havde hun fra sit kortvarige første ægteskab med den velstående købmand Hans Andersen Pay, med hvem hun havde sønnen Anders.

Anders var ene om at føre Ur-Pay-slægten videre, og efter få generationer var den borte.

Halvor drev en blomstrende virksomhed. På Bragerøen købte han grunde, byggede beboelse, pakhuse og egen havnekaj.

Han og Karen fik kun en søn, Hans Halvorsen, som efter moderens første mand antog navnet Pay og således blev stamfader til alle senere Payer.

Hans Halvorsen Pay fødtes i 1671. Han kom tidligt til at drive en omfattende virksomhed. Han tog borgerskab i Kristiania, ejede savværk og flere ejendomme i Åmot og Ringerike. I Bragernæs drev han foruden sin trælasthandel virksomhed som vekselerer og bankier. Otteogtyve år gammel ægtede han Antoinette Bruun, datter af søkaptajn Gabriel Bruun og Catharina Cortsdatter Gottorp. Deres ægteskab blev kort, efter otte år døde Hans Halvorsen, kun seksogtredivede år gammel. Men de nåede at fa fem børn, hvoraf to døde som spæde.

En søn Halvor kom senere ind i virksomheden.

Datteren Karen, gift Thorgrimsøn, døde i Kristianssand 1753.

Det femte barn var Anna Cathrine Pay, som blev gift Faye.

Moderen Antoinette har været en stærk og velbegavet dame. Som enke fortsatte hun virksomheden. Efter få år giftede hun sig påny, nu med Anders Larsen Smith, selv en velhavende købmand, som hun også overlevede. Hjulpet af sine tre sønner, hvoraf to fra andet ægteskab,⁵⁾ sad hun en årrække som Bragernæs's ledende skikkelse, indtil hun c. 1745 foretog det endelige skifte med børnene. Hun døde på Bragernæs 5. September 1753.

- 1) K.P. f. 7/5-1912, civ.ing., dir. f. Sadolin & Holmblad p.p.
- 2) Lier sogn nær Bragernæs, vore dages Drammen.
- 3) Den skånske krig 1675-79.
- 4) J.M. af hollandsk vekselererfamilie, som for betydelig finansiell hjælp til flere danske konger fik overdraget ejendom i kongerigerne. Jvfr. Marselisborg v. Århus, som tidl. hed Havreballegård.
- 5) Herfra også en datter, som gift med Johs. Arbo fik en søn Peder Nicolaj Arbo g.m. Anna Catharina Collett, Lundbygård i Sydsjælland.

FAMILIEN FLINTHOUGH

En af vore tip-tipoldemødre, gift med den norske præst Andreas Faye, var Ane Margrethe Karine født Flinthrough.

I Chr. Heilskovs Mindeblade om Gerhard Faye fra 1925 antages det, at Flinthrougherne var kommet til Norge fra Skotland som flygtninge fra en religiøs strid der. Herudover nævnes kun, at Margrethe var præstedatter fra Hurum.

I Norsk slektshistorisk Tidsskrift har jeg imidlertid fundet en artikel om den norske 1800-tals maler Johan Flintoes oprindelse,¹⁾ hvoraf fremgår, at Flintoe kun er en forenkling af familienavnet Flinthrough.

Om den ældste kendte af slægten, Søren Jacobsen Flinthrough, vides en del dog hverken hans oprindelse eller fødselsdata. Men da han blev student fra Roskilde Katedralskole 20. juli 1674, så er et fødselsår omkring 1655 nok et rimeligt gæt. Intet taler imod, at hans forfædre kan have forladt Skotland som følge af religionsfejderne der omkring et århundrede tidligere under Maria Stuart eller hendes far Jacob d. V.

Student Søren tog sin første akademiske grad, baccalaureat, sommeren 1676 og få år senere sin attestats. Hans studieår faldt delvis sammen med Christian d. V.s skånske krig 1676-79.

Trods de danskes næsten totale dominans til søs, foretog svenskerne spredte overfald mod de danske kyster, blandt andet mod øen Anholt. Ved et sådant skete det, at øens sognepræst Christian Sørensen Quist²⁾ blev dræbt af de svenske i krigens sidste år.

Dette blev årsagen til at den unge teolog Søren Flinthrough den 27. Marts 1679 blev Anholts niende sognepræst efter reformationen. Fire måneder senere drog han til København for 16. Juli at blive viet til Gjertrud Hansdatter Holst.

Hverken ægteskab eller præstekald blev af lang varighed. Et barn nåede de dog at få. I november 1681 fødtes på Anholt sønnen Abra-

ham. Inden udløbet af 1686 var Abraham faderløs. Præsten blev ikke meget over tredive år gammel.

Efter tidens skik giftede præsteenker sig ofte med den efterfølgende præst i sognet. Om Abrahams fortsatte opvækst også kom til at foregå i et præstehjem, ved vi ikke. Men også han endte som præst.

Nitten år gammel blev han privat dimitteret student, og en årrække ernærede han sig som lærer, mens han sideløbende studerede teologi, således at han 1716, femogtredive gammel, blev kandidat. To år senere fik han sit første embede i Sande i Vestfold som kapellan, og i god samstemmen med den ovenfor beskrevne skik giftede han sig samme år med Anne Christine Winge, enke efter den nys afdøde kapellan på stedet Bertel Schultz og datter af sognepræsteparret Gerhard Bentsen Winge og Johanne Matsdatter Engelstrup. I Sande, hvor de fik deres seks børn, blev Abraham og Anne Christine i nitten år, inden han 1737, den fjerde Oktober for at være nøjagtig, blev kaldet til sognepræst i Hurum.³⁾

Her levede de sammen til Anne Christine døde i August 1746. Den aldrende enkemand fortsatte præstegerningen til sygdom bød ham at standse 73 år gammel. Det følgende år, 1755 i April, døde han i Svelvik i sit gamle sogn.

Af deres seks børn, tre drenge og tre piger, blev den ældste præst, en blev styrmand -vist nok den Flinthrough, som blev farfar til maleren Johannes-, og om den tredje søn ved vi kun, at han rejste udenlands. Om to af døtrene vides intet, udover at den ældste forblev ugift. Men den yngste af flokken Ane Margrethe skulle blive præstekone. 27. April 1758 blev hun gift med Andreas Faye, som selv var præstesøn fra Holt. Brylluppet stod i Kristianssand, hvor Andreas' ældre broder var byfoged og postmester, og en søster var gift med byens borgmester.

- 1) Johs. Flintoe, f. i Kbh. 1786, d. smst. 1870. Fader:aftakket soldat, senere klokkestøber Abraham Nielsen Flinthrough fra Hurum (formentlig Margrethe Fl.s brorsøn). Moder: Cecilie Marie Jensdatter Hvidberg. Levede i Kristiania. Udsmykket audienssalen i kongeslottet der. Medl. af direktionen f.d. norske Nationalgalleri. Billeder her og i kunstmuseet i Gøteborg.
- 2) Chr. Sørensen Quist kan meget vel være sønnesøn af Vejlbypæsten som Sept. 1625 ved et justitsmord "ombragtes ved sværd".
- 3) Herred i Buskerud fylke mellem Drammen og Oslo.

ann. nr.		1744. (53.)
23.	Thomas von Westen Egede	Rec. priv. Dr. Scheid.
15.	Johannes Andreas Bredal Egede	Idem.
	E. Schola Christianiandensi	
21.	Johannes Fogh	J. Fr. Ramus
23.	Andreas Homme	Idem.
20.	Matthias Storck	Idem.
20.	Nicolaus Lassen	Chr. Thestrup.
22.	Antonius Kierulf	J. Fr. Ramus.
	E. priv. Christianiand.	
17.	Andreas Gerhardi Faye	Chr. Thestrup.
	E. Schola Fridericoburgensi	
21.	Laurentius Blichert	J. Detharding
19.	Johannes Jacobus Lund	Idem.
18.	Johannes Aradius Bysfel	Chr. Thestrup.
19.	Petrus Friis Bagger	J. Detharding.
20.	Christianus Ording	J. Chr. Kall.
19.	Hennicus Nicolaus Owenberg	J. Detharding.
	E. Schola Roskildensi	
19.	Johannes Lassen	J. Kofod.
		Idem.

Udsnit af en side i Københavns Universitets Matrikel over immatrikulerede fra året 1744.

Man bemærke den fra Christiansønd privat dimitterede, 17-årige Andreas Gerhardi Faye, jvfr. pag. 23.

PASTOR ANDREAS FAYE OG HANS EFTERKOMMERE

Gert og Anna Cathrine Fayes næstældste søn Andreas fødtes 23. September 1727 og blev døbt på Mikkelsdag en lille uge senere. Han blev konfirmeret 1743 og var den eneste af børnene, som fik en boglig uddannelse. Efter sin eksamen var han kapellan tre år i Lyngdal, så femten år residerende kapellan i Oddersnes-Øvrebø, hvor familien boede i Sangesland præstegård i Øvrebø. I 1775 blev Andreas sognepræst i Egersund ude på vestkysten, og 1790 fik han sit sidste kald i Østre Moland og Tromø ud for Arendal. Her døde han to år senere.

Ane Margrethe (født Flinthrough) fødte ham fem børn. To var drenge, men den yngste døde som ganske lille. Den ældre Gerhard, som efter faderens inderlige ønske skulle være præst, drog ned til København med det sigte. Men som vi ved, gik det anderledes. Han opgav teologistudiet, digtede i stedet og levede noget af et bohemeliv i Danmark. Faderen forstod ham ikke, og afbrød forbindelsen med sin søn. Et brud der aldrig skulle hele, selv om Gerhard inden faderens død nåede at tage sin juridiske eksamen og få sit første embede på Falster.

Man må håbe, at det var en trøst, at to af hans døtre dog blev gift med præster, hvoraf den ene Peter Ludvig Lund, Antoinettes mand, endog var efterfølgeren i Egersundembedet. Forinden havde han haft kald i Valle højt i Setesdalen.

Den ældste søster Catherines mand var Johan Andreas Willock, som først blev kapellan i Øyestad vest for Arendal, inden han fik Holt præstegæld, som vi ved, Cathrines farfar havde haft i mange år.

Man kender tre sønner Willock. To levede i Kristianssand den ene som embedsmand den anden som leder af et skibsværft. Den sidste var Andreas,¹⁾ hvis livsbane i flåden i flere henseender forløb parallelt med den tredie datter Elisabeths families.

Elisabeths mand Christian Holsten og deres fire sønner var alle søofficerer, mens de to døtres ægtefæller var diplomater. Deres verdensbillede og oplevelse af Danmarks og Norges skæbne i decennierne omkring adskillelsen måtte ikke nødvendigvis være sandere, men -med en vid horisont- anderledes end, hvad der tegnede sig for mænd i Thisted og Hobro med mere jordnære embeder - deres opfyldthed af kunst og poesi ufortalt. Derfor god grund til at dvæle lidt ved disse lidt fjernere slægtninge.

For Christian Holsten, som var opvokset i et københavnsk officershjem, var det vel helt naturligt allerede som dreng at blive kadet i søetaten. Som ung løjtnant tjente han en periode i den russiske flåde,²⁾ og senere deltog han i danske togter til både Ostindien og de danske vestindiske øer.

Han var fireogtredive, da han i 1781 i Egersund blev viet til den nittenårige Anne Elisabeth.³⁾ Deres ældste søn blev født i Egersund i 1783. Familien boede senere på Christianshavn, hvor de øvrige børn er født, og hvor Christian Holsten døde i 1811, efter at han syv år tidligere var gået af som kommandør.

I **Topsøe Jensen & Marquards fortegnelse over norske og danske søofficerer** finder man, foruden Christian Holsten og hans fire sønner, hans far, der var kaptejn,⁴⁾ hans bror -også kaptejn⁵⁾ og dennes søn.⁶⁾

Her holder vi os til Christian Holstens egne børn.

Den ældste søn, Frederik Christian forblev ugift. Tolv år gammel blev han kadet. Hans første togt -allerede i drengsårene- var med fregatten *Thetis* til Middelhavet, hvor den var stationeret i en længere periode.²²⁾

I 1806 fik han som løjtnant tilstedt tre års orlov for at gå i udenlandsk krigstjeneste ligesom faderen, men allerede året efter måtte han vende hjem ved udbruddet af den nye krig med englænderne. 1808 kommanderedes han til deltagelse i den såkaldte Auxilliærstyrke i Scheldemundingen. Danmark havde året før måttet aflevere sin flåde til englænderne og havde derfor overskud af skibsbesætninger. Omvendt for franskmændene, som havde gennemført et stort nybygningsprogram. To linieskibe og to fregatter overlodes os derfor af vore allierede, men de skulle blive i Scheldemundingen for at beskytte denne vigtige vandvej.

Senere kommandørkaptejn, Henrik Gerner Sneedorff⁷⁾ har i sine

erindringer skrevet om ekspeditionen, som han deltog i som ganske ung. Vinteren 1808-09 lå Sneedorff i kvarter i Vlissingen sammen med Frederik Holsten, der var trediekommanderende på lineskibet Danzig, og da for resten også sammen med Frederiks fætter løjtnant Willock. Den danske styrke stod, ikke urimeligt, under dansk kommando. Men da i Januar 1809 franskmændene egenmægtigt indsatte egne chefer, protesterede de danske øverstbefalende og blev som fanger afleveret i fæstningen Rendsburg. Også Frederik Holsten og senere admiral Falsen⁸⁾ nægtede at tage imod ordrer af andre end danske chefer. De to hedsporer kaldtes hjem og holdtes i første omgang under arrest i Kastellet. For ingen af dem fik episoden dog karrieremæssige følger, og begge deltog i danske farvande i kampen mod englænderne.

I H.G. Gardes Søkrigshistorie kan man læse:

I bæltet var det især premierløjtnant Holsten, der havde været i Vlissingen, som gav impulser til dristige udskæringer af koffardiskibe fra fjendtlige konvojer.

En gang bemægtigede han sig tre skibe fra en konvoj ved først at udgive sig for fører af et engelsk patrouillefartøj og senere for at være plattysk talende koffardiskipper. Denne episode, som uundgåeligt bringer Tordenskjold i erindring, foregik i Storebælt og findes beskrevet i J.P. Withs Danske og Norske Søheltes Bedrifter.

I krigens sidste år udnyttedes også andre af Frederiks gode evner. I en periode fungerede han som dansk generalkonsul under vigtige underhandlinger med svenskerne.

Hans sidste kommando under krigen og i det hele taget fik han ejendommeligt nok til lands. I 1813 havde Danmark søgt underhandling med englænderne, men var blevet afvist, så vi måtte fremdeles knytte vores skæbne til Napoleon. Et dansk troppekontingent på 10.000 mand, hvortil hørte et matroskorps under kommando af kaptejn Frederik Holsten, stødte sydpå for at forene sig med Napoleons tropper. Herved kom Frederik til at deltage i krigens sidste danske fægtning, bekendt under navnet Bataillen ved Sehestedt. Kort tid efter, 14. Januar 1814, måtte vi slutte fred i Kiel, hvorved Norge gik tabt for det danske monarki.

Som norsk født fik Frederik Holsten -som alle norske officerer og embedsmænd- valget mellem loyalitet over for Danmark eller Norge.

Han valgte den norske marine. Han var på det tidspunkt adjutant for prins Christian Frederik, den senere kong Christian d. VIII, som 1813 var blevet statholder i Norge og efter adskillelsen kortvarigt Norges konge. Som overadjutant fulgte han med prinsen tilbage til Danmark, men tog snart sin afsked. Han rejste til Tunis, hvor han bosatte sig for at drive arkæologiske studier. Efteråret 1816 døde Frederik dernede kun treogtredive år gammel. Han er portrætteret i 1812 af maleren C.F. Grøger. Billedet ejes af Statens Museum for Kunst.

At Frederik valgte at slå sig ned i Tunis, var nok ikke uden forbindelse med, at hans afdøde lillesøster, **Wilhelmina Josepha**, havde været gift med den derværende danske konsul **Andreas Christian Gierlew**.

Gierlew var embedsmandssøn fra Roskilde. Efter studieårene i København rejste han i Europa -til dels sammen med H.C. Ørsted og Baggesen. I det europæiske åndslivs metropoler traf hen en lang række af tidens store personligheder. Efter nogle års ansættelse i centraladministrationen blev han først konsultssekretær senere konsul i Tunis, hvortil han ankom 1811 med sin tyve år gamle hustru Wilhelmina. Inden der var gået et år var Wilhelmina død dernede.

Andreas Holsten, Frederiks to år yngre bror, blev kaptejn-løjtnant i søetaten, inden han tog sin afsked. Som løjtnant havde han deltaget i Københavns søforsvar, da englænderne kom anden gang i 1807. Han var chef for kanonchaluppen Nysted, som sammen med hele kanonbådsflotillen i dagene før bombardementet engagerede sig med fjenden nord for byen. Torsdag den 20. August angreb Nysted et engelsk batteri "bag gærdet i haven ved Svanemøllen" og kom under svær beskydning, som kostede tre faldne, og blandt de seks sårede var chefen sekundløjtnant **Andreas Holsten**.

Hvorlænge han var ukampdygtig, ved jeg ikke. Men foråret 1810 var han chef for to kanonbåde, der opererede i Vadehavet. Den 26. April tvang han tre britiske chalupper til overgivelse, da de ville lande på øen Amrum for at bemægtige sig der oplagt prisegods. Efter krigens slutning forlod Andreas flåden som sin ældre bror for at rejse udenlands. Det blev også til Nordafrika. Han blev dansk konsul i Algier. Af breve til ham fra svogeren Irgens-Bergh¹⁰⁾ fremgår det, at han formentlig var i Algier allerede 1817.

De nordafrikanske stater Marokko, Algier, Tunis og Tripolis var ikke fredssommelige, eksotiske pladser set med datidens danske øjne. Barbariet, som de kaldtes, var hjemsted for organiserede sørøvere, der i mere end et århundrede havde plyndret danske kofardifartøjer og aftvunget os store summer i løsepenge. I 1800-tallet var afpresningen sat i system, så Danmark fast sendte årlige beløb og gaver til pachaer og beyer for at opnå frit lejde for skibene.

I Algier blev Andreas i 1820 gift med Harriet MacDonnel (el. Donald). Efter navnet at dømmes har hun været skotsk, datter af den britiske generalkonsul på stedet.

Den femte Juni det følgende år fødte Harriet ham en søn, som fik navnene Christian Frederik Hughes -det sidste navn utvivlsomt efter sin morfar. I barselperioden indtrådte imidlertid fatale komplikationer, hvad man kan læse i den berlingske avis for 31/8-1821, hvor søløjtnant Wilhelm Holsten meddeler:

At min Broder, Hr. Capitaine og Ridder Andreas Holsten, kgl. Generalkonsul i Algier, har haft den tunge Skiebne at see sig sin elskte Kone, fød MacDonnel ved Døden berøvet den niende i forrige Maaned efter noget over et Aars lykkeligt Ægteskab, som Følge af hendes Nedkomst med en Søn, anser jeg for min Pligt sørgeligst at meddele deltagende Slægt og Venner.

Omtrent på dagen et år senere findes i Berlingereren for 30/8-1822 følgende meddelelse:

Efter hertil indløben officielle Beretninger er den kgl. General-Consul i Algier, Hr. Søe-Capitaine Andreas Holsten, R. af Dbg., Dannebrogsmænd den første Marts falden som Offer for Pesten. Den tredie altsaa af denne ædle Slægt paa Barbariets Kyst. Hvilket -i hans eneste nulevende Broders Fravær, netop paa Reisen til Algier, sørgeligst bekendtgøres.

Gierlew

Legationsraad.

Mit gæt er, at broderen Wilhelm var rejst til Algier, kaldet af meddelelsen om Andreas' sygdom, og at den næsten spæde, forældreløse søn fik sit foreløbige hjem hos sine bedsteforældre på stedet. I al fald går der nogle år, før vi påny hører om ham, så vi vil for en stund vende os mod de resterende Holstensøskende.

Carl August Holsten født 1787 nåede at blive premierløjtnant og at deltage i den såkaldte kanonbådskrig.

I 1809 havde englænderne besat Anholt med det sigte at holde fyret i funktion. Et generobringsforsøg i 1810 opgaves. Men Marts 1811 foretoges nye forberedelser. På nordkysten af Djursland mødtes 650 mand infanteri tillagt fire lette kanoner med kanonbådsflotillen på tolv fartøjer og de nødvendige transportbåde. Under kommando af J.C. Falsen startede ekspeditionen den 27. Marts. Alt gik skævt. Englænderne var advaret af formentlige spioner. På trods af årstiden, farvandet var først lige blevet isfrit, havde englænderne mod forventning større enheder i området.

Løjtnant Carl Holsten anførte 200 matroser, som udgjorde avantgarden af landgangstropperne. De måtte hurtigt søge dækning i klitterne mod fjendens artilleri. Fremrykningen druknede i blod. Carl Holsten faldt sammen med 30-40 menige.²³⁾ 500 mand overgav sig som følge af slet kontakt mellem infanteriets ledelse og skibene.

Flådeenhederne nåede i sikkerhed ad forskellige ruter. Transportbådene kom næsten tomme ned i Isefjorden, kanonbådene søgte til Jylland undtagen Falsens egen. Han slap ned i Sundet og nåede til København, hvor han senere måtte møde i en retssag i anledning af togtets udfald.

Næstingst i søskendeflokken var Mathilde, som var atten, da faderen døde i 1811. Mathilde opholdt sig herefter for en tid med moderen i Norge. De optræder begge i *Moer Korens Dagbøger*¹¹⁾ hvor de i vinteren 1813 ses at deltage i selskaber i Kristiania ("--- den gode fru Holsten og hendes datter Mathilde deltog") og i Drammen hos Rørbyes,¹²⁾ hvor "der var stort compagni, nogle og halvhundrede. --- Værten tog fru Holsten (til bords), for hvem selskabet var. --- Min conversation med den højst interessante fru Holsten var min bedste moro --".

Omtrent på den tid forelskede Mathilde sig i en nybegt norsk jurist, som iøvrigt var hendes halvfar, idet sognepræsten i Holt, Gert Faye, var deres fælles oldefader. De giftede sig i 1816. Den udkårne var Mathias Friis Irgens-Bergh, præstesøn fra Tønsberg,¹³⁾ som efter studentereksamen på Katedralskolen i Kristiania i 1807 sendtes til København for at studere teologi, men han sprang fra og blev -ikke ulig en anden præstesøn i slægtens- jurist. Allerede som student var han surnumerær cancellist

Kammerherreinde
MATHILDE THERESE V. IRGENS-BERGH
f. Holsten
født 1793 død 1861

Kammerherre, Geheimelegationsråd
MATHIAS FRIIS VON IRGENS-BERGH
Ridder af Dannebrog
født 1786 død 1828

(fot. Pacht&Crone)

i udenrigsdepartementet, som han skulle komme til at tjene livet ud. 1814 blev han udtaget til at være sekretær under Wienerkongressen for departementets chef siden 1810, Geheimstatsminister Niels Rosenkrantz.¹⁴⁾ Sommeren 1815 blev han legationssekretær og samtidig Ridder af Danebrog. En usædvanlig heldig karrierestart for en norsk og borgerlig i et departement, der traditionelt stort set var forbeholdt adelens sønner. I Niels Rosenkrantz havde han fået en god ven og beskytter.

August 1816 blev han chargé d'affaires ved det sachsiske hof i Dresden, en stilling han bevarede, indtil han trods flere rekreative rejser til syden bukkede under for tuberculosen. Optagelse i den danske adelstand med navnet von Irgens-Bergh og udnævnelse til geheimelegationsråd og kammerherre kunne lidet hjælpe, men var dog til opmuntring. 8/3-1828 var han død.

Stillingen i Dresden hørte ikke til udenrigstjenestens vigtigere, men den var behagelig og derfor eftertragtet. Dresden var et kulturcentrum og - indtil allierede luftangreb udraderede den under anden verdenskrig - arkitektonisk mere end en europæisk perle.

Hans samtidige tillagde ham et smukt ydre og et behageligt væsen. De her gengivne malede portrætter af Mathilde og Mathias Irgens-Bergh tilsiger, at man må give samtiden ret og i samme åndedræt konstatere, at Mathilde var mindst lige så køn, kort sagt et højst charmerende par.

De påforegående side gengivne portrætter hidrører fra Frederiksborg Slots Museums fotoarkiv (negativnr. 695 a og 684 a). Hvor malerierne befinder sig er uoplyst, og kunstneren er ukendt. Portrætmaleren C.A. Jensen (1792-1870) har malet andre portrætter af ægteparret. De findes på Statens Museum for Kunst, hvor et af dem (for tiden billedet af Mathias I-B.) er ophængt i rum nr. 83 på 1. sal. De er malt senere end de her gengivne. Mathias's nu markerede træk er præget af den fremadskridende sygdom.

1817 blev Irgens-Bergh medlem af kommissionen vedrørende Elb-skibsfarten, og hans væsentligste udenrigspolitiske indsats synes at have været hjemforhandlingen af den såkaldte Elbtraktat, aftalen om varetransport og besejling af den stærkt befærdede vandvej, ved hvis munding det danske kongerige havde vigtige havnebyer.

Irgens-Bergh førte ud over den tjenstlige en ganske omfattende privat korrespondance, hvoraf en del er bevaret¹⁵⁾ og i 1876 udgivet i uddrag. Helt rimeligt, men for en personalhistorisk interesseret beklageligt, med udeladelse af afsnit af mere privat karakter.

Gennem disse breve fåes glimt af, hvorledes samtidige opfattede og vurderede politik og samfundsliv i årene efter 1814.

Derfor er det ikke blot rimeligt inden for dette skrifts rammer at medtage uddrag af dette materiale. Det ville være en stor synd at lade være.

For hele perioden 1817-1828 gælder det, at Danmark er i stor gæld dels fra krigsårene og dels på grund af de stadigt faldende kornpriser på verdensmarkedet. Følgen er konstant tilbagevendende behov for låntagning (Var der nogen der sagde: osse dengang?) i Hamborg, Frankfurt, London og Amsterdam. Navne som Hambro, Rothschild og Heine tegner datidens store banker-huse.

På skandinavisk plan hører vi i de første år om den store nød i Norge og om svenskerne stadige pres mod Danmark for at ydmyge os. Danmark nødsages til at fjerne den norske løve fra rigsvåbenet. Mere kontant har vi svære problemer med at få anerkendt Norges andel af den statsgæld, som hidrører fra dobbelt-monarkiets tid, ligesom svenskerne længe nægter at betale en gæld på tre millioner Rigsbankdaler for svenske troppers underhold i Holsten under sidste del af krigen.

I sidste del af perioden opnåes endelig enighed om en traktat med Sverige-Norge om den indbyrdes handel, hvorefter skibe og ladninger skal behandles som eget lands -de danske kolonier dog undtaget.

Det gamle modsætningsforhold til svenskerne giver i foråret 1822 anledning til rygter om truende krig, og at en engelsk flåde er på vej for at støtte os. Formentlig hænger dette sammen med andre tvivlsomme forlydender om forestående bryllup mellem Frederik d.

VI's datter Caroline og den engelske kong Georg d. IV, som var enkemand og iøvrigt mildt sagt lidet agtet.

Endelig taltes længe om et "mageskifte", så England -for at beherske gennemsejlingsstræderne til Balticum- byttede Hannover ud med Sjælland og nærmeste øer.

Når rygter som det sidste overhovedet kunne finde gehør, hang det sammen med, at nationalismen kun var i sin vorden så kort tid efter den franske revolution og romantikens gennembrud.

Inden for landets grænser, men tydeligt under påvirkning af strømninger fra Central- og Østeuropa oplevedes "Jødefejden" i 1819. I København og enkelte provinsbyer kom det til optøjer, og jødiske familier og firmaer fik deres ruder knust. Borgerskabet og embedsstandens noget antijødiske holdning skinner igennem hos enkelte brevskrivere. Frederik d. VI havde imidlertid i 1814 givet jøderne fri borgerret i det danske rige, og i denne situation holdt både han og flere ministre i statsrådet hovedet koldt og viste rimelig fordomsfrihed.

Iøvrigt er det langt fra alle i embedsstanden, der viser sig i stand til at bære ansvar for at administrere statens midler i nedgangstider. En stiftamtmand flygter til udlandet, en anden samt en kammerherre havner i slaveriet, generalguvernøren i Vestindien afskediges, alle som korrupte eller som kassebedrøvere. Alene i klasselotteriets kasse fandtes en manko på 350.000 rbdl. Via Tyskland nåes landet af tanker om enevældens afskaffelse. Prins Christian, som skulle arve riget, viste liberale tendenser og blev på det nærmeste påtvunget årelangt ophold i udlandet. Det viste sig, da han endelig blev konge, at han ikke havde mange liberale ideer tilbage. Irgens-Bergh skriver i 1821 til sin svoger i Algier i anledning af dommen over dr. Dampé¹⁶): "Efter min overbevisning bliver det aristokratiernes dødskamp. Inden nogle decennier har alle europæiske stater constitutionelle forfatninger". På kulturfronten skrives der en del om Thorvaldsens første hjemkomst i 1819, og om hvorfor Baggesen ikke var budt med til velkomstmiddagen på Skydebanen. "Det ligner en af Oehenschlägers drengestreger", skriver en.

Vor lærde sprogforsker Rasmus Rask kritiseres for sit "latterlige forslag" til en retskrivningsreform med blandt andet indførelse af bolle-Å. Først 150 år senere slap det lille tegn ind i

skriftsproget.

I 1825 sættes sindene i bevægelse af pennefejden mellem Grundtvig og professor H.N.Clausen¹⁷⁾ vedrørende sidstnævntes forslag til en kirkeforfatning. En af brevskriverne betegner Grundtvig som "hyperortodoks og giftig"!

Johan Ludvig Heiberg, som i de år har stor succes på det kongelige teater, har man lettere ved at anerkende. Irgens-Bergh får sendt en pakke med Vaudevillerne til at overrække til den tyske digter Tieck,¹⁸⁾ som holder til i Dresden.

Teknikkens tidsalder indvarsles ved meddelelsen om, at der nu er ugentlige afgangene med dampskib fra København til Kiel, Lübeck, Jylland, Gøteborg og Kristiania.

De to yngre brevskrivere Johan G. Adler¹⁹⁾ og Irgens-Berghs svoger Gjerlew skriver de for eftertiden interessanteste breve. Den gamle udenrigsminister Rosenkrantz og den sachsiske minister i København, B.C. Merbitz, skriver i højere grad om det, man idag ville kalde diplomatiets stillingsakrobatik: Hvem er udnævnt til hvad, hvor? Det gælder om poster i udenrigstjenesten, men i forbløffende høj grad også om hof titler og ordensdekorationer, der øjensynligt har spillet en enorm rolle i tidens snobisme -dyre bilmærkers sidste modeller var ikke aktuelle.

Som allerede nævnt findes næsten ingen rent personlige meddelelser i brevene. Dog tilråder en ven Irgens-Bergh at sælge eventuelle danske fonds og i stedet sikre sig udenlandske. Han kan anbefale norske statsobligationer, hvis kurs er gunstig. "Gør det nu. Heller et år for tidligt end een time for sent".

Det virker helt nutidigt.

Brevene slutter ofte med hilsner fra mere eller mindre bekendte. Et brev fra Adler slutter: Prinsen og Prinsessen have pålagt mig at udtrykke deres nådigste hilsen til Dem selv, Frue og Svigermoder. Deres o.s.v.

Heraf ses blandt andet, at enkefru Holsten f. Faye var flyttet til sin datter i Dresden. Hun døde her i December 1818.

Udenrigsminister Rosenkrantz skriver 22. September 1818: Jeg erfarer med megen fornøjelse, at Deres frue er bleven forløst med en søn

Vi ved, at Mathilde og Mathias Irgens-Bergh fik ialt tre sønner. Men at de påtog sig opdragelsen af endnu en dreng vil fremgå lidt længere fremme.

Kommandørens yngste søn, Diderik Wilhelm Holsten fødtes 20. Februar 1794, og, som vi ved, fulgte han familietraditionen og blev søofficer. Men mens ingen af hans brødre nåede at blive fyrrer, fortsatte Wilhelm støt sin tjeneste herhjemme og i Vestindien, hvor han i 1837 var chef for orlogsbriggen St. Jan.

Maj det følgende år sejlede han briggen hjem. Ombord som passager var øernes generalguvernør Peter v. Scholten,²¹⁾ den forkætrede, som en halv snes år senere egenmægtigt skulle ophæve slaveriet derovre.

Wilhelm, som forblev ugift, opnåede rang som kommandørkaptejn, inden han døde 64 år gammel.

Men lad os vende tilbage til Harriet og Andreas's lille søn Frederik (det blev hans kaldenavn). I 1826 må han have været henved fem år gammel. Det år søgte farbroderen Wilhelm tre måneders tjenestefrihed for påny at rejse til Algier. Denne gang for efter aftale med søsteren Mathilde at hente Frederik og aflevere ham i Dresden, så han kunne vokse op sammen med sine jævnaldrende fætre der.

Drengen fandtes ikke i Algier, og Wilhelm måtte søge forlænget orlov, inden han under for os ukendte omstændigheder blev fundet på Malta. Et halvt år var der forløbet, inden missionen var tilendebragt.

Mindre end to år senere måtte Mathilde rejse hjem til Danmark som enke. Hun levede endnu femogtredive år i København.

Af hendes egne tre sønner var den første død som ganske lille. Den yngste blev ritmester og ekspeditionssekretær i krigsministeriet. Den ældre blev jurist og ansat i Rentekammeret, meldte sig i 1848 som frivillig til hæren, var senere sekretær for konseilspræsident Rotwitt²⁰⁾ i dennes korte regeringsperiode.

Efter at have studeret etnografi foretog han i 1881-82 en studierejse, der gjorde ham til historiens første danske jordomrejsende.

Men hvordan det gik den lille fætter fra Algier, var jeg længe uvidende om.

Som så ofte blev det en tilfældighed, der bragte sagen ud af dødvandet. En dag sad jeg i læsesalen på Avissamlingen i Fiolstræde og ventede på materiale bestilt i anden anledning.

Ventetiden fordrev jeg med at skimme i Richters registrering af

dødsfald i Danmark 1791-1891. Mit blik faldt på navnet Holsten. Både Harriet og Andreas stod anført, og i linien neden under den sidste stod: Holsten, Andreas, forstkandidat, Sødtringholm, død 3/7-1889. Et muligt spor. I Trap Danmark fandtes, at herregården Sødtringholm i Randers amt ejedes af C.F.H. Holsten fra 1855 til hans død i 1907. Holsten berømmes især for sin forstmæssige indsats på ejendommen.

Søgning i Personalhist. Tidsskrifts dødsfaldslistes, dagbladenes dødsannoncespalter samt kirkebøger og skifteprotokoller i det jyske Landsarkiv gav følgende resultat: Christian Frederik Hughes Holsten var født i Algier, så syv år gammel Danmark for første gang og fik resten af sin barndom hos sin faster i København. Han blev forstkandidat, og i 1855 giftede han sig med Kirstine Rosenkrantz, femogtyveårig datter af lensbaron Hans Henrik Rosenkrantz til Rosenholm på Djursland. I forbindelse med brylluppet overtog det unge par Sødtringholm. Fire børn fik de. Den ældste Hans Henrik blev proprietær i nabosognet Dalbyover. Den tre år yngre Andreas døde, som vi ved, som ung forstkandidat. En datter født i 1860 var (iflg. skifteprotokollen) død før 1907. Efter midten af tyverne var ejendommen ikke længere i familiens eje.

- 1) Andreas Willock, 1785-1880, officer i den dansk-norske flåde og fra 1814 i den norske, hvor han blev kommandør 1841. Mon ikke en af de tre Willock-sønner skulle være fhv. statsminister Kåre Willocks oldefar?
- 2) Ikke usandsynligt i forbindelse med at Danmark i 1768 tiltrådte en russisk-preussisk traktat vendt mod Sverige.
- 3) Anna Elisabeths fødselsår opgives forskelligt: 1761 el. 1764. I sidste fald blev hun gift som 17-årig.
- 4) Christian Frederik Holsten, 1707-1761, kapt. i Søe-etaten.
- 5) Diderich H., 1748-1795, kap. i Søe-etaten.
- 6) Joachim Petronius Diderich H., 1790-1817, omkommet ud for St. Croix som næstkommanderende i orlogsskonnert.
- 7) H.G.S., 1793-1883. (Pers.hist. tidsskr. 5. bd., 1884).

- 8) Jørgen Conrad Falsen, 1785-1849.
- 9) —
- 10) se pag. 28.
- 11) se pag. 41.
- 12) F.H. Rørbye og Frederikke f. Stockfleth, søster til Kassa Faye.
- 13) Faderen søn af sognepræst til Thoten Mathias Berg og Elisabeth f. Faye.
- 14) Niels Rosenkrantz, 1757-1824, f. i Norge, russisk gift, barnløs.
- 15) L. Daaen: Breve fra Danske og Norske især i tiden nærmest efter adskillelsen. Kbhvn. 1876. Afsnittet: Af en dansk diplomats papirer (1817-1828). Brevene opbevaret af provst i Holt og Tvedestrand, historikeren og politikeren Andreas Faye (1802-69).
- 16) Dr. J.J. Dampe idømtes livsvarigt fængsel på Christiansø for revolutionær virksomhed.
- 17) Henrik Nicolai Clausen, (1793-1877), teologisk professor og national-liberal politiker.
- 18) Tieck, Ludwig Friedrich, 1772-1853, en af Tysklands store, romantiske forfattere.
- 19) Adler, Johan Gunder, 1784-1852, f. Kbhvn., skolemand i Norge før han en årrække blev kabinetssekr. hos prins Chr. Frederik.
- 20) Carl Eduard R., 1812-60, konseilspræsident 1859.
- 21) P.v.Sch. f. 1784. I mange år embedsmand i dansk Vestindien, heraf generalguvernør 1835-48. Stilledes for en kommissionsdomstol, dømt til afskedigelse, men senere frikendt af Højesteret. Levede sine sidste år isoleret i Altona, hvor han døde 1854.
- 22) På Thetis' udtur var den unge billedhugger Bertel Thorvaldsen med som passager. Han havde netop fået Akademiets store rejselegat og blev sat i land i Palermo. Der skulle gå mere end fyrretyve år, før han endelig vendte hjem - for øvrigt med Rota, en anden af flådens fregatter.
- 23) Carl Holstens sabel har i mange år været udstillet på United Service Museum i London.

SLÆGTEN STOCKFLETH

I slutningen af 1700-tallet hed stiftslandinspektøren i Nykøbing Falster Eggert Christian Stockfleth. En af hans døtre var Karen Christiane -kaldet Kassa. Det var ved hendes giftermål med den unge forvalter af det kongelige gods på Falster, at slægterne Faye og Stockfleth, begge overvejende norske, tilsammen kom til at udgøre en kraftig rod i vores slægtstræ.

I de første tilløb til familiekrøniken står, at Stockfletherne "udgjordes overvejende af embedsmænd og officerer med rødder i Holsten og Norge", næppe helt galt. Men emnet kan nu udbygges noget.

Ifølge Adelsårbogen har man fundet et brev fra 1300-tallet, som omtaler væbner Thomas Stockfleth, men dels er efternavnet nok usikkert, og dels kendes ingen forbindelse til senere Stockflether. Samme kilde mener, at slægtens stamfader, Eggert Stockfleth, var en holstensk oberstløjtnant, som i begyndelsen af 1600-tallet udvandrede til Norge.

August v. Eyben giver dog et andet og, synes det, mere velunderbygget billede af den første Eggert.

I stadsregnskabet fra Haderslev ses Eggert Stockfleth 13. December 1607 at være sat i skat med otte skilling lybsk for to ejendomme i byen. Og i den norske handelsplads Bragernæs det senere Drammens toldregnskab for 1622 står der: 27. Juni indkom Eggert Stockfleth fra Haderslev med sin skude med danske varer (landbrugsprodukter). Lastede træ til Haderslev. Efter det ovenstående er det rimeligt at antage, at han var født i al fald inden 1585. At han udvandrede til Bragernæs og med sikkerhed boede der i 1629 fremgår af andet skriftligt materiale. Endelig ved vi, at han 27/3-1638 blev begravet på Bragernæs Kirkegård.

Hans kone kender vi ikke, men derimod tre sønner, som var født i Haderslev, og som alle vidste at placere sig godt.

Hans var i 1648 præsident i Kristiania. Såvidt vides fik han ingen børn.

Henning var i 1646 biskop for Akershus stift. Han døde 1664, og hundrede år senere var hans efterkommere uddøde.

Det blev den tredje søn Jacob, som skulle føre slægten videre.

Han var født i 1607 og blev gift med Anne Bendtsdatter. De boede en årrække i Bragernæs, hvor han skal have drevet betydelige forretninger. Senest opnåede han at blive foged over Land og Valdres (eller Valdres, som det hedder idag), inden han døde kun 45 år gammel.

Også Jacob fik tre sønner: Christoffer, Hannibal og Eggert. De to første var officerer og blev adlet, således at deres efterkommere udgjorde henholdsvis ældre og yngre adelige linie.

Eggert, den tredje søn, affødte slægtens borgerlige linie. Han var handelsmand i Kristiania, hvor han 23/6-1683 blev rådmand.

Juledag 1678 var han blevet gift med den attenårige Annicken Huss, navnet lyder nederlandsk eller frisisk, men vi ved, at faderen var lagmand i Kristiania. Eggerts forretninger foregik for en stor del over Bragernæs, hvor han blev borgmester, efter at familien havde taget varigt ophold her. Mindst fire børn fik de inden Eggerts død. Han begravedes 1698 på Bragernæs kirkegård.

Den søn, hvis efterkommere vi er iblandt, døbt 7. november 1691 og fik navnet Christian.¹⁾ Han blev officer og sluttede af som kaptejn i Akershus 2. infanteriregiment og må utvivlsomt have deltaget i den store nordiske krig. Ved dens slutning var han gift,²⁾ og 1723 fik han den søn, som skulle blive vores falsterske stiftslandinspektørs far. Han blev sin generations Eggert, søgte en militær løbebane som sit ophav, men døde alt for tidligt 32 år gammel som premierløjtnant i Kongsvinger. Som ung løjtnant var han blevet gift med Anna Dorthea Gabriel(sen?). I 1747, mens de boede i Askim,³⁾ fødte hun sønnen Eggert Christian, øjensynligt deres første. Om de fik flere, ved vi ikke. Fra syvårsalderen måtte han være uden sin far.

Han voksede op i Kristiania, hvor han gik i gymnasiet. En kort tid tjente han ved familiens gamle regiment, Akershus 2. infanteri, hvor han opnåede rang af korporal. Ved tyveårsalderen forlod han Norge for stedse og tog til Danmark. Her fik han først ansættelse som landmåler for rentekammeret. Han blev hurtigt

gift med den jævnaldrende Dorothea Christine Graumann.⁴⁾ Efter 3-4 år som landmåler flyttede familien -i mellemtiden havde de fået en datter- til Tranebjerg på Samsø, hvor han fra 1774 var såvel øens landmåler som toldembedsmand. Fem år senere blev han landinspektør og endelig fra 1790 stiftslandinspektør for Lol-land-Falster indtil sin afsked i 1819 72 år gammel.

Eggert Christian Stockfleth beskrives som særpræget, ejendommelig og selvstændig. Det skal nok være rigtigt, selv om det ikke findes begrundet. Men at han har været en mand med stor livsappetit med dertil svarende fysiske og selskabelige talenter, synes at fremgå, når man erfarer, at han giftede sig tre gange, fik ialt 25 børn og i Nykøbing var kendt for at holde herskabeligt og gæstfrit hus -i al fald i de første år. Uheld med forskellige udstykningsforretninger tvang ham til at holde lavere profil senere.

Inden hans første kone døde, fik de før og i Samsøtiden fire piger og en dreng. Nummer tre var Kassa. Hun var tolv år, da moderen døde, og femten, da familien kom til Nykøbing. Den både kønne og yndefulde pige må have været atten år, da Gerhard Faye mødte hende første gang til en høstfest.

Året efter i December 1794 blev deres bryllup indledningen til et langt og lykkeligt samliv.

Før dette kapitel kan sluttes, skylder jeg at omtale landinspektørens senere ægteskaber.

Skovriderdatteren Cathrine Weinschenk blev hans anden kone. Hun døde i 1801 efter blot ti-tolv års ægteskab, men det var hende, der havde styret huset i Nykøbing i den selskabelige glansperiode. Det tredje og sidste ægteskab indgik han med Frederikke Kløcker, som var forpagterdatter, formentlig fra en af egnens gårde. Også hende overlevede han. Ved sin afsked i 1819 rejste han til København, hvor han tre år senere afgik ved døden.

I Adresseavisen for 28/3-1822 indrykkede en af hans sønner, F.W. Stockfleth, dødsannoncen, som blandt andet indeholdt disse værdige -og i vore øren ikke aldeles uhumoristiske passager:

Ved Dovres Fod kaldtes han til sit dådrige Liv, som i mere end et halvt Sekel var ofret Statens Tjeneste.

Hans tredje Koner og elleve af femogtyve Børn, som skyldte ham Livet, modtager ham i Livsaligheden.

Addendum om Eggert Stockfleths børn:

Femogtyve børn forekommer nok flot, men fordelt over tre ægte-skaber ikke ganske exceptionelt på den tid.

Dødsannoncen lader antyde, at inden det ældste barn blev halv-treds var 44% af børneflokkens borte. En anselig mortalitet.

Såvidt vides havde Kassa kun fire helsøskende, nemlig:

- Andrine Dorothea, født i København 1770, gift med sekretær Em-meche August Wadskjær.
- Frederikke Eleonora Cathrine, født på Samsø 1773, død 23/11-1851. Hun var gift med overkrigskommissær Ferdinand Henrich Rørbye, som var statslig magasinforvalter i Drammen fra 1802, men vendte hjem ved Adskillelsen i 1814 og døde i København fire år senere.
Det var deres søn Martinus, der som ung maler besøgte sin mo-ster og onkel i Thisted.
- Efter Kassa kom broderen Eggert Gabriel, der blev både fyr- og toldinspektør på Skagen.
- Endelig ved vi om en lillesøster Anna Dorothea Sandra Floren-tine, der døde som barn.

Resten af den store, sammenbragte børneflok er mig ikke bekendt - bortset fra sønnen F.W. (mon ikke Frederik Wilhelm?), som ordnede faderens begravelse og indrykkede annoncen i Adresseavisen.

- 1) Af hans tre søskende blev Jacob præst, Jørgen major og Anna Christine blev gift med generalltj. Ove Ramel Sehestedt, 1687-1774.
- 2) Hans hustru var født Mercker, fornavnet ukendt.
- 3) Lille købstad i Østfold, s.ø.f. Kristiania.
- 4) Forældre: Murer Johan Peter Graumann og Cathrine Svendsdat-ter.

AMTMAND FAYE OG HANS EFTERKOMMERE

Gennem de af Chr. Heilskov udgivne mindeblade har vi bevaret Gerhard Fayes egen, glimrende beskrivelse af et langt afsnit af hans tilværelse. Resten er beskrevet af hans samtidige.

De sidste år har jeg opsøgt nye kilder, som kan være med til at uddybe billedet af ham.

I det norske biografiske leksikon, hvor Francis Bull¹⁾ har skrevet artiklen om Faye, henvises til omtale i Moer Korens Dagbøger, som blev udgivet i Kristiania i 1915.

Den for os i denne forbindelse lidt mærkelige betegnelse Moer svarede i den tids norske middelklasse til Frue, og Koren er ikke en trykfejl for Karen, men fruens efternavn.

Fru Koren var dansk. Hendes ungpigenavn var Christiane Birgitte Diderichsen, fire år yngre end Faye og datter af en fabrikant på Amager, som fallerede og stak til søs for aldrig mere at vende tilbage.

Christiane var ikke som piger flest dengang. Fra de tidlige år skrev og digtede hun og læste alt, hvad hun kom i nærheden af.

Hendes første bejler var den unge digter Carl Frederik Dichmann,²⁾ der tog den 16årige pige med storm. Hun skriver: "Det norske selskabs luft bølget om ham". Fra selskabet var Gerhard Faye Dichmanns bedste ven, og også han var vist mere end betaget af Christiane.

Formentlig påvirket af faderens ulykkelige forsvinden opgav hun Dichmann for et mere "sikkert" parti: den ældre Johan Koren, som var stilfærdig, brav og velbemidlet. Forlovelsen blev deklareret. Christiane kom -for at lære husførelse- i præstegården i Fuglse ved Maribo hos en søster og svoger, inden hun blev gift og drog til Norge med sin Koren, der havde fået embede på Kristianiakanten. Her digter hun fremdeles, skriver skuespil, har livlig korrespondance med Rahbeks i Bakkehuset og med Oehenschläger, fører stor selskabelighed - og så skriver hun altså dagbog.

Femogfyrre år gammel skriver hun Mortensdag 1809:

En såre behagelig tidende bragte Waldbom mig idag.

Min ædle ungdomsven Faye er bleven stiftamtmand i Kristianssand.³⁾ Så kan han dog se sit inderligste ønske opfyldt, ånde sit Norges luft igen, og sandsynligvis ende sine dage (Gud lade dem blive mange og gode) i det dyre land, hvor han begyndte dem. Og muligt er det - i det mindste muligere end før- at jeg endnu engang i dette liv kan få se min Dichmanns hjerteven, hans andet Jeg, den ædle, trofaste, sjældne Faye. ...

Lidt længere fremme hedder det om Faye:

..... på hvis blege kinder kommer allerede i ungdomsårene indgrovet alderdommens træk, hvis hele liv - i det mindste den bedste del af det- var en kæde af kamp og selvfornægtelse, og som Plutus⁴⁾ fra vuggen af synes at have svoret evigt fjendskab.

Men dog velkommen, du ædle, til dit fødeland ("ak! kun få som Du det Himlen gav"-) og mig tusind gange vær velkommen.

At Faye skulle til Kristianssand var kun et usandt rygte. Christiane Koren havde ikke truffet Faye siden ungdomstiden. Dengang havde han netop gennemgået en meget langvarig sygdom, så det skal nok passe, at hans blege kinder var tidligt furede. Bruddet med faderen havde vel også sin andel.

Siden må hun have hørt om hans problemer både før og i den første tid efter udnævnelsen til godsforvalter på Falster, og også om den barske start i Thisted. På det tidspunkt dagbogsnotatet er skrevet, midt under krigen mod englænderne, har vanskelighederne nok kulmineret. Siden gik det atter fremad, som det var tilfældet på Falster.

I August 1813 fik familien Koren nogle dages besøg af den norske professor Horn,⁵⁾ og Moer Koren skriver mandag 16. August: Jeg holder ret meget af min gamle professor ... et berørelsespunkt har vi også, ham og jeg. De fleste ungdomsbekendtskaber af mine ere hans, Dichmann, den evig uforglemmelige - men især Faye har været hans fortroligste ven her på jorden, siger han, og fører samme kæremål som jeg over, at han er død for alle sine fraværende.

Og det er jo rigtigt. Faye sørgede dybt, da båndene mellem Norge

og Danmark blev revet over, men de norske ungdomsvenner så han hverken før eller efter.

Noget indtryk af kontakt med familien får man heller ikke.

Dog er det næsten utænkeligt, at den unge Gerhard i sine Københavnerår ikke af og til kom hos søsteren Elisabeth, som sammen med Christian Holsten havde fået sit hjem på Christianshavn.

Inden vi forlader Moer Koren, kan jeg ikke undlade at sætte et par af den unge skønånd Gerhards digte i forbindelse med hans betagelse, i.e. hans uerklærede forelskelse, i Christiane.

Det drejer sig om digtet *Til Wilhelmine (impromptu)* fra 1788 og *Til Wilhelmine ved hendes Afrejse til Norge*, 1789. Selv om musen i digtene har fået navnet Wilhelmine, så tror jeg hun i hjertet hed Christiane.

I det første digt ankommer Wilhelmine med postvognen fra Lolland, hvor Christiane boede i Fuglse præstegård. Og i det andet drager W. som Madam til Norge. Netop hvad Christiane gjorde, gift med Johan Koren.

Begge digte er aftrykt i et addendum sidst i dette skrift.

Jeg har tidligere beskrevet Gerhard Fayes liv nogenlunde kontinuerligt. Det skal ikke gentages her, så lad mig tage et spring frem til Thisted under krigen mod Englænderne.

I efteråret 1987 udsendte den sidste amtmand i Thisted Florian Martensen-Larsen⁶⁾ en bog med titlen *Brød til Norge* med en smuk farvegengivelse af Rørbyes Fayeportræt på omslaget. Forfatteren giver et samlet billede af den hjælp, der fra Jylland ydedes, mens nordmændene led under den britiske blokade 1807-14.

Norges "providering" med brødkorn foregik hovedsageligt fra Jylland, ikke udelukkende over Thisted amt. Hjørring og Aalborg deltog også. Men som foregangsmand med gode ideer og handlekraft kom Faye på mange måder til at indtage en central position.

Udskibningen af korn måtte for en stor dels vedkommende foregå fra kysten. Faye måtte organisere kørslen, opbevaringsmuligheder og endelig selve udskibningen.

Klit Møller, Vigsø og Thorup Strand blev pladserne, hvor der opførtes kornmagasiner ved stranden. Faye fremkom med flere forslag til forbedrede udskibningsmuligheder. Den såkaldte "Klitmøller-bøje" blev ingen succes. Anderledes med den "bevægelige

Christen

Christed Elend. Christed Elend. Protocoll.

Christed Elend. Protocoll. den 10. Junii 1811. Christian Elend. Christed Elend. Protocoll.

Christed Elend. Protocoll. den 10. Junii 1811. Christian Elend. Christed Elend. Protocoll.

Christed Elend. Protocoll. den 10. Junii 1811. Christian Elend. Christed Elend. Protocoll.

in fide

Christed Elend. Protocoll. den 10. Junii 1811. Christian Elend. Christed Elend. Protocoll.

Christed Elend. Protocoll. den 10. Junii 1811. Christian Elend. Christed Elend. Protocoll.

Christed Elend. Protocoll. den 10. Junii 1811. Christian Elend. Christed Elend. Protocoll.

Christed Elend. Protocoll. den 10. Junii 1811. Christian Elend. Christed Elend. Protocoll.

Christed Elend. Protocoll. den 10. Junii 1811. Christian Elend. Christed Elend. Protocoll.

Omstående udskrift, som stammer fra Landsarkivet i Viborg (Arkivsign. B2 -311), er medtaget for at give en prøve på Gerhard Fayes faste, stærkt svungne håndskrift (miderste afsnit).

Teksten lyder omtrent sådan:

Udskrift

Af Thisted Amts Forligelseskommissions Protokol:

Onsdagen den 19. Juni 1811 blev amtsforligelseskommissionen sat og dør følgende sag behandlet:

Niels Pedersen i Tved i Hjørdemaal Sogn havde indkaldet Christen Pedersen af Kaarsø Mølle, angående en kistes mislig udførelse til klageren.

Sagen blev forligt således: At indklagede betaler til sognets fattige 2 Mark, som her i kommissionen af Indklagede blev betalt, ogi denne sag af Parterne underskrevet.

Niels Pedersen
med påholden pen

Christen Pedersen
i Kaarsø Mølle.

in fidem

Faye

Bemeldte 2 Mark tilstilles hermed Sognekommisionen i Hjørdemaal, og for Modtagelsen udbeder Amtet Kwittering herpåtegnet.

Thisted Amtscontoir den 22. Juni 1811

Faye

Bemeldte 32 Skilling afleverede til Hjørdemaal Sognekommision vedstår
Hundstrup Præstegaard den 23. Juni 1811

I hr. Holsts Fraværelse
D.C. Prior.

skibningsbro", hvis praktiske udformning skyldtes søløjtnant Olsen. Denne landgangsbro, som kørtes ud i vandet på to større hjul udadtil, to mindre mod land, tillod mindre fartøjer at blive lastet tørskoet, hurtigere og også under dårligere vejrforhold. Mon ikke det i virkeligheden er den første løsningsmodel til den Hanstholmhavn, som først skulle blive indviet halvandet århundrede senere?

Faye organiserede arbejdskraften fra de forskellige sogne med arbejdspligt i kørselsselskaber og skibningsselskaber. Han udarbejdede takstregulativer for at hindre ublu lønkrav.

Herved gav han i 1810 anledning til det, der er blevet kaldt bondeopstanden i Nordthy.

Den 19. April det år beordrede amtmanden femogtyve vogne fra Skjoldborg og Kallerup at køre rug fra Thisted til Vigsø. Alle udeblev. Faye krævede bønderne indkaldt for retten, hvor de forsvarede sig med, at det var såtid, og at fallit truede forude. Sagen udsattes og bønderne sendte bønsskrift til kongen, hvorefter Rentekammeret tilrådede, at kørselspligten lempedes i så- og høsttid. Dommeren fandt formildende omstændigheder og idømte en mindre mulkt.

Faye var ikke tilfreds. Så-, høst- og pløjetid strækker sig over to trediedele af året. Skal bønderne være unddraget pligten og skal taksterne tilmed forhøjes, får de "ubillig fordel af landets forlegenhed og de norskes ulykke".

Han går videre med sagen til administrationen for Jylland, til Rentekammeret og til kongen, som 19. April 1811 (nøjagtig på årsdagen for oprørets start) tiltræder indstillingen om kørselspligtens opretholdelse og en beskeden takstforhøjelse, ganske som ønsket af Faye.

Hans indsats for kystforsvaret i amtet er tidligere berørt.

Vel genså Gerhard Faye aldrig sit fødeland, efter at han som student i 1784 rejste til København for anden gang, men hans helhjertede indsats for Norges providering taler sit klare sprog:

Du varst en Nordmand, varst en Dannemand,

En bedre har ej hint sendt ned til dette Land,

som Blicher skrev om ham.⁷⁾

Amtmand Faye døde 11. Marts 1845. Under hans sidste langvarige sygdom var der i hjemmet foruden hans hustru begge døtrene, som

forblev ugifta. De flyttede med moderen fra Thisted og førte formentlig i fællesskab hus for hende i Fredensborg, indtil Lyna i 1853 flyttede til København, hvor hun fik sin lejlighed i St. Kongensgade 70^{IV}. To år efter rykkede gamle fru Faye og Nanny også til byen og kom til at bo i Vimmelskaftet 16^I. Amtmandinden døde 12. Marts 1858. Kort tid efter flyttede søstrene sammen. I 1860'erne finder vi dem i Fredericiagade 12, og det er her den unge pharmacistuderende Gerhard Cassius Faye⁸⁾ besøgte sine faste.

I sine **Minder fra Svundne Tider** skriver han herom:

Det Sted, hvor jeg kom mest, var hos de gamle tanter i Blancosgade⁹⁾. Der var en vis ejendommelig duft fra fortiden udbredt over dette hjem. De havde været med til at huse både gamle Frederik den sjette og Christian den ottende. Bedstemoder havde i mange år boet på Fredensborg Slot, og mange var de fortællinger om svundne tider, jeg her hørte.

Desværre gav han ingen eksempler.

Nu lidt om amtmandsparrets sønner.

Den ældste Andreas Emil blev examinatus juris 22 år gammel i 1818, kom tilbage til Thisted, hvor han først var vejinspektør i amtet, men fra 1833 by- og herredsskriver. Han opnåede titel af overkrigskommissær, inden han døde som seksogfyrretyveårig tre år før faderen. Han var gift med Nicoline Severine Holst, der som enke flyttede til København, hvor vi med sikkerhed ved, hun levede endnu i 1862. Ægteskabet var barnløst.

Nicolines søster var den Frantsine Holst, som var forlovet med Ludvig Faye, indtil denne traf frøken Jansen i Hobro. Dette, som det viste sig, lykkelige faux pas tilgav amtmanden ikke sin søn, som han i flere år ikke ønskede at se. Vi får aldrig at vide, hvilke tanker amtmanden gjorde sig om dette bruds lighedspunkter med hans eget med præsten i Egersund.

Næst yngste søn Carl Viggo Vexelsen Faye fødtes omtrent samtidig med at familien kom til Thisted. 25 år gammel blev han exam. jur., hvoraf fremgår, at han i studieårene var i København sammen med den ældre bror Ludvig. I 1832 blev Carl Viggo sandflugtskommissær i Hjørring og senere branddirektør. Her boede han resten af sit liv, og her fødte hans kone Marie Elisabeth f. Ingwersen alle deres tretten børn.

Den ældste, Cassa Augusta, var gift med postmester Henrik Bros-

bøll i Holsten, formentlig bror til den fire år ældre Johan Carl Chr. Brosbøll,¹⁰⁾ bedre kendt under sit pseudonym Carit Etlar, Gøngehøvdingens forfatter.

Den et år yngre Gerhard Faye blev cand. pharm. 1858. Han var soldat i 1864. Den 18. April udmærkede han sig under forsvaret af Sundevedbrohovedet ved "som infanterist at betjene kanonerne, da en del af artilleristerne var bortskudte". Den 30. Mai udnævntes han derfor til sekundløjtnant i krigsreserven. En måned senere, 29. Juni, faldt han under hård kamp ved Kjær på Als, da tyskerne invaderede øen. Han blev otteogtyve.

De mange søskende er iøvrigt medtaget i slægtstavlerne med de oplysninger, jeg sidder inde med.

Om Hermine Marie Faye dog dette. Hun var gift med provst i Stenløse-Vexø Theodor Petersen. Hun døde 9. August 1883 i Bælum.

En af hendes sønner var forfatteren, bibliotekar Christian Petersen Heilskov (navneforandring 1905). Han levede 1873-1955, blev student 1895, var efter filosofikum nogle år lærer i Lemvig og i Thorshavn. Derefter biblioteksuddannelse. 1905-17 ansat på Statsbiblioteket i Århus, 1919-1932 på Gentofte Kommunebibliotek. Medlem af teosofisk samfund. Forfatter til en del historiske arbejder, blandt andet udgivet Mindeblade om Gerhard Faye, Amtmand og Digter.

Tilbage af amtmandens børn er så kun toldinspektør i Hobro Ludvig Othar Faye, om hvem jeg ikke har så særlig meget nyt at fortælle.¹⁶⁾

I virkeligheden kun det, at Inge og jeg for et par år siden under en visit hos godsejer Gerhard Faye på Birkendegård¹¹⁾ så et maleri af Ludvig Faye, som er et udmærket supplement til fotografiet, der er gengivet i første Tilløb til Familiekrøniken. Maleren er mig ubekendt, og noget stort kunstværk kan det næppe anses for. Men det er malet, så man tror på en betragtelig fotografisk lighed. Farverne er dejligt klare. Resultatet er en midaldrende mand med blondt hår og et åbent, venligt udtryk i de klare blå øjne. Og på hovedet embedskasketten med den for tiden karakteristiske store, løse puld. I det hele en apparition, der svarer godt til det billede, man kan få ved læsning om ham.

Mens vi nu er i Hobro, kan jeg passende i et indskud gengive en kort beretning om Fayes svigerfar by- og herredsfogeden på stedet. Da jeg for nylig i anden anledning bladede i et gammelt

tidsskrifftind, faldt mit blik, i en fodnote til en artikel om den kendte landmandsslægt Kjeldsen fra Himmerland,¹²⁾ på navnet Billeskov Jansen. Forklaring følger.

I begyndelsen af 1800-tallet var det skik og brug i proprietærfamilier, at unge sønner, som senere skulle overtage større landbrug, for en periode kom på et herredsfogedkontor for at lære noget om skøder, boer, tinglysninger og hvad-ved-jeg.

Således også fætrene Kjeld og Mathias Kjeldsen.¹³⁾

Kjeld kom 15 år gammel som voluntør ("skriverdreng") på Hans Billeskov Jansens kontor i to år fra 1815 og afløstes i bestillingen af fætteren Mathias. Løn gaves ikke, men voluntøren havde ophold i herredsfogedfamilien.

Og så fra fodnoten:

.... Kancelliråd Jansen... skrev især i sine koncepter en temmelig ulæselig hånd, hvilket gjorde, at voluntørerne, som skulle tage genparter af disse, ofte måtte søge hjælp for at få tydet det skrevne.

Svaret de fik lød oftest: "Kan dit forbandede fårehoved ikke læse skrift?" Jansen ser selv på sine kragetæer og siger så: "jeg kan den onde tude mig heller ikke!"

Men efter at have betragtet sin skrift lidt nøjere, fandt han dog altid ud af det.

Opholdet hos kancelliråden lagde grunden til et trofast venskab mellem ham og de to Kjeldsen'er.

Var der nogen, der kom til at tænke på Hostrups komedier?

På slægtsskemaet over "de danske Fayer" er der kommet en del tilføjelser, også hvad angår Ludvig og Christine Fayeres børns efterkommere.

Af sukkerfabriklederen Gerhard Fayeres fire børn var de tre ældste piger. Det var den midterste, Marie Louise, kaldet Mia, som blev sygeplejerske og sluttede af som plejemor på Rigshospitalet. Ellen Fayer, som blev gift Schourup, var først landmandskone og drev de senere år et feriehotel i Arøsund ved den sønderjyske Lillebæltkyst. Sønnen Kay blev læge og uddannede sig som patolog. I nogle måneder i mine yngre år arbejdede jeg sammen med ham på Bispebjerg Hospital. Han blev chef for det patologiske institut på amtssygehuset i Glostrup. Kay Schourup døde December 1980.

Aage Faye blev født i 1887. Han blev student fra Herlufsholm i 1906, og efter at have været en kortere vending omkring universitetets medicinske fakultet helligede han sig landbruget, hvad der resulterede i, at han i 1922 blev indehaver af hovedgården Birkendegård ved Kalundborg. Også han fik som faderen tre døtre og en søn. Det er sønnen Gerhard, som idag sammen med sin søn Jørgen driver Birkendegård videre.

Næstældst af sønnerne i Fayahjemmet i Hobro var Holger Gustav, som efter at være blevet løjtnant fik ansættelse i toldtaten. Han gjorde tjeneste i København som toldkontrollør, indtil han 1. August 1906 blev toldinspektør i Thisted. Af hans fem børn har jeg kun hørt een omtale, den yngste, fars jævnaldrende kusine Lulu, som må have hørt til kredsen af unge i Thisted i fars fuldmægtigtid deroppe.

Jeg er sprunget Nanny Henriette, vores farmor over. Hvad jeg skal berette om hende, hører mere naturligt sammen med omtalen senere af farfar.

Søster nummer to Elise Johanne blev gift med cand. polyt. William Theodor Groth. Deres barnebarn Kaj Poulsen (se note 1, pag. 19) er hovedkilden til min viden om de resterende Fayeefterkommere i dette kapitel.

Nogle få kommentarer til det slægtskemaet fortæller om Elise og William Groths efterkommere.¹⁴⁾

Fra min barndom har jeg kun kendt deres yngste datter Ragnhild. Hun var ugift og lærerinde ved frk. Seligmans privatskole i Vejle, og derfor hændte det, at hun dukkede op til søndagsfrokost hos sin fætter -min far- i Skanderborg. Kaj Poulsen fortæller, at hun var en dejlig moster, som nok slog sig ned i alle ferier i præstegården, hans barndomshjem, men til gengæld var "large" mod alle sine nevøer og niecer, betalte studenterrejse til Tyskland, var en glimrende rejsekammerat, og gennem hele studietiden fast sendte lommepege til alle.

I sit otium boede Ragnhild Groth i Dragør, hvor hun var fast gæst til søndagsmiddagen hos Kay Poulsens, som også boede der. Der kom således nogen balance i tingene.

I begyndelsen af krigen, mens Henning og jeg læste i København, frekventerede vores kusine Helle fra Aalborg musikkonservatoriet, og vi sås en del. En aften inviterede hun og en pige, Annelise,

som vi ikke kendte, os med hjem til the hos toldinspektøren i frihavnen, Annelises far. Det er eneste gang vi har mødt fars fætter Knud Groth og hans familie. Halvkusinen Annelise var både køn, sød og livlig - men også på det nærmeste forlovet med en polyteknisk student.

Tilbage til vores farmors søskende. Yngste søster Mathilde født i 1853 blev sygeplejerske og senere gift med herreekviperingshandler Mühlendorff, som drev sin forretning omtrent, hvor Store Kongensgade munder ud i Kongens Nytorv. Forretningens beliggenhed ikke langt fra Kunstakademiet gav et markant indslag i kundekredsen af tidens malere, som ikke sjældent leverede et billede for en ny habit - kunst for varer. Efterhånden blev det til en ret betydelig samling, som ved frasalg tillod den aldrende Mühlendorff at bygge en villa ved slotssøen i Hillerød.

Mathilde, som besad samme talent for at male som hendes mor og storesøster, kopierede en del af billederne. Min hjemmelsmand Kaj Poulsen erindrer således en serie kopier af Carl Blochs bibelske billeder, som frasat et enkelt nu er endt hos Frelsens Hær. Mühlendorffs fik to døtre Karen og Else, som begge blev bosat i Norge. Karen blev gift med den norske maler From,¹⁵⁾ om hvem det siges, at Vidkun Quisling uheldigvis var hans helt. Else forblev ugift. Hun havde blandt andet arvet den gamle amtmands skrivebord og havde lovet, at det skulle gå videre til Kaj Poulsens søster, men familien har aldrig hørt noget, og Else må forlængst være død.

Hvad angår relictter fra amtmandshjemmet i Thisted, så er Kaj Poulsen selv i besiddelse af et smukt, gammelt spejl samt Rørbyeportrættet af Faye som original dublet, ikke kopi, hævdes det.

Af Hobrobørnene er der så kun den yngste Hilmar tilbage. Han var 7-8 år gammel, da faderen døde og moderen flyttede til Aalborg. Da han var færdig med skolen blev han apoteksdiscipel i Hobro, fik medhjælpereksamen i 1876 og blev pharmaceutisk kandidat 1878. Efteråret 82 blev han ansat i Vestindien ved fællessukkerkøgeriet på Sct. Croix, hvor han avancerede til driftsbestyrer og forblev til sin død i 1918 tres år gammel-. Han blev aldrig gift, men levede trofast sammen med en kreolerkvinde, som skænkede ham to børn, Dagmar og Christian, som han sørgede for blev lyst i kuld og køn. Hilmar Faye var flere gange hjemme på besøg, men

hans mørklødede livsledsager var aldrig med. Derimod var både datteren Dagmar og sønnen Christian Hilmar Faye i København, hvor den sidste fik sin kontoruddannelse og boede hos sin faster Elise Groth.

Dagmar Faye blev sygeplejerske, og både hun og Christian rejste til U.S.A., hvor de begge fik statsborgerskab ved vores salg af øerne.

I al fald Christian vides at have fået børn. Begge søskende må være døde nu.

- 1) F.B., norsk litteraturhistoriker, 1887-1974.
- 2) C.F.D. var senere Oehlenschlägers historielærer i Efterslægtens skole. Private sorger i forbindelse med stor familie og slet økonomi drev ham til selvmord i 1806.
- 3) Den "behagelige tidende" var kun et usandt rygte. Faye sad trygt i embedet i Thisted.
- 4) Plutus, græsk = Rigdommens genius.
- 5) Professor, dr. med. Hans Iver Horn, 1761-1836, som student med i kredsen omkring det norske selskab.
- 6) Fl.M-L. amtmand i Thisted 1961-70, i Viborg 1970-81, efter at Thisted amt var slået sammen med Viborg.
- 7) Se Tilløb til en Familiekrønike, 1985, pag. 45.
- 8) G.C.F. f. 1846 i Hobro.
- 9) Fredericiagade havde i en periode dette navn.
- 10) J.C.Chr.Br., dansk forfatter, 1816-1900.
- 11) Hovedgård en mils vej øst for Kalundborg.
- 12) Samlinger t. jydsk hist. og topogr., 2.rk.2.bd., pag. 272-320, Aalborg 1889-90.
- 13) c. 1830 sad de to fætre på henholdsvis Lynderupgård og Lerkenfelt.
- 14) Elise og William Groth boede i slutningen af 1890'erne i Overgaden neden Vandet nr. 11³, ejendommen ved siden af Heerings Gaard - jvfr. Tilløb til en Familiekrønike pag.38, øverst.
- 15) Iflg. Norsk Kunsthleksikon: Einar From, no. maler, f. Sandefjord 13.4.1872, d. i Sylling 8.6.1972, g. 1921 m. den danske maler Karen Faye Mühlendorff (1894-1964).
- 16) Nekrolog i Tidsskr.f.Toldvæsen, Nov. 1885, pag. 178-182.

OM SLÆGTEN JANSEN

Vi skruer tiden tilbage til syttenhundredetallets Horsens, hvor vi første gang træffer slægten Jansen på dansk grund. Det drejer sig om Hans Peitter Jansen, som var født i Ditmarsken, men blev parykmager i Horsens 1736.

Hovedkilden til min nye viden om Hans Peitter og hans familie er de nedskrevne resultater af OR-sagfører Hans Billeskov Jansens undersøgelser i Horsens og på landsarkivet i Viborg fra 1921¹⁾ suppleret med en slægtstavle over parykmagerens efterkommere op til c. 1885, som OR-sagfører Johs. Michelsen i Aalborg har ligget inde med.²⁾

Horsens Borgerskabs Protokol 1728-1832 udviser, at Hans Peitter Jansen fik sit borgerskab d. 29. Oktober 1736, at han havde lært sit håndværk hos parykmager Lorentz Kock i Aarhus og "yderligere hos denne derefter for svend forsvarligen haver tient". Det anføres videre, at han er "barnefødt i Ditmarsken", og endelig at han igennem årene i Horsens har været pålagt diverse borgerlige ombud som: at føre vognægtbogen, kirketavlerne og Fattiges Bog. Parykmageren afgik ved døden 1. Juni 1757.

I anledning af dødsfaldet anføres i Horsens Skifteprotokol 1747-65, hvad "Hans Peitter, forrige Borger og Parykmager i Horsens ejede ved sin død". Herefter følger en nøje beskrivelse af "Gården,³⁾ som den salige Mand ejede, bebod og fradøede" beliggende i Nørregade med seks fag til både gård og gade, seks fags baghus, sidehus, have, brønd og vandpumpe. Vurderingssum 350 rdl. Til gaden var der fire stuer: en forreste, en inderste, en dagligstue og et "lidet Sengekammer".

De to første stuer havde gardiner af hørlærred og cartuus, mens dagligstuen var uden. Ligeledes var møblernes bonitet ringere i dagligstuen, så selv om der også fandtes sengesteder i "forreste"

og "inderste", må disse have været de fineste.

Dagligstuen, hvori der i stedet for stole fandtes to bænkekister, har øjensynligt været arbejdsrummet. Foruden bænkekisterne fandtes her et gammelt, rundt bord med krydsfod, et aflangt fyrretræsbord, et stueur og husets eneste "Jernvindofns Kakkelfofn med Jerndør og Tude".

Om møbleringen i forreste og inderste stue får vi at vide, at der foruden skrivecontoir (chatol) var fire dragkister, to andre kister, to skrin og seks højryggede stole.

Køkken, spisekammer og bryggers var i sidehuset med åbent ildsted og "en Jerngryde indmuret i Grue".

I baghuset fandtes ved registreringen -besynderligt nok, som Billeskov Jansen skriver- mellem tomme tønder og kar husets bedste klenodie et rødt krus med sølvlag vurderet til 8 Rdl. 4 Mark 8 Skilling, mens til sammenligning en ko og en hest tilsammen kun vurderes til 5 Rdl.

At der i boet både indgik ko og hest, viser, at parykmageren også drev et lille landbrug, som det var almindeligt blandt købstadsboer på den tid.

Såvel i kælderen som på loftet fandtes et nagelfast sengested. Listen slutter med "en liden Hauge".

Kontanter var der næppe, og slet ingen formue.

Ejendommen af værdi 350 Rdl. var prioriteret med en obligation på 300 Rdl. Enken havde måttet låne til begravelsen, og to "velædle" borgere havde hver 10 Rdl. til gode hos afdøde. De indvilgede dog i at "creditere" enken beløbet.

Men bortset herfra var hjemmet præget af en vis jævn velstand hos en borger der døde ret pludseligt fra fire umyndige børn.

De fire børn var Michel (Michael) som var 16 år, Rasmus på 10 år og allerede discipel i Horsens latinskole og så de to døtre Maren på 13 og Anna Margrethe på 8.

Det blev Rasmus's tre år ældre søster Maren, som ved sit ægteskab med proprietær Hans Billeskov fra Humlum var årsag til at Billeskov-navnet knyttedes til familienavnet Jansen. Rasmus Jansen opkaldte i 1788 sin længe ventede søn efter svogeren.

Michael Jansen gik i faderens fodspor og blev parykmager i København, men vendte senere i livet tilbage til Jylland. Han døde i 1817 i Brovst, ikke langt fra sin ældste søn Hans Peter Jan -

Theologisk Maanedsskrift

102

Fædrelandets Religionskræere.

Januarii Maaned 1807.

I.

Bispebielse *).

Den 2. November paa 22. Søndag efter Trinitatis, der tillige var Reformationensfesten, ordinerede Hans Hoiaadte Heierverdighed Herr Dr. og Prof. Valle, Biskop over Siellands Stifte, Stifts-

* Det fortæner at anmærkes, som en Sielvenhed, at Herr Biskop Valle nu har indviet alle nu levende Biskopper i Danmark og Norge, foruden 3, som allerede ere døde. I Alt har Hans Heierverdighed nu ordineret 16 Biskopper, to Iølandste iberegne, som ogsaa ere døde, i de 23 Aar han selv har været Biskop. Vid han endnu lange maatte leve, denne værdige Dling, til Hæder og Menner ei allene for Landets Geistlige i Almindelighed — men i Særdeleshed for Landets — Biskopper! Visselig der bør sig en Biskop ikke at synes, men at være — hvad han er!!

Hdgiv.

Theol. Maanedsskr. Jan. 1807. X

2

provsten i Aarhus Herr Rosmus Janson til Biskop over Aalborg Stift. I denne Anledning holdt Hans H. H. Herr Biskop Valle neden følgende Ordinations-Tale; og Herr Biskop Jansen den neden følgende Prædiken. Herr Stiftsprovst Dr. Plum intimerede. Aften bivaanedes med Haandspaalæggelse af Herr Stiftsprovst Plum — Herr Provst Hiorth — Herr Prof. Fabricius — Herr Pastor Thye — Herr Dr. Koføed — Herr Pastor Pausen og Herr Pastor Weber. Det Ceremonielle ved denne Anledning er allerede to Gange tilforn i dette Maanedsskrift bleven omtalt, og forbigaaes altsaa denne Gang. Her følger altsaa

1. Ordinations-Talen.

Den hellige Text, som i Dag lægges til Grund for vore Betragtninger, er at læse hos Apostelen Paulus i hans Skrivelse til de Ebræer, idet 10de Kapitel, fra det 23de til det 25de Vers, og lyder saa:

„Lader os holde fast ved en urokkelig Bekendelse om vort Haab, thi han er troefast, som gav os Forjættelsen; og lader os have Agt paa Hverandre, for at tilskynde den Ene den Anden til Kiærlighed og gode Gierninger.

Du reiste det med Ære,
 Til Trods for Vold og Svig.
 Din Helligdom at sælde,
 Ei konflikt Vid formaar.

Den staaer trods Morkets Vælde;
 Den bygt paa Sandhed staaer.

Vor Høiærværdige nye Biskop vil i sit Stift troeligen medvirke, til at betrygge den, ved Lærdom, Naamindelse, nidkær Aarvaagenhed og selvgeværddigt Exempel. Derom forbygger os hans Levnets-Lob, som nu skal forelæses. Deres Høiærværdighed vilde behage imidlertid at tage Plads her ved min Side:

W i t a .

Rasmus Jansen er født i Kiøbstæden Horsens den 30te Novbr. 1746. Hans Fader var Hans Peter Jansen, Borger og Perugemager sammesteds, og Moder Karen Rasmusdatter Stoumann. Disse gode Forældre trøede tidligen at bemærke hos denne Søn de Egenstaber, hvorefter de bestemte ham til Studieringer. Til den Ende blev han i sit 10de Aar sat i Horsens latiniske Skole, hvor han under daværende Rector, Mag. Peter Jacobsen Teisen, der for et Aar siden døde som Viborg Stifts fortjenstfulde Biskop, hans faderlige Omhu og frugtbare Underviisning bragte det dertil, at han

i Aaret 1765 kunde, forsynet med de tilbørlige Forfundskaber, dimitteres fra Skolen, for at optages blant de academiske Vorgere. Under meget snevre Aar og ved liden Familie-Hjælp forblev han i Kiøbenhavn, for at høre de Herrer Professorers philosophiske Forelæsninger, og tog derpaa med Berømmelse Examen philosophicum følgende Aar.

Udmærket ved de Dyder, som ærefiær Gattigdom i Særdeleshed fremelsker, tildrog han sig først Professor Astronomiæ, Sl. Etatsraad Horbovs Opmærksomhed, der drog ham værtimod hans Bestemmelse ind paa den mathematiske Bane, hvorved han vel vandt anstændig Udkomme; men tabte igjen ålt for megen Tid for sin Hoved-Sag. — Under sit Ophold ved Akademiet horte han med fortrinlig Nytte Siallands nærværende aarvaagne Biskops Forelæsninger over Kirke-Historien, og den Sl. Conferenceraad Kalls curforfiste Forelæsninger over alle det gamle Testaments Bøger. — Forresten gif han, og blev ved sin Erfaring overbevist om, at den gaaer bedst, der kan gaae paa egen Haand. — Med udmærket Bisfald tog han theologisk Embeds Examen 1774, og blev Aaret efter allernaadigst befuldmægtiget til reviderende Capellan for Holstebro og Moberg Menigheder i Riber Stift. Paa dette Sted blev han sat i en meget vanskelig Forbindelse,

der ogsaa gav Anledning til, at han i Aaret 1779 blev allernaadigst kaldet til Sognepræst for Glade, Gladstrand og Bierum Menigheder i Nalborg Stift. Derfra blev han atter i Aaret 1782 allernaadigst kaldet til Sognepræst for Nøefiabing, Lodderup og Eiskæ Menighed i samme Stift, og kort efter befuldmægtiget til Proest i Herredet. De mange Bøsser han her dagligen modtog paa disse Menigheders udmærkede Kiærlighed, havde aldeles indskrænket hans Ønske til denne Virkefreds, naar han ikke ubi Aaret 1793 var bleven indbudet af det høie Cancellie Collegii daværende Præsident til at nedlægge allerunderdanigst Ansøgning om Stifts-Propstiet i Aarhuus, hvortil han i samme Aar blev allernaadigst befordret. — Rævnens bør det med den inderligste Taknemmelighed, at han her foresandt en Stifts-befalingsmand, der værdigede ham i 10 Aar sin venstfæbelige Omgang paa den Maade, at den var det samme som 10 belauendte Aare Aar ved en Høi-Skole. Endeligen er han under 10de Juli dette Aar allernaadigst befuldmægtiget til Biskop over Nalborg Stift. — Han vil ved Guds Hjælp bestræbe sig for at opfylde de Pligter, som denne ophøiede Stilling og udvidede Virkefreds paalægger ham. //

— — —
 Gud velsigne Dem af sin Vissundheds Hylde,
 og forlene Dem Friemødighed, Kraft og Vidsdom,

sen, sognepræst til Saltum og Hune. I sine to ægteskaber havde han fået fire børn. Efterkommerne har fortrinsvis været præster, lærere, landmænd og officerer. Af familienavne foruden Jansen støder man på Hasselbalch, Høgsbro, Bennike og Brahm.

To af Rasmus Jansens mange døtre blev gift med præste-fætre, sønner af Michael.

Som allerede nævnt var latinskoledrengen Rasmus kun 10 år, da han mistede sin far, og hans mor var i slutningen af fyrrerne. Hvorledes hun har klaret årene til børnene var "fra hånden", ved vi ikke -kun, at bispen i sin selvbiografi, som han skulle afgive ved sin bispeudnævnelse, med en halv linie betegner moderen som en flittig og meget from moder.

Ved bispeindsættelsen i Københavns domkirke oplæstes biskop Balle Jansens "vita" på grundlag af selvbiografien. Dette vita ses i de afbildede sider af **Teologisk Månedsskrift for Fædrelandets Religionslærere**.

Hans astronomiske studier rakte til en ansættelse som 2. observator ved Rundetårn. Blandt hans publicerede, astronomiske arbejder kendes ét om solpletterne.

Men som vi ved, gik hans himmelske interesser videre end til stjerner og planeter. Han blev cand. theol. og først kapellan i Holstebro, hvor han sad i fem år. Om den sidste tid i Holstebro hedder det noget kryptisk i det omtalte vita:

På dette sted blev han sat i en meget vanskelig forbindelse, der også gav anledning til, at han i året 1779 allernådigst blev kaldet til sognepræst i Flade, Fladstrand og Gierum ...

Af hvilken art hans vanskeligheder var, vides ikke.

I 1776 var Rasmus Jansen i København blevet gift med Frederikke Petersen, datter af hovedstadens hofhattemager. Det faldt i Frederikkens lod i løbet af sit kun atten år lange ægteskab at føde Rasmus femten børn, mens kone nummer to, Kirstine Cramer, datter af klokkeren ved Frue Kirke i Århus, ingen fik.

Fra Vendsyssel kom familien til Nykøbing. Det var her der efter syv pigefødsler endelig kom en dreng.

Den Jansen-slægtstavle, jeg er i besiddelse af, omtaler ingen børn efter sønnens fødsel. Om der simpelthen mangler de sidste sider af skemaerne, eller om de sidste børn aldrig nåede ud over

barnealderen, ved jeg ikke. Men efterslægten blev dog mangfoldig endda.

Af de syv første, pigerne, blev de fem alle gift med præster, og i de efterfølgende generationer myldrer det formeligt med præster og præstekoner med navne, foruden Jansen, som Cramer, Høeg og Pontoppidan, af hvilke den sidste familie nok er den talrigest repræsenterede. Og selv om den idag mest kendte Pontoppidan ikke blev præst, så ville hans livsværk, de store romaner, have været utænkeligt uden hans klerikale baggrund.

Heller ikke den enlige bispesøn, Hans Billeskov Jansen, blev præst, men jurist, og blandt hans efterkommere er der vist ikke en eneste af arten omend en enkelt præstekone. Det er som om spektret blev bredere med jurister, landmænd, farmaceuter, læger, købmænd, toldere og syndere af enhver art.

At medtage hele det meget omfattende Jansenske slægtsskema i dette skrift, ville nok sprænge rammerne. Kun mindre uddrag er kommet med.⁴⁾

Lad mig slutte dette kapitel, hvor Rasmus Jansen er en hovedperson, med at meddele, hvad jeg siden første Tilløbs fremkomst har erfaret om Eckersbergportrættet af Aalborgbispens. I fotoarkivet på Frederiksborg Slots Museum findes fotografier af tre forskellige Rasmus Jansen-portrætter. Af disse er de to tillagt C.W. Eckersberg. Det tredie, som tydeligt er udført med en anden malemåde og i modsætning til de to første vender ansigtet mod højre, har ukendt ophavsmand.

Til arkivjournalkortene (J.nr. 166/1981-82) for de to Eckersberg-billeder er heftet uddrag af et brev fra fhv. dommer i København Anders Christensen, som er opført som ejer af begge billeder (1982). Af brevet fremgår, at det ene billede efter at have tilhørt fru Købke indgik i generalkonsul Johan Hansens samling.

Ved auktionen over denne i 1932/33 købtes billedet af dr. Carl Mailand formedelst 300 kr.(!) Engang i 40'erne erhvervedes det af dommeren, hvis kone -datter af apoteker Bølling Vilstrup⁵⁾ - er tipoldebarn af den portrætterede.

Det andet billede tilhørte i 1920-30 kunsthandleren M. Grosell, hvis billeder ved hans død kom på Winkel & Magnussens auktioner i Marts 1932. Her købtes billedet af en anden kunsthandler, Søren Axelsen, som solgte det videre til dommerens svigerfader.

For et par år siden havde jeg besøg af min generations Hans Billeskov Jansen, et barnebarn til OR-sagføreren i Thisted. Han medbragte blandt andre fotografier billedet af min farmor (Nanny Henriette Faye) som konfirmand.⁶⁾ Dette billede var i modsætning til mit eksemplar forsynet med fotografens firmatryk: Aagaard, fotografisk Atelier, Kolding. Samme Aagaard angaves at have malt den kopi af Rasmus Jansen, som idag hænger hos professor F.J. Billeskov Jansen. Med slægtstavlen i hånden ser man straks, at fotografen og kunstmaleren Dines K.J. Pontoppidan Aagaard f. 16/8-1807 var boende i Kolding og gift med Rasmine Fr. Kr. Pontoppidan, et barnebarn af Rasmus Jansen. Jeg er ikke utilbøjelig til at tro, at Aagaards kopi har været forlæg for min oldemors billede af sin farfar.⁷⁾

- 1) Materialet overladt mig i fotokopi af OR-sagføreren barnebarn, Hans Billeskov Jansen, Sandbjergvej 25, Herlev.
- 2) Kopi overladt mig af Helle Rosen f. Michelsen, Løgum Kloster.
- 3) Belliggende mellem sadelmager Spangenberg og provst Jesper Norups boliger. Ejendommen nedrevet c. 1830.
- 4) Hele materialet kan fotokopieres til særligt interesserede, 24 A4-sider.
- 5) Forøvrigt en slægtning til O.R.-sagf. B.J., hvis farbros hustru var født Vilstrup.
- 6) Se Tilløb til en Familiekrønike pag. 34.
- 7) Se Tilløb til en Familiekrønike pag. 9.

OM NICOLAI MICHELSEN OG NANNY HENRIETTE F. FAYE

Om farfars og farmors ungdom har jeg siden 1986 fået en del ny viden. hvormed jeg kan supplere og på flere punkter korrigere, hvad jeg skrev i det første Tilløb.

Nicolai Michelsen, som var lærersøn og født på Thurø, fik i 1860 selv lærereksamen fra Skårup seminarium som nummer 1 af 22 elever med 204 points og hovedkarakteren Meget duelig.

Sin første lærerpost fik han med en kortere ansættelse ved stamhusbesidder Frederik Juels¹⁾ skole på Tåsinge, hvorunder han virkede som organist i Brejninge kirke.

Det følgende år flyttede han til Hobro, hvor han 23. April beskikkedes som fjerdelærer ved Borgerskolen, "den ret statelige skolebygning på Store Torv", som byens historieskriver, overlærer Hjalmar Schmidt, i 1962 skrev i et par artikler om farfar i Aalborg Stiftstidende. Han viger heri ikke tilbage for at betegne farfar som en fremragende pædagog.

Det tror jeg gerne. Men så blev indsatsen ikke lønnet efter fortjeneste. Årslønnen var 50 tdr. byg beregnet i penge efter kapitalstakst c. 200 rdl., hertil en pengeløn på 150 rdl., bolig på skolen for ugift 30 rdl., naturalier: en favn brænde til 10 rdl. og endelig andel i skolepenge c. 20 rdl.

Herfor ydedes 36 timer ugentlig undervisning og i de fire sommermåneder gymnastik med drengene fra 7 til 8 om morgenen.

Således forløb 1861 og 62. Måske har han nået at have toldinspektørens ældste datter i klassen, inden hun har forladt skolen. Med sikkerhed ved vi, at blot et par år senere tænkte Manny Faye ikke på den unge lærer uden at mærke varmen stige i kinderne.

Farfar havde ikke, som jeg formodede og skrev, aftjent sin værnepligt. Men da krigsfaren øgedes, og regeringen havde vedtaget at søge 600 løjtnanter uddannet for at afhjælpe mobiliseringsstyrkens mangel på officerer, så meldte farfar sig til uddannelse på officersaspirantskolen, og efter antagelsen mødte han 2.

Februar 1863 på Frederiksberg Slot.

Godt otte måneder varede denne yderst nødtørftige og for praktisk felttjeneste næsten totalt blottede uddannelse. 15. oktober blev farfar hjemsendt som sekundløjtnant i Infanteriets Krigsreserve med pligt til i påkommende tilfælde at møde ved 6. bataillon hjemmehørende i Slesvig.

Han nåede dårligt nok at genoptage lærergerningen i Hobro, før indkaldelsen kom i slutningen af November. 6. Regiment, som afdelingen kaldtes under krigen, kom sammen med 4. Regiment til at udgøre Wilsters²⁾ brigade eller 4. brigade, som skulle forsvare den vestlige flanke af Dannevirkestillingen.

Det var her, nærmere bestemt ved Hollingsted, at den nybagte løjtnant Michelsen mødte feltlivet ved regimentets 6. kompagni. Tiden gik med at improvisere både befæstninger og kvarterer. Så godt som intet var forberedt. Der blev dog tid til en tur til det nærliggende Husum, hvad omstående billede taget af en Husum-fotograf vidner om.

Om tiden i Hollingsted, tilbagetoget og forsvaret af Dybbøl har jeg ikke meget nyt at tilføje. Dog dette, Dybbølskanserne var under intens artilleribeskydning, og det kom jævnt hen til forpostfægtninger. Natten til den 28. Marts -det var 2. Påskedag, rettede to prøjsiske regimenter et hårdt angreb mod feltstillingerne foran skanserne. Også farfars kompagni deltog i den hårdnakkede forsvarskamp. Såvidt det vides, var det den eneste lejlighed, hvor farfar var nødsaget til at skyde for at slå ihjel og var årsag til, at en ung tysker mistede livet.

Min kusine Inge Juul har fortalt om de natlige mareridt, krigsbegivenhederne gav anledning til højt op i årene.

Den 18. April kom det endelige stormangreb. De danske styrker blev med store tab fejet tilbage over Alssund. Som vi ved, var 6. Regiment blevet afløst dagen før.

I den næste fase af krigen forberedtes forsvaret af Als, mens der mellem parterne førtes politiske forhandlinger. I lang tid lå 6. Regiment indkvarteret i og omkring Augustenborg.

I første Tilløb omtalte jeg fotografiet af farfar sammen med sin kaptejn og en tredie officer. Jeg er i mellemtiden kommet i besiddelse af et aftryk, som gengives her, og jeg er nu i stand til at fortælle om personerne på det.

Husum Januar 1864

Sønderborg Juni 1864

I midten står kaptejn Anton Carsten Julius Andreas Vilhelm Moltke, 34 år gammel, officer af linien, som ung løjtnant deltog han i treårskrigen 1848-50. Han var født og opvokset i Nyborg, hvor faderen kammerherre H.G. Moltke havde været herredsfoged. I 1864 var moderen enke og boede stadig i Nyborg. Selv var han blevet gift få år før krigen. Sin tjeneste i hæren sluttede han som oberst og chef for 7. Regiment i Fredericia, hvor han døde 12/7-1914.³⁾

Til venstre på fotografiet står officersaspirant (måske løjtnant. Om, og i givet fald hvornår, han blev udnævnt, kan Hærens Arkiver ikke oplyse.) Hans Christian Ditlev la Cour. Han var 22 år gammel, søn af proprietær L.U. la Cour fra Skærsø ved Ebeltoft.⁴⁾ Han var lige før krigsudbruddet blevet landbrugskandidat og havde to løjtnantsbrødre ved hæren i Slesvig. 16. Januar tiltrådte han som frivillig ved officersaspirantskolen. Tabene den 18. April gjorde imidlertid behovet for befalingsmænd akut. De unge aspiranter blev sendt over til hæren. La Cour kom til 6. Regiment. Efter krigen fortsatte han i landvæsenet. Han blev senere ejer af gården Trinderup sydvest for Hobro og var en periode landstingsmand valgt af Højre.

Til højre på billedet er der endelig farfar.

Sammenligner man billedet af den unge og for krigserfaringer helt blottede løjtnant i Husum med den samme bare 4-5 måneder senere, så ses "hvalpefedtet" forsvundet, ansigtet nu mere markeret og attituden oplagt umartialske.

Farfars forhold til sin kompagnichef har været godt, hvad man kan læse ud af, at de tre under våbenhvilen har ladet sig fotografere sammen hos en fotograf i Sønderborg.

Men det fremgår også af nogle breve, som vores oldefar, den gamle skolelærer Rasmus Michelsen, har sendt fra sit otium i Refsvindinge til sin søn, som var med i krigen.⁵⁾

De to første er skrevet, mens hæren var i venteposition på Als, og de sidste da krigen var tabt.

Refsvindinge d. 23. Mai 1864.

Kjære Søn!

Af samme Grund som den, der har foranlediget Dig til at opsætte med at skrive Dit sidste med Længsel ventede Brev, har jeg ventet med at besvare og takke for Dit

foregaaende og dit Fotografi, i Haab om at se Dig personlig. At dette er slaaet fejl, ser vi nu af Dit Brev, og hvad er herved at gøre uden med Taalmodighed at finde sig i Skæbnen!- At opsøge Dig paa det tilsendte Portrait, er os umuligt, da Alt derpaa er meget utydeligt, og selv om Du betegner os den Figur, som skal repræsentere Dig selv, tror jeg næppe, vi deri kunde finde nogen Lighed. Ikke desto mindre takke vi Dig hjertelig for Din kærlighedsfulde Opmærksomhed.

Vaabenhvilen synes ikke at være til synderlig Lettelse, hverken for private eller militaire. I Jylland fortsætter Tydskerne, efter Aviserne, som jo er de eneste Efterretninger, vi derfra kunde erholde, deres Færd ligesaa ugenert som forud, forhindre Postens Afgang og udskrive Requisitioner, eller tage selv, ubekymrede om Vaabenhvilen! De militaire, i Stedet for at hvile sig, strabaserer paa flere Maader dels udtrættende Marcher, hvis Hensigt Ingen kan forklare sig, dels med intetsigende Vaabenøvelser, saa vi arme ukyndige Folk maa tabe baade Haab og Tillid! - Fra vore Kjære i Jylland har vi de sidste 2-3 Maaneder ikke hørt det Mindste. At deres Forfatning ikke er glædelig, er der jo al Sandsynlighed for. Hvad Enden skal blive, maa Gud vide. Conferencen synes ikke at love os synderligt godt.

Det er ikke saa underligt, at Anthon i den senere Tid er bleven mere efterladet med at lade høre fra sig, da han har faaet mere behagelige Ting at henvende Tankerne paa. Han har nemlig for en 8te Dage siden underrettet os om, at han har forlovet sig med en Jomfru Frandsen fra Odense, som tjener paa en Gaard her i Sognet, og under saadanne Omstændigheder bliver jo gerne Alt andet en Biting. Maaske han dog selv har meddelt Dig denne Nyhed?

Din Fader

R. Michelsen.

Refsvindinge d. 19. Juni 1864.

Kjære Søn,

Med megen Ængstelighed have vi ventet paa Brev fra Dig,

da Rygtet her siger, at Tyfus grasserer paa Als. Vel nærede vi en Smule Haab om, at Du muligen ventede paa Permission og saaledes vilde overraske os, men ogsaa dette Haab glippede! Først igaar blev vi beroligede, da vi modtogte Dit Brev af 15. dennes, og det glæder os meget, at Du er nogenledes vel. Samme Gode findes, Gud ske Tak! ogsaa hos os, Naar Gud kun snart vil forunde os en Landefred, have vi al Grund til

have hele Tiden havt 2 Mand, medens andre Gaardmænd kun have dels 1, dels slet ingen, dog, dette finde vi os let i. naar blot vi maa blive fri for Tydskerne! - 15. Regiment har, al den Tid, de har ligget her, havt Øvelse som Strejfkorps, idet de omtrent hver anden eller tredie Dag maa til Søs og gjøre Landgang snart paa Langeland, snart Kjerteminde o.s.f., og disse Ture er meget anstrengende for dem, da de, foruden Søtouren undertiden maa marchere indtil 5 Mill, jeg haaber, at I have det lidt mageligere paa Als? Igaar fik vi Brev fra Laura. Hun har det godt, og for Tydskerne have de havt det temmeligt fredeligt under Vaabenhvilen. Hun ønsker at rejse Hjem til Efteraaret (for at) holde Bryllup

Herved sendes Dig de forlangte 2 Skjorter, som rigtig nok ikke ere ganske ubrugte, men som vi haabe, Du kan benytte. Desuden medfølger Dine Støvler. - Det gjør os ondt, at Du ikke selv kunne afhente det, da vi dog ventede, at Du med Vaabenhvilens Forlængelse kunde have faaet nogle Dages Permission og Hr. Kapitain Moltke lovede, da han besøgte os, at han nok skulde faae at udvirke Dig en saadan, naar han igjen kom til Als. - Dog, en god Taalmodighed overvinder Alt, og saaledes vilde vi med Taalmodighed afvente bedre Tider! Iøvrigt ved jeg intet Nyt at meddele, da vi i lang Tid ikke have hørt Noget fra vor øvrige Familie. Jeg slutter derfor med mange kjærlige Hilsner fra os Alle, og den inderlige Bøn til Gud, at en blid og lykkelig Fredens Tid snart maa oprinde over vort kjære Danmark.

Din Fader

R. Michelsen.

Under våbenhvilen har kaptajn Moltke haft orlov og besøgt sin

kone og sin mor i Nyborg. Refsvindinge ligger en god mils vej sydvest for Nyborg. Det varmer at konstatere, at kaptejnen ikke undlod at aflægge besøg hos sin løjtnants forældre.

Godt en uge efter modtagelsen af ovenstående brev blusser krigen op i Sønderjylland for sidste gang.

Den 29. Juni invaderer tyskerne Als. 6. regiment var tildelt forsvaret af kysten fra Nøriløkke Strand og ned til Augustenborg Fjord, mens blandt andre 4. regiment forsvarede Kjær-halvøen. Det var sidstnævnte sted, hvor sundet er smalt, at landgangen fandt sted. Her stod de meget blodige kampe, som kostede de danske svære tab. Påny var skæbnen blid ved 6. regiment, som ikke nåede at blive involveret i de direkte kamphandlinger, før evakuering til Fyn blev besluttet og iværksat. På Vestfyn fra Assens ned over Horne Land og Fåborg lå hæren i beredskab hele Juli måned, til der påny sluttedes våbenstilstand, og krigen var slut.

Af brevet fra 3. September fremgår, at farfar endnu ikke havde fået orlov endsige var blevet hjemsendt. Før oktober skete det ikke.

Refsvindinge d. 3. September 1864

Kjære Nicolai!

Længe have vi ventet paa at see Dig personlig, da Rygtet her har sagt, at Officererne først ved Maanedens Ende kunde blive permitterede, da de havde forud erholdt Lønning, og altsaa haabede vi, at Du med Udgangen af August skulde faae Frihed, især fordi vi Intet hørte fra Dig, men da Du endnu tredie Dag ikke lader Dig see, ej heller lade høre fra Dig, saa ere vi ikke ganske fri for Urolighed, saasom Du ellers har været flittig til at skrive. Vi glædede os til at see Dig hos os paa Din Fødselsdag paa Torsdag, men da dette Haab formodentlig glipper, saa sender vi Dig samtligen vor hjerteligste Lykønskning til denne Dag, paa hvilken jeg vil haabe, at Du har modtaget dette Brev. Gid Held og Lykke maae følge Dig! Og gid den Tid snart maae være forhaanden, da Du kan vende tilbage til Din fredelige Gerning, i hvilken Gud naadigen velsigne Dig.

..... Vor Høst er endelig overstaet, og vort Korn er kommet meget godt ihuus, skønt det strenge Vejr, som herskede 24. og 25. August, gav en Del overflødigt Ar-

bejde, da vi netop fik vort Byg opbundet, til Uvejret begyndte, og da det blev aldeles gennemblødt, maatte vi løse det altsammen igjen, men Gud skee Tak, at vi har været ved saa godt Helbred, at vi ved vor egen Hjælp have kundet bestride Arbejdet. Moder har iaar kundet hjælpe nok saa rask, hvilket ikke har været Tilfældet de to foregaaende Aar.

..... Fra Christian (Nicolais ældste halvbroder, forpagter af Ulstrup ved Langaa) havde vi Breve igaar, deres Høstarbejde gaar rask fra Haanden.han har daglig halvtredsindstyve Høstfolk.

De have ikke lidt noget væsentligt af Tydskerne, hvem han berømmer som meget høflige og dannede Mennesker. Ene Kørslerne have generet dem meget. Requisitionerne have ej heller været trykkende, og hvad de uden for disse have forlangt, have de redeligen betalt, saa deres Lidelser have ikke været større, end de kunde forvindes. ... Du hilses kjærligst fra Moder, Anton, De Smaae og Din Fader
R. Michelsen.

Det sidste brev fra oldefar, hvor krigen omtales er afsendt fra Refsvindinge den 15. September. Sønnen har fremdeles ikke været på besøg. 6. regiment må på det tidspunkt formodes at være gået i kantonnement på Køgeegnen, hvorfra mandskabet blev hjemsendt.

..... Det gør os ligeledes ondt, at der ikke er Udsigt til Permission for Dig, før der er sluttet Fred, med hvilket det i mine Tanker endnu ser lidt langsomt ud. Godt er det dog, at Du er tilfreds med Din Skæbne. Men hvorledes forholder det sig med Din Maanedsgage? Er den endnu paa Feltfod, eller er den indskrænket til Garnisonslønning? At Du nu selv maa være Din egen Opvarter, har vel ikke meget at betyde

Man må bemærke, at nu hvor risikoen for liv og lemmer i forbindelse med krigen er slut, så begynder den gamle skolelærers snusfornuft at gøre sig gældende: De har vel ikke inddraget dit udkommandotillæg?

Udover at disse breve indeholder oplysninger om faktiske forhold og begivenheder, om høst både på et lille husmandssted og i det store hartkorn, om hvor forskelligt den tyske okkupation kunne opfattes, så oplever man først og fremmest et varmt menneske. Jeg har uundgåeligt måttet sammenligne disse breve med dem min egen far skrev under en anden tysk besættelses sidste barske tid til mig og de af mine søskende, som af begivenhederne var afskåret fra familien i Skanderborg. De ydre omstændigheder var forskellige, men herudover er lighederne slående.

De citerede breve fortæller om livets gang i en familie bag de danske linier.

Hvordan en ung pige oplevede den tyske okkupation, har min farmor skrevet om henvendt til sine børn, kort før hun døde i 1913.⁶⁾ Det er den syttenåriges følelser og oplevelser genoplevet i den aldrende kvindes erindring.

Idag vil beskrivelsen af mange nok forekomme stedvis sentimental, måske tangerende det eksalterede. Men dels var menneskene både i 1864 og 1913 anderledes end idag som følge af opdragelse og milieu i videste forstand, dels var farmor i sig selv et følsomt gemyt.

Her følger en ordret, uforkortet gengivelse.

Minder fra Krigsaaret 1864

Naar jeg nu sidder som en ældre Kvinde og lader Tankerne glide tilbage for at dvæle ved det for Danmark saa skæbnesvangre Aar, Krigsaaret 1864, da er der Skarer af smaa og store Begivenheder og Tildragelser, der en efter en dukker frem for Tankerne, og som nu efter saa mange Aar formaar at sætte Hjerte og Sind i Bevægelse, og som endnu den Dag idag kalder forskelligartede Stemninger frem, hvis Hovedbestanddel dog alle bunder i det ene ord Fædreland.

For den unge syttenaarige Pige, der dengang oplevede disse Begivenheder, fik de et Indhold, som har holdt sig gennem Tiden og ejer den Dag idag noget for hende ikke almindeligt, og som hun føler Trang til at fæstne paa Papiret, for mulig ogsaa hos andre unge at røre ved Hjertets dybe Streng og kalde paa Fædrelands-sind og Fædrelandskærlighed. Sandheden tro, da havde disse forskelligartede Begivenheder for den unge Pige ikke alene mørke

Stemninger at fremkalde, men Ungdommen, som tager interesseret og nyfident paa alt, hvad der ligger uden for det almindelige, alt hvad der kan sætte Følelse og Fantasi i Bevægelse, fandt ogsaa den Gang meget, der kunde bringe det fornøjelige og opmuntrende ind i Tilværelsen, og som fordelte Lys og Skygge i denne Tid paa en behagelig Maade.

Som sagt, et stod bag alt, -Sorgen og Glæderne, Modgangen og Medgangen, det var som nævnt Fædrelandskærligheden. Den bragte Hjertet til ængsteligt at banke, eller den fik Øjet til at tindre, men eet bragte begge Dele frem paa Tunge og Læbe: Sangen. Det blev vore dejlige Fædrelandssange, der maatte frem for at styrke og kvæge. Sangene om "Landet højt mod Nord" om "Bøgeskov, Agre og Enge", om Modersmaalet, i det hele taget om Landet, hvor det var godt at være. Men ogsaa Øjeblikkets Sange som "Jens var aldrig bange, men de var for mange". "Du gjorde din Pligt, Du tapre Landsoldat".

Saa var der en vis Poesi, der morede Ungdommen særligt, det var de skadefro Sange som "Den er for Tiden gruelig gal, Wrangel var en ækel Ka'l, men Falkenstein var værre". Alle disse Sange blev sunget med behørig Temperament og Stemning.

Jeg husker nok en Aften, min lille Søster, for en tysk Oberst, der havde ligget syg hos en af vore Læger, sang med en storartet Begejstring: "Den Gang jeg drog af Sted". Det var ikke alene vi Danske, der blev begejstrede, Tyskeren kunde ikke nok udtale, hvad han i samme Retning havde følt.

Det var i de gode gamle Tider, da der i den lille By blev levet, uden Hadet eller Misundelsen fik Lov til at raabe højt. Hvor den unge Lærling var Lem af Familien, hvor han delte Kaar med Børnene, og saaledes ogsaa deres Opdragelse og Goder, og de unge styrkede hinanden i at holde Fædrelandssind og Kærlighed i Ære. Vi havde det godt i vor lille fredelige By. Min Fader var Embedsmand, og baade han og min Moder var i Besiddelse af rige Evner, det var, som der stod i en gammel Sang om Fader: "Hans Hjem var Kunstens Tempel, og han i Tale snart een snart en anden fik af Musers Flok". Naa, det var ikke det, jeg skulde dvæle ved.

Det var Stilheden før Stormen. Der skulde snart komme andre Tider.

Det var altsaa Krigsaaret 64, Kong Frederik d. 7., Folkets Fri-

hedshelt, var død, og Kong Kristian d. 9. havde bestøget Tronen. Tid maatte der til for at overbevise det danske Folk om, at ogsaa han var en ægte god dansk Folkets Fader og Ven.

I denne for Danmark Sorgens og Ængstelsens Tid mente Prøjsen det heldigt at fiske i rørt Vande.

Det gjaldt Slesvig med dets Fjorde og Havne. Der blev sluttet Alliance mellem Prøjsen og Østrig, saa kunde de vel nok magte det lille Danmark.

Den..... overskred de Grænsen. Da forstod vi, det nu gjaldt Kri-gen.

Vore unge Sønner og Krigere blev beordret til Dannevirke, den Vold vi havde lært at stole paa, og som vi forstod var "af Lave". Saa drog vore unge afsted efter at have taget Afsked med Fader og Moder, eller Hustru og Børn, eller maaske den af alle smaa Veninder, som var ham den kæreste, hende, der for ham stod som Livslykken, som skulde frede deres fælles Arnekrog. Nu maatte han bort, bort til det uvisse, til Kamp og Lidelse, maaske til Nederlag og Død. Men den unge Krieger ejer Ungdomskraft og Haab, Kærlighed til det betrængte, elskede Fædreland, og nu skulde han jo ud og væge sit Hjem, sin Brud, derfor drog han bort med Frejdighed og Haabet, med Kampmod og Kamplyst.

Jeg husker nok, at ogsaa i mit Hjem stod en Dag en ung Mand, som nylig var uddannet til Secondløjtnant, og var helt glad for at tage Afsked -- og borte var han.

Men - en ung Pige listede stille i Enerum, den unge Krieger havde listet sig ind i en Krog af hendes unge Hjerte, og græde maatte hun nu bedrøvede og bitre Taarer. Det sved derinde, men hun maatte lide i Stilhed, for "det var der ingen, der vidste".

Nu gik den følgende Tid i Haab og Spænding, men vi havde jo Dannevirke. - mindst ventede vi saa hurtigt det første Sorgens Budskab. I mit Hjem sad vi en Dag forsamlede i en hyggelig Familie-kreds. Da lød pludselig for vore Øren en lydelig Hulken ude i Entreen. Hvad var dog dette? Døren blev revet op, og ind styrtede en lille Pige paa 14 Aar - min Søsters Veninde - hun raabte ustandseligt, mens Taarerne styrtede: "Dannevirke er taget, Dannevirke er taget". Vi saa paa hinanden, kunde intet sige, indtil det endelig brød ud: "Det er umuligt. Det kan ikke være Tilfældet". Hjertet blev tungt, Tankerne saa bængstede, Hovedet bøje-

des, og Taarerne trillede. "Stakkels gamle Danmark, stakkels Konge og Folk og vore stakkels Jenser".

Skam det Folk, der forsømmer at værne Moderlandet, der samvittighedsløst udsætter Ungdommen for større Lidelser og større Tab end nødvendigt. Skam det Land, som røverisk overfalder et andet Land for at berige sig selv. Eller rettere: skam den Styrelse, som sætter saadant i Scene, dem falder Dommen paa. Men at forsvarre sit Land, sine kære, burde for enhver Styrelse være dens helligste Pligt.

Saa maatte Dybbøl, Frederitz og endelig Als holde for, medens Danmarks Sønner og Døtre ængstedes, led og sørgede.

Medens alt dette foregik mod Syd, trak Fjenden længere og længere op i Jylland, og snart lød det i vor lille By: "Nu kommer de, nu kommer de".

Imidlertid havde vi haft et kort Besøg af vore egne danske Soldater, anført af Hegermann-Lindenchrone, og vores danske unge Kronprins Frederik. Det var en Fest, men blandet med en vis Bitterhed, hvilket vi betegnede ved, i Stedet for at kalde Generalen Lindenkrone, saa kaldte vi ham "General Hintenkrone" eller "General Baglæns". Vi skuffedes stadig ved at forstaa, at det hele gik baglæns, og Lysten til, een Gang for alle at faa Tysken klapset af, manglede ikke, men ak, "Jens var ikke bange, men de var for mange".

De to høje Herrer var indkvarteret hos en Onkel af mig, vi gæstede stadig min Kusine og søgte at faa saa mange Oplevelser som muligt ud af dette høje Besøg. Kunde vi ikke sidde til Bords med de høje Herrer, saa kunde vi smage paa Maden. Kunde vi ikke hilse paa dem selv, saa kunde deres Heste i Stalden blive præsenteret for os. Ja, Datteren i Huset dannede naturligvis en Undtagelse. Hun blev præsenteret for den unge Prins, han viste hende et Billede af den unge, forgudede Prinsesse Alexandra, bærende sin lille førstefødte paa Ryggen. Det fandt baade hun og vi højst interessant.

Saa en skønne Dag, da Tysken nærmede sig Byen, saa vi med Sorg vore Soldater vandre nordpaa, og knap var de ude af den ene Ende af Byen, før Tysken marcherede med fuld Musik ind i den anden Ende. Vi boede saa højt, at vi kunde se over Byen op ad den gamle Landevej mod den næste By. Lad mig hellere nævne Navnene. Den lille By, min Hjemstavn, Hobro, og den følgende By, Aalborg. Min

Fader var den nu afdøde Toldinspektør Faye.

Vi i den lille By havde gjort os alle mulige Forestillinger om en Fjendes Fremfærd, med Indbrud i Hjemmenes Hygge og Fred, med Rekvireringer osv. Forsigtige Mennesker gravede deres Sølv-tøj ned, enkelte forlod helt Byen, medens saa godt som alle dog hengav sig med Taalmod i, hvad der skulde komme.

Den Dag Tysken marcherede ind stod min Søster og jeg oppe paa vores Værelse. Dette vendte ud til Kirken. Pludselig hørte vi fra et lille Torv i Nærheden den tyske Militærmusik og den skarpe, snurrende, tyske Kommando, f.Eks. "Bataillon rrrrechts um". Hjer-tet stod næsten stille, eller mulig bankede det endnu stærkere, hvilket husker jeg ikke, men modige var vi just ikke, særlig da vi ude paa Kirkegaarden opdagede en tysk Officer, der spejdede mod Nord, for mulig at opdage de danske, og da der op ad de stejle Banker nord for Byen entrede tyske lette Heste med deres Ryt-ter paa Ryggen.

Hvor langt var vore egne naaet? Bønnerne for dem maatte stige op-ad.

Dog var en dansk Officer, der var blevet i Byen nogle Dage efter Fjendens Ankomst, den første, Tyskerne udstedte Pas til. Han havde klædt sig ud som Bonde. Det var nok ikke første Gang, han narrede Tysken, og det hed sig, at da de havde faaet det at vide, var det ikke Lovtaler, der lød. - Vi danske morede det, det lille Puds godtede os.

Saa havde vi altsaa Tysken, stampe imod kunde vi ikke, men saa gjaldt det om at finde den værdige Holdning. Det var ogsaa for vi unge Piger et Problem, der blev sat under Debat, og vi kom til det Resultat, at vi skulde opføre os som danske unge Kvinder, men danske, dannede unge Kvinder, der ikke irriterede, men holdt os stolte, helst saaledes at Tysken var Luft, Luft.

Maaske det dog irriterede lidt. Der var jo Ungdom i Hæren, og denne kunde nok ønske at komme i Lag med den danske Ungdom, lige fra den Menige op til Officeren.

Men vi var og blev danske over for dem. Gik vi forbi et Kompagni, lød det ustandseligt: "Smukke danske Pige, jeg elsker Dig". Men den smukke danske Pige saa hverken til højre eller venstre.

Og lød det i Køkkenet: "Maren, a elsker Dig". Saa lød Svaret: "A elsker minsæl ikke Dig".

Stakkels unge Mennesker, det forstod vi jo godt, og det gjorde

os i Virkeligheden ondt for dem, men hvad var der at gøre ved det, vi kunde dog ikke synge og danse med dem, men ét kunde vi: føle den stærkeste Afsky for Bismarck og hans Allierede.

Hvert Hjem i Byen havde nu saa mange i Indkvartering, som det paa nogen Maade kunde rumme. I mit Hjem begyndte vi med en Feldwebel med Tjener og 6 menige. De blev senere ombyttet med en Kapelmester, Tjener og 3 Oboister, men den største Del af Tiden -omtrent et halvt Aar- havde vi 2 Nonner og 3 Lazaretassistenter. Medens vi havde Feldwebelen blev vi en Nat alarmerede ved Trommehvirvel osv. Mandskabet skulde samles i Løbet af faa Minutter. Vi styrtede ud af Sengene, vi troede, at nu gik det løs, at Danskerne var vendt tilbage, og at der nu blev Kamp i Gaderne eller Bombardement over Byen.

Det var underligt, trods den naturlige Angst og Spænding dette maatte fremkalde, saa følte vi dog i Hjertet en vis Glæde og Tilfredsstillelse, nu vilde endelig vore Jenser vise, de duede til noget. Men der gik en Time eller to, vi hørte intet. Saa kom Feldwebelen tilbage og fortalte, at det var en Prøve, en Øvelse. Og vi følte os lettede, maa jeg tilstaa, og jeg tror nok, Søvnens smagte dobbelt godt bagefter.

Vor Kapelmester vilde med Magt trænge sig ind i Familie kredsen for med os at dele sine musikalske Evner, - han forstod, vi var musikalske.

En Dag, vi sad inde ved Middagsbordet, hørte vi pludselig "Den tapre Landsoldat" med Flothed blive foredraget paa Fortepianoet. Vi forstod da, at det var Kapelmesteren, der havde Kabinettet uden for Værelset, der var inde at gøre Visit, og som paa den Maade anmeldte sin Tilstedeværelse. Men vi forblev, hvor vi var, indtil vi hørte ham fortrække. Dog fik vi Svar paa Tiltale i et meget indigneret Brev, hvor han klagede i høje Toner over "Ihr Frauenpersonal ... Zum Beispiel bringt man die Suppe ohne Löffel, Messer und Gabel, wahrscheinlich glaubt man, dass wir essen die Suppe mit den Fingern." Hvad opnaaede han? at det var en interessant Begivenhed for vi unge - stakkels han.

Saa rejste han med de andre nordpaa, og vi fik vor elskelige, stabile Indkvartering: Nonner, og ved Siden af dem 3 Lazaretassistenter. Senere vil jeg fortælle noget om disse opofrende Kvinder, men enkelte Begivenheder, som kom os paa nært Hold, og

som rystede sindene, vil jeg først omtale.

Det er da særlig den lille Affære ved Lundby Bakker. Jeg siger "lille", men det var den jo mod mange andre større og mindre Slag, men det er jo saa, at hvad der foregar i ens umiddelbare Nærhed, bliver ligesom mere levende for os, og Følelseslivet bliver derved sat i større Kraft, hvad vi ser og hører med egne Øjne og Ører, faar lettere Sympatien og Følelsen for sig, imod det, der foregaar langt borte. "Hvad Øret ej hør, det Hjertet ej rør".

Vi havde set det ene tyske Regiment drage nordpaa, vi havde i Spænding ventet paa, hvad den nærmeste Tid vilde bringe, vi havde sukket for vore Soldaters Skæbne. Da kom Begivenheden, der rørte ved Hjertets dybe Streng: Sammenstødet ved Lundby.

Tyskerne kom tilbage til Hobro med en Transport af 9 danske, saarede Soldater. Disse var blevet transporteret paa Bøndervogne i Halm de 7-8 Mil, og det var for os danske et hjertegribende Syn, at se de halvdøende tapre Soldater ligge lidende i Fjendehaand. Det var Krigens Gang. Til Ære for den tyske Soldat maa siges, at han ikke var haard og hjerteløs, han var jo gennem Kristendom opdraget til Barmhjertighed og Medlidenhed, - og saa var han under Disciplin. Min før omtalte Søster var paa Gaden Vidne til dette sørgelige Optog, hun gik hulkende med det, og da hun pludseligt fortvivlet udbrød: "Nu dør han, nu dør han" kom en tysk Officer hen, klappede hende paa Skulderen og sagde medlidende: "Ach, weine nicht, weine nicht".

Saa blev de saarede, hvoriblandt en tysk blaa Husar, ført til Lazarettet, som var blevet indrettet i Klubsalen, for der at blive passet af Nonner og Sygeplejere.

Da dette sørgelige Tog var forsvundet, hørtes imidlertid Musikens Sejrsfanfare paa det lille før omtalte Torv. Harmen fyldte vore Hjerter, men de havde jo sejret, og vi havde tabt. Dog var der en tysk Officer, der havde haft Følelsen af, at dette var ubarmhjertigt, der havde ytret: "Vi kan ikke andet for den menige Soldats Skyld".

Hurtigt kom Døden for alle Staklerne, deres afsjælede Legemer blev sat i Kisterne ind i det lille Hus, der ellers blev brugt til at huse Ligvognen. Derfraskulle Begravelsen foregaa. Det lille Hus laa lige neden for mit Hjem, saa vi kunde overse hele den

pragtfulde, højtidelige Skare af militære og civile, der fulgte de døde til Graven. Vi unge havde haft travlt med at binde Kranse, ikke alene til de danskes Kister, men ogsaa til Tyskerens. Til de danskes lavede vi smaa Dannebrogslag, og til den tyskes tyske Flag, en sort og en hvid stribe, saa lidet tiltalende sidste var imod vort dejlige hvide Kors i den røde Bund. Dannebrog med saa opmuntrende og styrkende Indflydelse. Det tyske mindede om Død og Sorg. Saadanne Reflektioner stillede vi, alt mens vi bandt.

Ville blot alle danske Mænd og Kvinder se paa vor Fane med Forstaaelse, blive ved at holde vor Fane højt i Ære som et Symbol paa, at den er skænket os af Herren, saa længe skal den ogsaa fri os fra Undergang og føre os frem til en god Fremtid for gamle Danmark, thi da er Aanden dansk i Bunden, og saa kommer Modet og Kraften til at værges og værne det, man elsker - og Herren lægger sin Velsignelse i.

Saa oprandt Begravelsesdagen. Vejret var roligt og smukt. Der laa en uendelig vemodig Højtid i Luften. Der var Bevægelse blandt civil og militær. Militæret rundt omkring fra det omliggende Land var indkaldt. Klokken tre skulde alle være samlede.

Et saa broget, ja man maa sige glimrende Skue, vil man sjældent faa at se. Der var blandt Soldaterne mange forskellige Vaabenarter. En tysk Prins var blandt Officererne, ham der havde sagt, at han vilde plante den tyske Fane i Skagen, og som ogsaa naaede dette, ikke just med en stor Styrke, men med en mindre Afdeling. Maatte dette aldrig oftere ske.

Af Vaabenarter saa man det almindelige Infanteri, blaa Husarer med de snorebesatte Trøjer, for Officerernes Vedkommende med Sølvsnore, for de meniges med hvide, røde Husarer med røde Uniformer med Guldsnore, hvide Kyraserer med hvid Uniform med Staalkyrads og Staalhelme og saa grønne Jægere med grøn Uniform.

Naar man saa tænker sig, at der var flere Tusinde i disse brogede, i Solen glinsende, straalende Uniformer, kan man jo nok forstaa, det var et mærkeligt og et sjældent Skue. Vi maatte uvilkaarligt føle, vi stod som de smaa, der maatte bøje Nakken for en stor og mægtig Stat, og vi skulde vel føle det.

Vi havde i Modsætning til denne Forsamling kun en lille sortklædt Skare af Byens Borgere, der ledsagede den døde Soldat til det sidste Hvilested.

Men det tør jeg sige, at hvad vi manglede i ydre Pragt, det ejede vi i den Rigdom af dybe, vemodige og taknemmelige Følelser, som Hjertet fyldtes med, den Kærlighed til Fædrelandet, til Konge og Folk vi besjæledes af. Denne kunde jo nok veje op mod den Skare af udkommanderede, stakkels Soldater, der hver for sig vel næppe havde noget særligt Ønske om at ville gøre os Fortræd og om at frarøve det lille Land et Hjertebarn. Ja, vi var i Virkeligheden tifold rigere.

I mit Hjem fæstnedes Indtrykket af denne alvorlige Højtid endnu dybere ved, at vi, mens vi betragtede hele denne Forsamling af forskelligartede Mennesker, Fjender og Venner, mens vi betragtede de blomster- og flagsmykkede Kister, fik Meddelelsen om, at en Fætter til os, et ungt og meget levende Menneske, var falden ved Als, idet han med sine Soldater havde stormet et Gærde.

Han var sin Families Stolthed og Kærlighed. Vi vidste, hvilken uendelig Sorg og Savn denne Efterretning vilde fremkalde i hans gode og fromme Hjem hos Fader og Moder og Søskende, og det var for os nu i denne Stund, som stedte vi hans Legeme til Hvile.

Han var begyndt Krigen som menig, men havde vist baade Mod og Tapperhed og var derfor blevet udnævnt til Sekundløjtnant. Han havde saa glad og helt stolt været i København for at blive munderet til sin nye Værdighed - var lige vendt tilbage. Kom med til at forsvare Als, men gav der sit Liv for Fædrelandet.⁷⁾

Det var denne Begivenhed med al dens store Alvor.

Saa kom der en, for den lille By, lige i Øjeblikket alvorlig Tid. Der udbrød blandt Militæret saa vel som blandt Byens Folk en meget udbredt Tyfusepidemi. Der var ikke mange Hjem, hvor der ikke laa en eller flere Familie-medlemmer af denne Sygdom. I vort Hjem blev en Broder og to Søstre angrebet, men de overstod Gud være lovet Sygdommen.

Saa kom dertil ægyptisk Øjensyge hos Soldaterne. Alt hvad der hed offentlige Lokaler, Klubben, Skolerne, ja endog Kirken blev ryddet og brugt som Lazaret, og dertil enkelte ledige Lejligheder.

Der blev indkaldt flere Nonner til Hjælp, saa der var i det hele nu syv i Byen. -----

Farmors beretning slutter så med en omtale af de nonner, der var indkvarteret i hjemmet. Familien kom til at holde meget af dem

som enkeltindivider. Men for nonneinstitutionen endsiges romerkirken havde de ingen forståelse.

- 1) Af stamhuset Tåsinge med søde på Valdemar Slot.
- 2) Efter generalmajor Wilster, Ernst, 1808-81.
- 3) Moltke var af gammel Mecklenburgsk adel, men netop hans gren af slægten havde aldrig opnået anerkendelse som dansk adel.
- 4) Slægten la Cour leverede 7-8 løjtnanter til hæren i 1864. Familien fra Skarsø alene tre.
- 5) Brevene indgår i en samling, fortrinsvis fra far til søn, fra 1864-73, som vil blive nærmere omtalt senere.
- 6) Min kusine Inge Juul fra Ranum har overladt mig en kopi for godt et år siden.
- 7) cand. pharm. Gerhard Faye, søn af Carl Viggo Faye, som sekundløjtnant faldet i kamp på Als 29/6-1864 27 år gammel.

For at give en prøve på Rasmus Michelsens håndskrift gengives her slutningen på et brev fra 19. Juni 1864 til sønnen Nicolai på Als.

Forrigt naar jeg indat flygt ud over dale, da
vi i lang tid ikke faar fort Møgal fra vores
rige familie: Jag stilledes for med
mange hjertlige hilsener fra os alle, og den
intærlige bøn til Gud, at an bli og lybkelig
for den tid snart man opvinder os med
hvor Danmark!

Din Farver
Rask Michelsen

RASMUS MICHELSEN OG HANS BØRN

Om vores forfædre blandt de fynske bønder har jeg ikke meget nyt at berette.

Kun denne lille solstrålefortælling bestående af to små glimt fra folketællingslisterne for Ulbølle i 1787 og 1801.

Folk. 1787 - Ulbølle, Salling herred, Svendborg amt.
Udflyttergård af Ulbølle.

♥ Mikkel Jensen - husbond, 26 år. Gårdbonde.

Tjenestefolk: Christen Mortensen, 18 år.

♥ Tjenestepige: Anna Kirstine Rasmusdatter, 24 år.

Folk. 1801 - Ulbølle, o.s.v.

Ellehøje.

Familie: ♥♥ Michel Jensen, 39 år.

Anna Kirstine Rasmusdatter, 38 år.

Deres børn: Anna Marie Michelsdatter, 11 år.

Karen - , 9 år.

Rasmus Michelsen , 7 år.

Jens - , 4 år.

Johanne Michelsdatter , 2 år.

Tjenestefolk: Rasmus Pedersen , 36 år.

Lars Paulsen , 14 år.

Marie Pedersdatter , 32 år.

Michel og Anna Kirstines tredie barn, Rasmus, som var født d. 14. November 1794, blev skolelærer. Mon ikke stimuleret af den lokale sognepræst? Han kom til Vesterborg på Lolland til landets første præstegårdsseminarium,¹⁾ og efter endt uddannelse der blev han skolelærer og kirkesanger i Refsvindinge på Østfyn

i 1820. Han giftede sig med en pige fra hjemegnen, Anne Jensdatter fra Vester Skjerninge, med hvem han fik sine første seks børn. Embedet var beskedent, så han var nødsaget til at søge en bedre aflagt stilling. Fra sognepræst og amtmand fik han de her gengivne anbefalinger. (pag. 84).

Først i 1836 fik Rasmus nyt kald på Thurø, hvor han med sin anden kone, Marie Samuelsen, fik yderligere seks børn.

Seksogtreds år gammel flyttede han med sin kone og de yngste børn tilbage til Refsvindinge som pensionist og husmand med en lille lod til dyrkning.

Hvordan det senere gik den i to kuld delte, store børneflokk, og hvordan årene gik for Rasmus og Marie i Refsvindinge, kan idag skildres lidt mindre summarisk, end det blev gjort i de første "Tilløb".

Årsagen hertil er i første række fremkomsten af en samling breve fra perioden 1864-73 skrevet af Rasmus Michelsen til sønnen Nicolaj og enkelte til den yngste søn August.

Disse breve, som var affattet med gotisk skrift, kom for en dag i 1984 i dødsboet efter Caja Michelsen, min farbroder Johannes Michelsens enke. Inger Olufsen fra Roskilde, et oldebarn af Rasmus Michelsens søn Anthon, har udført det store arbejde at "oversætte" brevene til nutidens latinske skrift og har besørget en maskinskrevet, privat udgivelse med nyttige kommentarer og dertil et smukt forord, hvorfra jeg må citere:

Jeg har næsten følt, at jeg sad i stue sammen med ham, mens han skrev, og oplevet både hans strenge og gudfrygtige skolelærer-formaning til sine børn, men samtidig følt, at alle formaningerne var båret af en altid levende interesse og kærlig omsorg for alle hans tolv børn.

I 1864 var ældste søn i første kuld, Christian, 42 år og forpagter af landbruget på herregården Ulstrup i Gudenådalens vest for Langå. Ægteskabet med Karen Kås var barnløst. I 1867 afsluttede Christian forpagtningen af Ulstrup for at drive sin egen gård i Rønge nogle få kilometer højere op ad åen.

Christian kom ikke altid lige godt ud af det med faderen, som forbigående anså sin ældste søn for at have proprietærnykker. Men både hans fader og hans hel- og halvsøskende nød godt af

**Rasmus Michelsen, lærer og kirkesanger.
fot. c. 1865**

hans gæstfrihed. Flere af dem: Laura, Mine, Hans Peter og den sidste to drenge havde i kortere og længere perioder ophold og beskæftigelse enten på Ulstrup eller i Rønge.

Kristine, som var to år yngre end Christian, blev aldrig gift. Hun levede sit liv i Fåborg som modehandler, men med nær kontakt til den øvrige familie på Fyn.

Hans Peter, yderligere to år yngre, lærte i sin tidligste ungdom både vævning og landbrug. Han blev gift knap 25 år gammel og fik to drenge, men før han blev tredive, var han enkemand. Drengene Ludvig og Adolf opholdt sig en god del af deres barndom hos bedsteforældrene i Refsvindinge og kom senere til Christian i Jylland.

Hans Peter havde svært ved at placere sig. Han arbejdede i landbruget fortrinsvis i Jylland og i længere perioder hos broderen. Han afslog et tilbud om at blive opsyn på en plantage i Vestindien, men drog så året efter til Chicago, hvor han fik hårdt og slet betalt arbejde på et savværk. Han blev arbejdsløs, tabte modet og måtte låne til hjemrejsen. Da han nåede Liverpool, skaffede den der boende broder (se senere) ham midlertidigt arbejde til 15 shilling om ugen.

Hjemme igen tog han formedelst 25 rdl. et tre ugers kursus i fotokunsten hos fotograf Töchel i Nyborg. Øjensynligt forgæves. Derefter påny landbrugsarbejde. I 1870 har han 44 år gammel nogenlunde fast beskæftigelse i Hobro, næppe som fotograf. Det vides, at han senere blev detailhandler i København, men ikke i hvilken branche.

Hans Peters tre år yngre broder Henrik var otte, da familien flyttede til Thurø og blev derfor i sin opvækst præget af det maritime. Som skibsbygger udvandrede han til England, hvor han blev skibsbygningsmester i Liverpool, med tiden med sin egen virksomhed. Han var gift med Hanne Frandsen, datter af en af Rasmus Michelsens søstre og altså sin mands kusine.

I September 1865 skriver Rasmus bl.a. "Nogle dage efter rejste Hanne til København for videre at fortsætte til England. Om hun er ankommen, ved vi ikke, da vi ikke have hørt fra Henrik". Og vi ved ikke, om hun da rejste over for at blive gift med ham, eller hun havde været hjemme på besøg.

Med længere mellemrum ser vi i korrespondancen, at der har været brev fra Henrik. "Han befinder sig vel". I 1866 kan vi læse, at hans ugeløn er 2½ Pund, og i 1873, efter at han er blevet selvstændig, at han og familien har det godt, blot klager han over for megen travlhed. I årets første tre kvartaler har han omsat for 190.000 rdl. Ind imellem har han skaffet Hans Peter tilbud om stilling i Vestindien, senere hjulpet ham både til og fra Chicago. Flere gange er han til god hjælp for andre brødre. Kort sagt, det gik ham godt i det fremmede, og han holdt kontakten til familien.

Efter Henrik fulgte den to år yngre søster Mathilde, som var gift med urmager Carl Johansen i Fåborg. I et brev fra September kan læses, at Rasmus's yngste søn August som 12-årig har været på sommerferie hos urmagerens "og kom nok saa stolt hjem med Uhr paa Lommen". Iøvrigt kom August efter konfirmationen i lære hos Johansen, men hverken mester eller lærling fandt, at det var lykken, så det varede kun seks uger.

Den sjette og sidste af børnene i første ægteskab var Jens Michael, som ejendommeligt nok hyppigst kaldes Carl. Han blev sømand som så mange andre Thurødrengene.

Første gang vi hører om ham, i 1865, er han nok begyndt at sejle som styrmand på skuder i nordeuropæisk fart. 8. Januar det år blev han gift med Rasmine Buhl. De fik deres hjem i Rudkøbing og fik i al fald tre sønner og en datter. Rasmus skriver i 1870: "(Jens Michaels) Kone havde rigtignok faaet en Datter, saa han nu har tre Børn, foruden tre Voxne Fruentimmer og ham selv, ialt syv Personer at forsørge, saa Gud maa vide, hvordan en Styrmandshyre kan strække til saa mange".

De omtalte tre fruentimmer var foruden konen dennes søster og moder.

Igennem årene nærer Rasmus, da han kun sjældent får brev, en næsten konstant bekymring for, hvordan Jens Michael klarer sig på søen -og i sin familie. Ofte kan man læse: "Intet hørt til Carl i tre Maaneder". Eller i Oktober 1867: "Fra Jens Michael hører vi aldrig. Han krænker os dybt". Men ind imellem gør han faderen glad som i Marts 1865, hvor han er på Thurø for at forhyre sig med en skude til Hull med korn. Trods frost og sne begiver han

sig på den lange travetur til Refsvindinge. "Han kom til os om Natten klokken to saa udaset af at gaa hele Vejen (30 km) i den dybe Sne, at han i de næste to Dage næppe kunne gaa".

I Juli 1873 har broderen i Liverpool skaffet ham hyre på et "smukt barkskib", oven i købet som skipper for et 4-5 måneders togt til Sydamerika med en indtjening, som ellers kun kunne opnåes på to år. I November samme år skriver han, at han påny må sejle med barken som styrmand, men nok kun på en enkelt rejse. Herefter skulle han påny kunne blive skipper, "da Henrik har ordrer fra Rederne til at købe, ret naar Priserne bliver taalelige". Helt klart er det ikke, men nok sådan: Henrik skal som ekspert indkøbe et nyt skib til rederiet og kan sikre Jens Michael skipperposten.

Hvor længe han sejlede i engelsk fart og hvordan det siden gik, er mig ubekendt. Kun ved jeg, at hans datter Hanne (Johanne), der var født i 1869 blev sygeplejerske og døde 1945 eller 46.

Af de seks børn Rasmus Michelsen fik med sin anden kone, Marie Samuelsen, blev de tre skolelærere, alle tre fra det nær ved Thuro liggende Skårup Seminarium, og alle tre boede i læseårene hos den samme, meget afholdte gårdmandsfamilie, Lars Hansens, i Skårup. Nicolaj blev den første lærer i 1860. To år senere fik Anthon sin eksamen, og endelig efter 10 år kom lillebroderen August.

Anthon var den ældste af Marias børn.

Hans første lærerpost blev i Kjølstруп ved bunden af Kerteminde inderfjord, henved en snes kilometer fra Refsvindinge, som han af flere grunde holder tæt kontakt til.

Forklaringen står i et af faderens breve til Nicolai ved hæren på Als. "Anthon har forlovet sig med Jomfru Frandsen fra Odense, som tjener paa en Gaard her i Sognet". Betty, som jomfruen hed, var datter af en velsitueret garvermester, der ved sin død omkring denne tid efterlod en mindre formue til datteren og virksomheden til hendes to brødre.

Både Anthon og Betty var voksne, i den sidste halvdel af tyverne, og ønskede ikke nogen lang forlovelse, hvad man jo nok skulle kunne forstå. Men ikke Rasmus Michelsen. I omtalen af bryllupsplanerne skriver han, at hun var forkælet og derfor ufor-

nuftig, han forgabet og derfor forblindet og lammet. Til Bettys forsvar skal siges, at hun forcerede ikke bryllupsplanerne, men tog en ny plads i Svindinge præstegård langt fra skolen i Kjølstруп iøvrigt. I mellemtiden søgte Anthon - uden held desværre - bedre embede. Først i Maj 1867 blev Anthon og Betty gift, efter at han selv havde måttet indrette bolig for et ægtepar på skolen. Desværre lærte Rasmus ikke at forstå eller bære over med Betty i de år, vi kan følge dem gennem korrespondancen.

I Kjølstруп fik de i Februar 1868 deres første barn. Frits blev han døbt. Det var min fars fætter - den pæne, gamle Aalborglærer, som vi som børn besøgte i "Rosenhuset" i Aalborg.

Foråret 1870 kom Anthon i forhandling om indtræden i et interessentskab, som skulle drive en privat realskole på Østerbro. 2000 rdl. skulle der indskydes. Efter nogen betænkningstid slog Anthon og Betty til, og familien flyttede til København.

26. April 1870 skriver faderen om Anthon: "Han staar i begreb med at forandre sin Stilling paa en maade, som muligen kan blive heldig for ham, men hvorved han jo ogsaa risikerer sin smule formue. Dog kan man her anvende det gamle Ordsprog: Den, der intet vover, intet vinder!".

Det var dog en slags forståelse.

Imellem Anthon og Nicolai var der i søskendeflokken en pige Karentine Laurentse, kaldet Laura.

I 1864 var Laura i huset i Jylland, måske hos storebroderen Christian. Her traf hun den unge gårdejer Jakob Anker Secher fra Ørsted lidt øst for Randers, og i Juni meddeler hun, at hun agter at gifte sig til efteråret. Brylluppet stod den tredie November. I brevene hører vi ikke så meget om familien i Ørsted. De deltager sammen med Christian i problemerne om lillesøster Mines huslige uddannelse. De holder hjemmet åbent for Nicolai og August i ferierne og får også besøg af forældrene fra Fyn. Laura er hjemme til Anthon og Bettys bryllup, hvad hun slår sammen med et besøg både i Odense og København! Dette sidste passer ikke Rasmus, som skriver, at han finder det både ødselt og vidtløftigt, - "næppe Secher behageligt!".

Deres børn omtales kun et enkelt sted, hvor der refereres af et brev fra Laura: Børnene er syge. Drengen (tjenestedrengen) død af tyfus, karlen også syg og begge piger er frugtsommelige! -

dagligt liv i Danmark i 1870.

Da den gamle skolelærer døde i 1882, var det i Randers, muligvis under et besøg hos datteren Laura.

Nicolais fire år yngre broder Alfred var allerede inden krigen i 1864 udvandret til Amerika. Han har helt sikkert forinden været sømand. I Januar 65 hører vi første gang, at han har skrevet hjem. Han er stadig i Californien, har sejlet med Jacob Mogensens sønner fra Thurø, som nu alle tre er i Californien, men sejladsen er dårlig, da tiderne er sløje, så Alfred venter at blive afmønstret. Iøvrigt havde han det meget godt. "Han længtes efter Brev, hvorfor jeg har skrevet. Gid det maa komme ham til hænde, da det dog er haardt aldrig at høre fra sine".

I Maj 1865 har Alfred atter skrevet: Forliste i Februar og mistede alt, 375 dollars, guldur og -kæde og alle klæder. En landsmand fra Fåborg mistede livet.

Der går nu næsten to år før Rasmus skriver: " - men end mere er vi blevne glædede over i Fredags at modtage Brev fra Alfred, som overrasker os med den Efterretning, at han er gift! Han havde Bryllup sidst afvigte 29. August (1866) med en Irlænderinde". Det synes specielt at være de rent praktiske fordele ved ægteskabet, faderen hefter sig ved, dog undlader han ikke at bede Gud om lykke og velsignelse for de unge.

De næste to år står der med mellemrum i brevene: Stadig intet fra Alfred. Indtil 5. Marts 1869, jeg citerer:

Kjære Børn!

Aarsagen, hvorfor jeg idag skriver, er, at jeg idag har den glædelige Efterretning at meddele Eder, at vi i Mandags fik Brev fra Alfred tillige med hans og hans Kones og Søns Portraiter, tilligemed Underretning om hans Forfatning, der er bedre, end vi havde kundet vente".

Det gælder ægteskabet og sejladsen. Han har købt halvpert. i en skonnert og tænker nu på at købe sig en større og forhåbentlig snart komme hjem på besøg. Han tilbyder at hjælpe den af hans søskende, som måtte have lyst at komme derover både med husly og penge til starten.

I de følgende breve fra faderen opfordres Nicolai stærkt til at skrive til Alfred i San Francisco.

I Juli 1870 hedder det så: "Du har vel hørt, at vi har faaet

Brev fra Alfred. Han har det fremdeles godt, har købt sig et større Fartøj, dog lader det til at Jernbanen New York - San Francisco har trykket Skibsfarten. Han lover at besøge os næste Vinter".

Det blev nu først i vinteren 1873, at Alfred kom hjem. Det fremgår af nedenstående brev fra 14. April 1873. Nicolai var nu blevet førstelærer i Nørre Sundby og gift.

Kjære Nanny, Kjære Nicolai.

Når jeg ved disse Linier bevidner min hjerteligste Tak for al den Velvilie, Kærlighed og Opofrelse, som I udviste mod mig og mine under vort Besøg hos Eder, da er dette kun et svagt Udtryk Gud velsigne Eder for al den Glæde vi nøde i de Dage, vi opholdt os hos Eder. Fra Alfred og Kirstine skal jeg ogsaa takke ret inderligt. Alfred rejste i Onsdags til København for at besøge Anthon i hans Paaskeferie. Vi vente ham Hjem i Morgen, og formodentlig forbliver han hos os til d. 28., da han ønsker at gaa til Alters, før han rejser. Det glæder os, at lille Ludvig var en saa vakker Gut. Eders hengivne Fader.

Alfred boede fortsat i San Francisco. Jeg mener at have hørt, at han i begyndelsen af det ny århundrede atter var hjemme og besøgte farmor og farfar i Aalborg. Men hvornår han døde, og hvordan det gik hans kone og søn, ved jeg ikke.⁵⁾

Rasmus og Maries yngste datter Rasmine, kaldet Mine, har været nævnt enkelte gange i det foregående. Efteråret 1864 blev hun konfirmeret i Refsvindinge. Hun har nok ikke haft noget nemt sind. Blev ofte af omgivelserne opfattet som trodsig og arrig og af præsten, som skulle konfirmere hende, som mindre godt begavet. Hertil skal lægges, at hun voksede op med gamle forældre.

Efter confirmationen kom hun i huset hos sine ældre søskende i Jylland. I længst tid var hun hos Christians på Ulstrup, uden at det blev til gensidig glæde - tværtimod. Mine følte sig forladt af alle. Faderen var stærkt bekymret og skrev gentagne gange om sagen til Nicolai. Hvad skal jeg gøre med Mine? Tag ned til Christian og se om Du kan hjælpe hende. Da Christian forlader Ulstrup, bliver Mine fæstet af den ny forpagter, hvad der bliver en stor forbedring. Det lader til, at hun befinder sig bedst hos fremmede.

Hun kommer senere i huset hos præsten i Ørsted og hos en familie i Hald, inden vi taber hende af syne. Hvor hun møder sin mand, ved jeg ikke, men hun bliver gift med lærer i Københavns skolevæsen Carl Ferdinand Givskov. De kom til at bo på Sct. Hans Torv 30², hvor jeg ved min far og hans brødre kom i hjemmet, mens de studerede.

Af Nicolais 11 søskende er der så kun den yngste August tilbage. Faderen læste selv med August og barnebarnet Adolf, men i slutningen af 1865 skriver han: Jeg mærker Alderdommen og er betænkelig ved at læse med Smådrengene.

August sendes til Rasmus's yngre bror Peder, der er gårdmand i Ulbølle. Her skal han gå i skole og gå til præst med sigte på konfirmation i efteråret 66. Selv taler August om at blive skolelærer, mens faderen finder det rimeligere at tænke på landvæsen, gartneri eller urmagerlære. Konfirmationen overståes, og August kommer i lære hos svogeren Johansen i Fåborg, men efter få uger står August påny hjemme i Refsvindinge. Johansen måtte meddele, at August manglede al lyst og interesse for faget, hvad drengen kun kunne tilslutte sig.

Rasmus vil nu selv læse med August, og nogen tid efter skriver han: Drengen kan nok lære, kun med Besvær bevare, endnu vanskeligere anvende. Han beder Nicolai om hjælp og råd, og året efter er August installeret hos broderen i Hobro. Nicolai har påtaget sig at forberede ham til optagelse på seminariet. Det går rimeligt godt, August får endda timer som vikar på skolen.

Vinteren 1869 bliver August indlagt på sygehuset med kopper til forståelig bekymring for forældrene, men tilfældet er af de milde, og August er hurtigt rask. Sommeren 1869 er han blandt de 21 ansøgere, som blev antaget det år på Skårup seminarium.

Juni 1870 skriver Rasmus: Vor inderligste Bøn til Gud er, at han vil opholde os til August er færdig på Seminariet.

Han blev bønørt. To år senere fik August sin eksamen med hovedkarakteren Duelig som nr. 18 af 21, men også kun nitten år gammel. På dette tidspunkt var Nicolai blevet førstelærer i Nr. Sundby. Han fik lillebroderen ansat som hjælpelærer, hvad begge vist befandt sig godt ved.

Den gamle skole i Nr. Sundby lå tæt ved kirken oppe på bakken over byen. En formiddag, som så mange andre, går de to brødre og

underviser i hver sin klasse, begge med en lang merskumspibe, der lægger et blåligt røgslør ud i rummet. På det tidspunkt opdager Nicolais kone Nanny fra sit stuevindue, at stiftets bisp⁴⁾ målbevidst arbejder sig op ad bakken mod skolen. Hun får hastigt adviseret brødrene. Og mens Nanny opholder biskoppen, formentlig ved at lade ham dikke den førstfødte, Ludvig, så stikkes piberne ind, vinduerne slås op, og kort efter kan den uanmeldte visitats tage sin begyndelse.

Næppe helt uden forbindelse med Nicolais tidligere ansættelse fik August embede som lærer og kordegn i Hobro. Det blev livslangt. Han blev gift med Marie Wadum og fik i al fald flere børn, hvilket fremgår af dødsannoncen fra Marts 1928, som er underskrevet: Børnene. Af de tre lærerbrødre fik August den mindste eksamen og det mindste embede. Men han blev en holden mand, som - i taknemmelighed - flere gange senere i livet kunne hjælpe sin ældre bror Nicolai i vanskelige situationer.

Af det fra korrespondancen hidtil citerede og refererede fremgår tydeligt, at der har eksisteret et ganske særligt forhold mellem Nicolai og hans far. Gang på gang beder faderen om råd og hjælp. "... Du er dog den, fra hvem vi mest længes efter Brev", skriver han. Selv råder han diskret sønnen til sparsommelighed, og mere direkte til tilbageholdenhed over for kvindekønnet. "Glæd dig, at Du, saa vidt jeg ved, endnu er fri, og vær forsigtig i Dit Valg". Han arbejder energisk på at få Nicolai i stilling på Fyn - dette vist i lige så høj grad for at imødekomme sit eget ønske om at have sønnen i nærheden. Han udviser lobby-virksomhed hos biskop og sogneforstandere.

Da man kan læse mellem linierne, at der til den aktuelle stilling skal ansættes en ugift lærer, ud fra den antagelse, at lærerenken så formentlig kan blive afsat, fornemmer man, at Nicolais interesse er meget begrænset. Kort tid efter skriver han til forældrene om forlovelsen med Nanny.

Forekommer end forholdet mellem faderen og Nicolai i disse breve som noget særligt, så må man dog konstatere, at den gamle lærer i sjældnen grad omfattede hele sin store børneflokk med varme, faderlige følelser.

1) Peter Outzen Boisen, 1762-1831, f. i Vestslesvig. Sognepræst

i Vesterborg. Som oplysningstidens mand oprettede han i 1802 et treårigt seminarium i sit hjem i præstegården. Han blev bisp for Lolland-Falster stift, men beholdt bopæl i Vesterborg, så seminariet fortsat kunne drives der.

- 2) Tanderup, nord for Assens.
- 3) "Indbyrdes undervisning", hvor de større elever deltog i undervisningen af de mindre efter engelsk forbillede. Var indført i 1819, ikke mindst af besparelshensyn. Afskaffedes omkring 1840.
- 4) Peter Christian Kierkegaard, f. 1805, d. 1888, biskop for Aalborg stift. Broder til Søren Kierkegaard.
- 5) Se dog Addendum III bagest i bogen.

AFSLUTNING

I de første Tilløb til en Familiekrønike beskrives amtmand Fayes begravelse i Thisted med mindelser om en statsakt med kanonskud, sørgemusik og "høj bæring" af kisten.

Omtrent på dato tretten år senere døde amtmandens enke i København. Det var den tolvte Marts 1858. De to døtre annoncerer dødsfaldet i Thisted Avis fire dage senere.

Efter yderligere godt tre uger findes i samme avis en meddelelse indrykket af en Hr. Christensen (formetlig bedemanden) lydende sådan:

På grund af indtrufne Omstændigheder ankommer Conferentsrådinde Fayes Liig først hertil Fredag 16.4. med Dampskibet.

Den ugentlige dampskibsforbindelse har måske været "over-booked" eller aflyst af en forårsstorm.

Avisen for mandag 19/4-1858 bringer så de to sønner Othar og Viggo tak til alle, der fulgte deres afdøde moder fra havnen til graven.

Der skulle således hengå mere end en måned, før Kassa Faye nåede hjem og fandt sin blivende plads i gravhøjen ved Gerhards side.

Som titelillustration til dette skrift har jeg anvendt et gammelt amatør billede -den fotografiske kvalitet svarer hertil-, som jeg husker fra en stabel billeder, som far havde liggende bagtil i en skuffe i sit skrivebord. Billederne er siden forsvundet, men i Aalborg lokalhistoriske arkiv fandt jeg det her gengivne aftryk. Farfar ses med sine fem sønner og sit ældste barnebarn Ejler. Henved 15 år senere blev farfars kiste båret det sidste stykke af de øvrige seks på billedet. Ejler var i mellemtiden blevet voksen.

Tyngdepunkterne for generationerne har skiftet gennem tiderne, - Thisted, Hobro, Aalborg.

Ejendommeligt nok kom jeg som reservekirurg til sammen med Inge at tilbringe flere år både i Hobro og Aalborg, og omtrent hver eneste sommer de sidste tredive år har vi tilbragt i al fald nogle dage i Hanstholm med utallige strejftog rundt i hele Thisted amt. I min generation blev tyngdepunktet for vores gren af slægten dog Skanderborg.

Her levede far og mor vel et halvt århundrede.

Og vi børn blev -som det hedder i biologien- præget på det østjyske søland i vores opvækst.

Netop her har vi alle, tid efter anden, krydset vores spor.

LITTERATUR OG ANDRE KILDER

- Aalborg Kommune, Lokalhist. Arkiv for, forskelligt billedmatr.
Adelsårbog, Danmarks, 1886, 1901, 1917, 1921, 1982-84.
Adresseavisen, 28/3-1822.
Bibliotekarstand, Den danske, Houmøller&Palsbo(red.),Kbh.1963.
Bidstrup, Jul.: Dødsfald i Danmark (1907), Tillæg til Personal-
hist. Tidsskr., Kbh. 1908.
la Cour, Vilhelm: Med Farfar i Felten, Kbh. 1964.
Dansk biografisk Leksikon, flere udgaver.
Daae, Ludvig: Breve fra Danske og Norske især i Tiden nærmest
efter Adskillelsen, Kbh. 1876. Afsnittet: Af en dansk Diplo-
mats Papirer (1817-1828), 168 sider.
Elvius, Sofus: Patriciske Slægter, 2. saml., Kbh. 1911.
Eyben, August von: Stamtavle over Slægten Stockfleth, 1929.
Fallesens Theologiske Maanedsskrift for Fædrelandets Religi-
onslærere, jan. 1807, pagg.1,2,28-30.
Farmaceutisk Stat, dansk, Kbh. 1915.
Faye, Andreas: Bidrag til Holt Presters og Prestegjelds Histo-
rie, Arendal 1859.
Faye, Gerhard: Litteraire Arbejder, bind 1, Lyngby 1822.
Faye, Gerhard: Minder om svundne Dage, Nakskov 1916.
Finne-Grøn, S.H.: Maleren Johs. Flintoe, nogle oplysninger om
familien Flinthough, Norsk slægtshist. tidsskrift, bind 4,
Oslo 1934, pagg. 79-83.
Fribert, V.: Stamtavle over familien Kjeldsen fra Gundestrup,
fodnote 3, pag. 287 i Saml. til jydsk Hist. og Topografi,
2. rk., 2. bd., Aalborg 1889-90.
Garde, H.G.: Efterretninger om den danske og norske Sømagt,
I-II, Kbh. 1833.
Garde, H.G.: Den da.-no. Sømagts Hist. 1700-1814, Kbh. 1852.

- Guddal, Berit: Holt-presten som satte spor etter sig., i Den-
gang på våre Kanter, Årsskr. 1983 f. historielaget f. Dyp-
våg, Holt og Tvedestrand, pagg. 29-34.
- Heilskov, Chr.: Mindeblade om Gerhard Faye, amtmand og digter,
Thisted 1925.
- Heilskov, Chr.: Slægten Faye, personalhist. optegnelser. 4 sider
håndskrevet, c. 1920-30.
- Hof- og Statskalenderen, 1826.
- Jansen, Hans Billeskov: Parykmager af Horsens Hans Peter Jan-
sen, Thisted 1921 (maskinskrevet).
- Jansen, Hans Peter, af Horsens' efterkommere. Håndskr. slægts-
skema i fotokopi. Udarbejdet af ukendt i c. 1890.
- Juul, Inge: Skat Borgens og Nanny f. Michelsens efterkommere.
Maskinskrevet fotokopi, 1985.
- Kraks vejviser, flere årgange.
- Lundbæk, Sofie Aubert: Moer Korens Dagbøger I-II, Kria. 1915.
- Maag: Om slægten Pay, Pers.hist. tidsskr., bind 1, 1880.
- Michelsen, Frits: Personlige oplysninger, kopier af breve og
fotos.
- Michelsen, Nanny Henriette, f. Faye: Minder fra Krigsaaret 1864,
Håndskrevet, Aalborg 1911 (maskinskrevet kopi).
- Norsk biografisk Leksikon, flere udgaver.
- Norsk Kunstleksikon, Udgivet af Nationalgalleriet, Oslo 1982.
- Olufsen, Inger: Rasmus Michelsens breve til sønnerne Nicolai
og August i perioden 1864-73 m. forord og noter. Roskilde
1987. Maskinskrevet fotokopi.
- Poulsen, Kaj: Anna Cathrine Hansdatter Pay og hendes Aner.
(Utrykt manuskript).
- Poulsen, Kaj: Personlige oplysninger om familierne Groth og
Mühlendorff.
- Richter, V.: 100 Års Dødsfald i Danmark, 1791-1890, gentryk
1976.
- Rigsarkivets 3. afd. (Forsvarets Arkiver): Oplysninger om mili-
tært personel.
- Schmidt, Hjalmar: To artikler om overlærer Nic. Michelsens
ungdom og krigsdeltagelse i 64. Aalb. Stiftt. 5/3 og 22/4
1962.
- Skaarup Seminarium 1853-1878, Odense 1878.

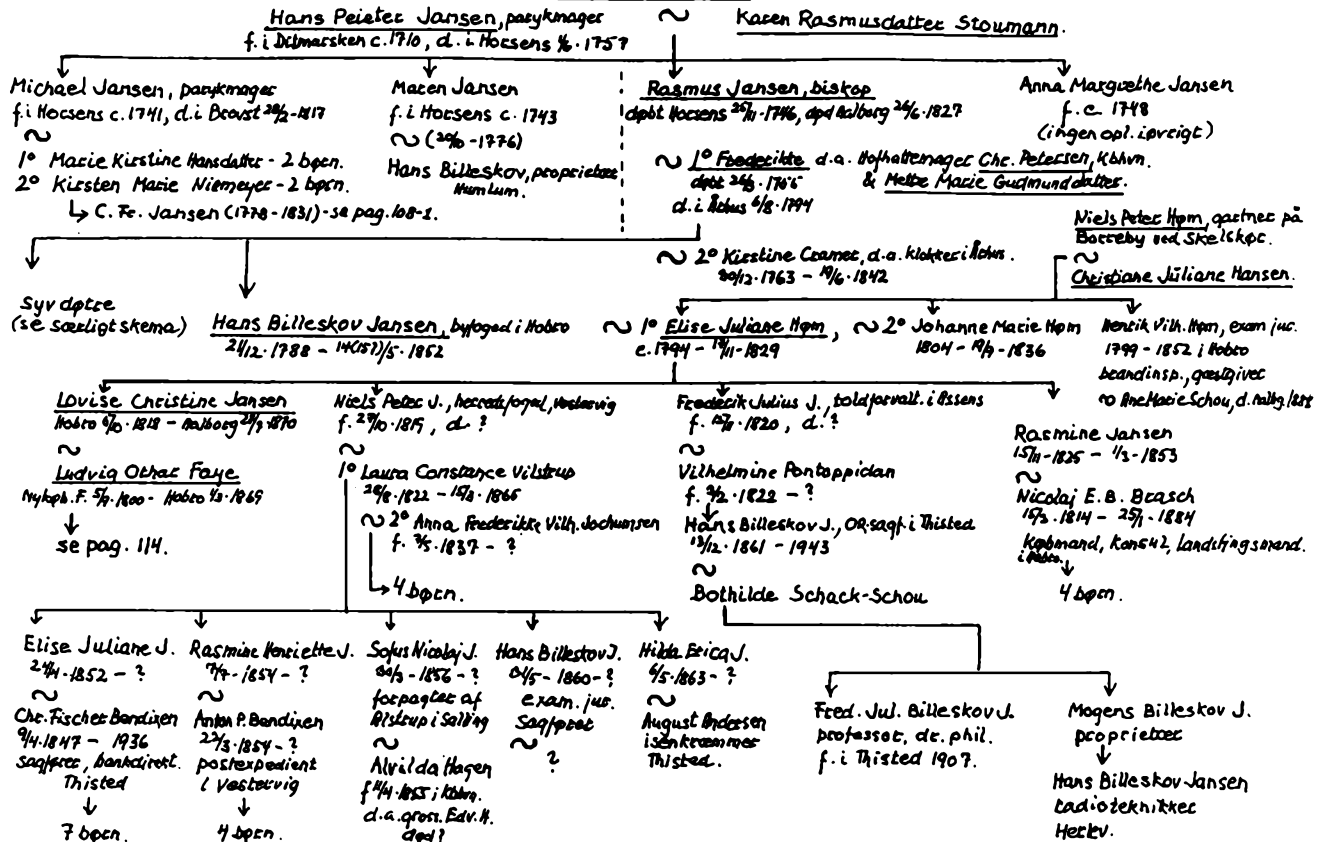
- Sneedorff, Henrik Gerner: Autobiografi. Pers.hist.tidsskrift
bind 5, 1884.
- Steffens, Haagen Krog: Norske Slechter, Kria. 1915.
- Thisted (Amts)Avis: 20/3, 8/4, 19/4-1858.
- Thomle, E.A.: Om slægten Pay, pers.hist. tidsskr. bind 5. 1884.
pagg. 88-93.
- Thomle, E.A.: Om familien Stillesen, pers.hist. tidsskr. bind 6.
1884, pag. 265.
- Toldinspektør L.O.C. Faye (nekrolog), Tidsskr. f. Toldvæsen,
3. årgang, Nov. 1885, pagg. 178-182.
- Topsøe-Jensen & Marquard: Officerer i den da.no.Søetat 1660-1814
og den da.Søetat 1814-1932, Kbhvn. 1935.
- Trap Danmark (Randers Amt).
- Vejviser for Kbhvn. og Frbg., adskillige årgange.
- Weilbachs Kunstnerleksikon, Kbhvn. 1947.
- Wiberg, S.V.: Bidrag til en alm. dansk Præstehistorie, Odense
1870-71.
- Martensen-Larsen, Florian: Brød til Norge. Krigen mod England
1807-14 og Norges forsyning med brødkorn fra Nordjylland,
Herning 1987.

SUPPLERENDE LITTERATUR.

Efter afslutningen af dette arbejde er udkommet:

- Olufsen, Inger: Rasmus Michelsen fra Ulbølle. En fynsk skolelærer
fra 1800-tallet. 119 s., talrige ill., Kbhvn. 1989.

Slægten Jansen.

7 døtre og 1 søn af Biskop Rasmus Jansen.

Ane Cathrine Jansen, Høllebro 29/2-1777 - Stubbekøb. 1842, g. m. fødtet C.F. Jansen (s. a. Michael J.) 1778-1831. Provst i Thockildstrup på Falster.

Karen Marie J., Høllebro 3/2-1778 - Jyllinge 1849, g. m. Hans Chr. Gramel, f. i Århus 24/2-1767, d. 1838, Sognepræst i Jyllinge. Broder til Rasmus-Jansens 2. kone. Deres bror søn Fanny S.F. G. f. 1846, g. 1° Geertsen, 2° Holger G. Faye, f. Hølle 1848.

Maren J., Flade 1781 - Aalborg 1855, g. m. Andreas Listo Høeg, 1763 - 1844, Sognerpræst i Uggitt-Taars, Vendsyssel.

Mette Marie J., Flade 1782 - Stege 1856, g. m. Byrge Pontoppidan, 27/9-17 - 1854, Sognepræst i Dansholte, Møn. Deres datter Vilhelmine P., f. 3 - 1822 blev gift med Frederik Julius Jansen, f. Hølle 15/11-1820.

Ane Mærgrethe J., Nykøbing M. 1785 - Nykøbing F. 1831, g. m. Hans Peter Jansen, 1767 - 26/4-1826, sognepræst i Saltum-Hvide, Vendsyssel.

Eldste søn af Michael Jansen.

Christiane J., Nykøb. M. 10/5-1786 - København c. 1817, g. m. Ebbe Jacob Sletting, levedata?, Sp- og Landkrigskommissær.

Hanne Petrine J., Nykøb. M. 24/8-1787 - Aalborg 24/5-1808, ugift.

Hans Billestov Jansen, Nykøb. M. 21/12-1788 - Skjæen (e. København?) 15/5-1852 (se skema over familien Jansen.)

↓ Marcus Faye, indv. fra Skotland, købmd i Bergen 1642.
 ↓ David Maecussen Faye, købmd. i Bergen. ~ Elisabeth Messing (Mossing?) d.a. Gjeet M.
 c. 1656 - bogs. 17/1 - 1718 d. i Bergen 9/11-1725

↓ Hans Davidsson Faye, købmd.
 c. 1681 i Bergen - bogs. 44-1720
 ~ (c. 1707) Maren Ellingsdatter.

↓ Marcus Faye, præst
 f.c. 1689 - 1757 Tønsberg
 ↓ David Maecussen Faye
 f.c. 1720, præst i Tønsberg(?)
 ~ Karen Noormand
 ↓ Marcus Faye, f. 12-1753 Tønsb.
 exam. jur., toldinsp. Frøsteholm.

↓ Gjeet (Gerhard) Faye
 3/8-1691 - 4/5-1747
 sognepræst i Holt

~ Anno Cathrine Ray
 død 24-1703 - 17/1-1760
 (se særligt skema)

↓ David, 9/6-1724 - 9/8-1762
 exam. jur. 1757
 byfoged og postmester i Kristiansand (se særligt skema)
 ~ Ingeborg Akeleye

↓ Andreas F., præst
 23/9-1727 - 2/4-1792
 (se særligt skema)

↓ Hans F., købmd
 1/6-1728 - 1795
 ~ Ingeborg Limes
 ↓ Christoffer megle
 † 1825 på Stejnsø
 ~ Maren Mathine Bergh.

↓ Antoinette
 f. 2/4-1730(U)
 ~ Hans Nielsen Berg
 boognsl. i Kristiansand.

↓ Elisabeth Gerhardsdatter F.
 død 1/2-1732 - 1/6-1788, Niemi i Tønsb.
 ~ (4/8-1753)
Mathias Goeman Bergst

↓ Jacob, købmd.
 død 2/8-1737

1726 - 4/6-1782, i Holten (Hof Præstegård).
 1751 kap. i Kvinnedal, 1757 Thorkildstrup-Lillebrnd.
 på Falslev.
 1774 Tholen.

↓ Gerhard Gunnarss Bergh
 f. 2/2 (17?) - 1755 - 2/4-1834 i Ringsaker.
 stift. Hædesholm, præst bla. i Tønsberg.
 1798 præst i Ringsaker, Hedemarker.
 ~ (1786)

(EUsieM?) Fauline Birgitte Irgens.
 9/4-1766 - marts 1825

↓ Matthias Friis v. Irgens-Bergh
 (se skema for familien Holsten).

) Efter Ch. Heilskov: Antoinette (2/4-1726 - 1/2-1787)
 gift 1743 ved stort bryllup i Holt præstegård.

De noeske Faye.

Arestkema for Anna Cathrine Faye født Fay.

Bonden Olyf på Eik i Lier sogn, c. 1580 - c. 1660

Christen Isop, bødder, + c. 1658 ~ Karen Jensdatter

Tollef, søndre skougen i Lier.
c. 1605 - efter 1673. Bødder, tømmerhæl.

Christoffer, tømmerhæl.
c. 1615 - c. 1665

Stillef Røksen, strødder ~ Erse Christendatter.
født 1612-1658 (c. 1625)
født 1614-1644

Halvøe Tollefson, døbt 4/6 1643-1692
tømmerhæl, savværksejer i Boesnes.

(1670)

Karen Stillesdatter [~ 1° c. 1658 m. Hans Andersen Fay, + c. 1662-65]
~ Anders Hansen Fay.

Gabriel Bruun, søkapt., + 1699 ~ Catharina Coetsdatter Gottorp.

Hans Halvorsen Fay
c. 1671 - borte 18/2. 1707

tømmerhæl, bankier, vekslerer

24/5-
(1699)

Antoinette Bruun [~ 2° m. Anders Lassøn Smith, købmand, + 1727(?)]
c. 1678 - 4/4 - 1753

Lars Smith ♀

Gabriel Smith ♀

Gabriel Bruun Fay
døbt 1/6-1700, død som barn.

Halvøe Hansen Fay
døbt 2/5-1701, borte 4/4-1747

~ Marie Sofie Kalkschauer

d. a. Helle (G?) Michelson

1° datter og 3 sønner,

bortd. Hans Fay, 7/5-1788 - 26/2-1777

(Levede i Kjøbenhavn)

Coct Hansen Fay
døbt 20/5 - borte 4/4-1702

Anna Cathrine Fay
gift m. Gisæl Faye
døbt 4/4-1708 - 17/11-1760

(Se de norske Fayer)

Karen Mansdatter Fay
7/10-1705 - 6te sat 13/5-1783

Krist. sand Ombittes qvæbinder

~

Jacob Thorgeimsen

f. ? ektesk. ?

²⁾ Navnet Fay taget af efter moderens første mand.

Anna Margarethe Karsine Faye f. Flinthougs kendte ance.

Søren Jacobsen Flinthoug
c. 1655 - 1686

sognepræst på Anholt
fra 1679

(16/2-1679)

Gjæstgærd Hansdatter Holst

(1718)

Abraham Flinthoug

f. Anholt 1681 - død Svedbit April 1755

Kapellan i Sande i Mølfohd 1748-1757

sognepræst i Hucum 1737-1754

sognepræst Gechard Andersen Winge

~ Johanne Math.

datter Engelstrup

Anna Elisabeth Christine Schultg f. Winge. + Aug. 1746.

[~ 1° med præsten Beitel Schultg]

1. ♂, præst 2. ♂, styvmand 3. ♂, i udlandet ♀, ugift ♀

Søn af 1., 2. el. 3.

Kirkkestyber Abraham Nielsen Flinthoug f. i Hucum ~ Cecilie Marie Jensen datter Hvidberg.
Maleren Johs. Flintoe (1786-1870)

Anna Margarethe Karsine Flinthoug
f. i Sande, mellem 1725 og 1735 (?)

~ (17/4-1758) Andreas Faye

(se skema for de norske Fayer).

Andreas Faye, provst bl.a. Egersund (1788) ~ Anna Margrethe Flinthough (se Flinthough-skemaet)
23/9.1727 - 21/4.1792

Cathrine F.
døbt 13/6.1758 - 1823
~ (1783)

Gerhaerd F.
f. 22/1.1760
(se danske Fayer)

Christiane (Anna) Elisabeth P.
13/11.1761(643) - 7/12.1818 i Dresden.
~ (1781)

Abraham, f. 1763
død som sped.

Antoinette Gertrudine F.
døbt 1/2.1769 - 25/12.1822
~

Johan Andreas Willock
Ke.sand 1/7.1747 - Øysted 25/9.1793.
sognepræst i Holt.

Christian Holsten, kommandør.
17/3.1747 - 7/8.1811.
(se nedenfor.)

Peder Ludvig Lund, præst i
Valle, senere Egersund.

Andreas Willock, kommandør.
Embetsmd. i Ke.sand. Skibsværftslæder. 4/12.1785 - 6/1.1880 i Horten.

Familien Holsten.

Christian Frederik Holsten (s.a. kapt. i ingeniørkorpset.) ~ Agathe Bex
Kopt. i Søetaten, f. 1707 - 1761.

Christian Holsten, Kommd. ~ Christiane E. Faye

Didrich Holsten, Kapt. i Søetaten, 1748 - 1795.
~ Petronelle Behagen.

Frederik, kapt.
9/10.1783 - 24/10.1816
(+ Tunis)

Andreas, kaptjt.
9/6.1785 - 1/6.1822
~ (1820) (+ Algier)

Carl, lt.
14/5.1789 - 23/5.1814

Wilhelmine
15/3.1791 - 9/6.1812
~ (Tunis)

Mabilde
9/1.1793 - 24/1.1861 Komd.kpt.
~ (1816)

Wilhelm
20/2.1794 - 1/5.1856
3/12.1790 - 1/10.1817 (ved Scf. Croix).

Joachim Petronius Didrich H., søløjtnant
12/12.1790 - 1/10.1817 (ved Scf. Croix).

Harciet Mac Donnell (Donat?)
død 9/7.1822 (i Algier)

Anders Chr. Gjedrow
25/6.1774 - 29.1845
gæmcalikonst.

Mathias Friis v. Iegens-Bergh,
1/6.1786 - 9/3.1828 i Dresden

Chr. Frederik Hughes Holsten
5/6.1821 (i Algier) - 9/3.1907
førestkandidat, godsejer.

Kirstine Rosenkrantz
f. 1770 - 1830 - 3/7.1911
d.a. Hans Henrik baaron
Rosenkrantz Li? Rosenhørd

1. Frederik, 14/9.1818 - Marts 1819

2. Alffred Andreas Holsten v. Jørgens-Bergh.
17/2.1820 - 21/6.1896
cand. jur., kapt., ministarsekr.
~ Adelheid Bahre

3. Thorvald Vilh. Chr. v. F.-B.
19/4.1825 - 20/11.1908
Riksmester, ekspsekr. i krigsmin.
~ Adelaide Petersdotff.

Hans Henrik H.,
procurator.
8/9.1856 - efter 9/3.1907

Andreas F. C. W.
førestkandidat.
14/9.1859 - 7/7.1889

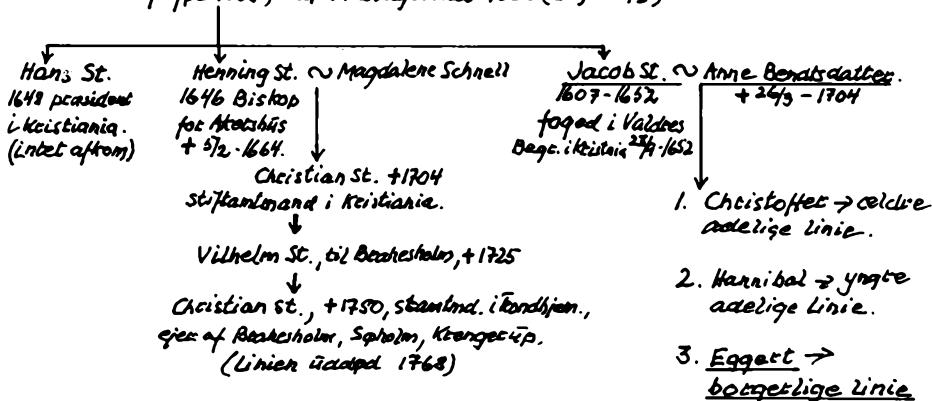
Anna Doerthe Mathilde Therese
f. 14/9.1860 - fop 9/3.1907

Anna Doerthea Caroline Sofia
19/7.1866 - 24/11.1936
~ (186.1904)

Kalcedon A.P.H. v. Brichwaldt.
24/4.1860 - 13/11.1924
→ Frederik Chr. Holsten v. B.
1/6.1905 - 1983

Slægten Stockfleth.

Eggett Stockfleth, skipper og handelsmand fra Haderslev.
f. fpt. 1585, død i Bragecnæs 1638 (bøge. 27/3)

Den bøgetlige Linie Stockfleth.

Eggett St., bogamester i Bragecnæs f. ?, bøge. 30/6. 1698 i Bragecnæs (27/2-1678) Annicken Huss dpt 27/4-1660 i Keia. + 25/5. 1714.

Christian St., kapl. ~ Mecker
dpt 7/1. 1691 - 17/11-1753

Eggett St., p.m. lit. ~ Anna Dorothea Gabriel (seal)
1723 - 17/11-1755 på Fangringsø 17/5-1728 - 17/5-1775

Eggett Christian St., stiftslandinspektør.
dpt 27/7. 1747 i Askim - 23/5-1822 i Kbhvn.

- 2. Jacob, præst.
- 3. Jørgen, major.
- 4. Anna Christine, g.m. general lit. Ove Rammel Sehested, 1687-1774.

(bækkefølgen usikker)

~ 1° Dorothea Christiane Graumann, 1747-2/10. 1887
d.a. muser Johan Pæbeø. og Cathrine Svendsdatter.

~ 2° Cathrine Sofie Mazy Weinschenk, + 19/1-1801
d.a. Skovrider.

~ 3° Fredrikke Klæcker, + forinden 23/5-1822.

→ Børn i 1. ægteskab: 1. Andrine Dorothea ~ student, sekretær Wadskjæe.
dpt ikbh. 17/11-1770, + 1802(?)

2. Fredrikke Eleonora Cathrine ~ Ferdinand Henrich Røgebye, magasinforvalter
dpt Sømsø 4/4. 1773 - 27/11-1861 1765 - 17/10-1818 i Kbhvn.

3. Karen Christine (Kassa) (17/2-1794) ~ Gerhard Faye, Amtmand
175 - 1776 på Sømsø 17/5-1858 i Kbhvn. 22/1-1760 i Lyngdal - 4/5-1845 i Thisted.

4. Eggett St. Fyr- og toldinspektør på Skagen.

5. Anna Dorothea Sandra Robertina, død som barn.

De danske Fayer (Supplement)

- Carl Viggo Vexelsen Faye ⁽¹⁸³⁴⁾ ~ Marie Elisabeth Ingweesen
7/10-1804 i Systofte - 2¹/₄-1871 i Hjørring f. 2/4-1815 på Viufgård v. Kolding.
exam. jur. Sandflugtskommissær
Fik 13 børn alle født i Hjørring.
- Cassa Augusta, f. 6/6-1835 ~ Henrik Brosbøll, 9/1-1820 - 6/4-1884
postmester, kaptajn i Holsten.
 - Gerhard Faye, f. 1836, faldet i kamp på Als 29/6-1864. cand. pharm., løjtnant.
 - Kirstine, f. 2¹/₆-1838. Død samme år.
 - Johannes Peter Ingweesen Faye ~ Sofie Hedvig Adelaide Theil
f. 2³/₅-1839, exam. pharm., tænbet f. i Skive.
 - Emilie Nicoline Wilhelmine, f. 15/2-1843
- tv. {
- Hermine Marie, f. 24/6-1845 - 9/2-1883 ~ Theodor Petersen, sognepræst.
↳ Chr. (Petersen) Heidskov, navneforand. 1905, f. i Gerstev ved Hjørring, 6/4-1873
død i Brædstrup 19/6-1955, bibliotekar.
- Kirstine Martine, f. 24/9-1845
 - Lyna Margrethe Nanny Elisabeth, f. 16/3-1847
 - Ludvig Wilh. Viggo Faye, f. 28/4-1849, boghdl-uddannet, kasserer i Hjørring.
 - Marie Elisabeth, f. 19/5-1851.
 - Nanny Sofie Othilia, f. 4/11-1853, død 10/3-1907, Skolebestyrerinde.
 - Sofie M. Th., f. 7/4-1857, død samme år.
 - David Marcus Andreas Faye, f. 19/1-1860.
levede i Wellington, New Zealand.

Fayetne fra Hobro.

Ludvig Othar Faye, toldinspektør (1842-1898) ~ Louise Christine Jansen
 f. i Systofte 9/9-1800, d. i Hobro 15-1869 f. i Hobro 19/10-1818, d. i Aalborg 27/7-1870

Elise Juliane
5/10-1844-24/2-1895

Nanny Henriette
f. 3/5-1847
q.m. Nicolai Michelsen²⁾

Elise Johanne
19/9-1849-17/10-1921
(se næste skema).

Ingeborg
4/6-1851-1/2-53

Louise Christine
8/9-1855-1858

Emil
1859-1864

Gerhard Cassius Faye
8/5-1846-29/1-1917
cand. pharm., fabriksleder.

Holger Gustav Faye
19/6-1848-
toldinspektør i Thisted fra 1906

Mathilde
24/9-1853-7/11/7
Sygeplejerske
~ Mühlendorff,
fødsnavn?
Hesteelevipæl.

Hilmar Faye
4/12-1856-7/2-1918 på St. Croix.
Cand. pharm., fabriksleder
Christianssted, St. Croix.
ugift.
2 børn i samliv med
kæleekvinde.

100

~ Louise Caroline Hagen
f. 19/6-1851, d. 1920

~ Fanny S. Fe. Coarner
f. i Rødby 3/10-1846 (se pag. 100)

→ Kirsten Elisabeth, f. 7/4-1880

→ Gerhard F. f. 3/7-1877, telegrafist

→ Macie Louise, f. 27/1-1811, Plejemo, Righospitalet.

→ Othar Fe. F., f. 27/10-1878, udlv. t. U.S.A.

→ Ellen, f. 11-1885 ~ H. W. E. Schouen, fotograf.

→ Nanny E. C. E. F., f. 4/2-1881
~ norsk veterinær.

→ Karen Faye, maler, f. 1894
d. i Norge 1964
~ Form, Einat, f. 17/4-1892
norsk maler. d. 9/6-1972

→ Dagmar Faye, f. ?
Sygeplejerske,
død i U.S.A.

→ Pet Schouen
→ Elsie — —
→ Kaj — —, 1926-1980.
Overlæge, dr. med.

→ Carine Fe. E. F., 1883-1885

→ Elsie, f. ?
levede i Norge.
ugift.

→ Christian Hilmar Faye.
f. Christiansd. 7/6-1896
Kontorindtænnet
død i U.S.A.

→ Aage Edu. Carl Faye, 2/10-1877-
godsejer.

→ Signe Louise (Lulu) F.
f. 3/11-1886, telegrafass.
~ Michael Rander
Armmundsen, f. 19/4-1880
i København, St. Sibsmagler.

~ Karen Margrethe Bech, f. 1892.

→ Vibeke Faye, f. 1/3-1914

→ Gerhard F., f. 3/6-1895, godsejer

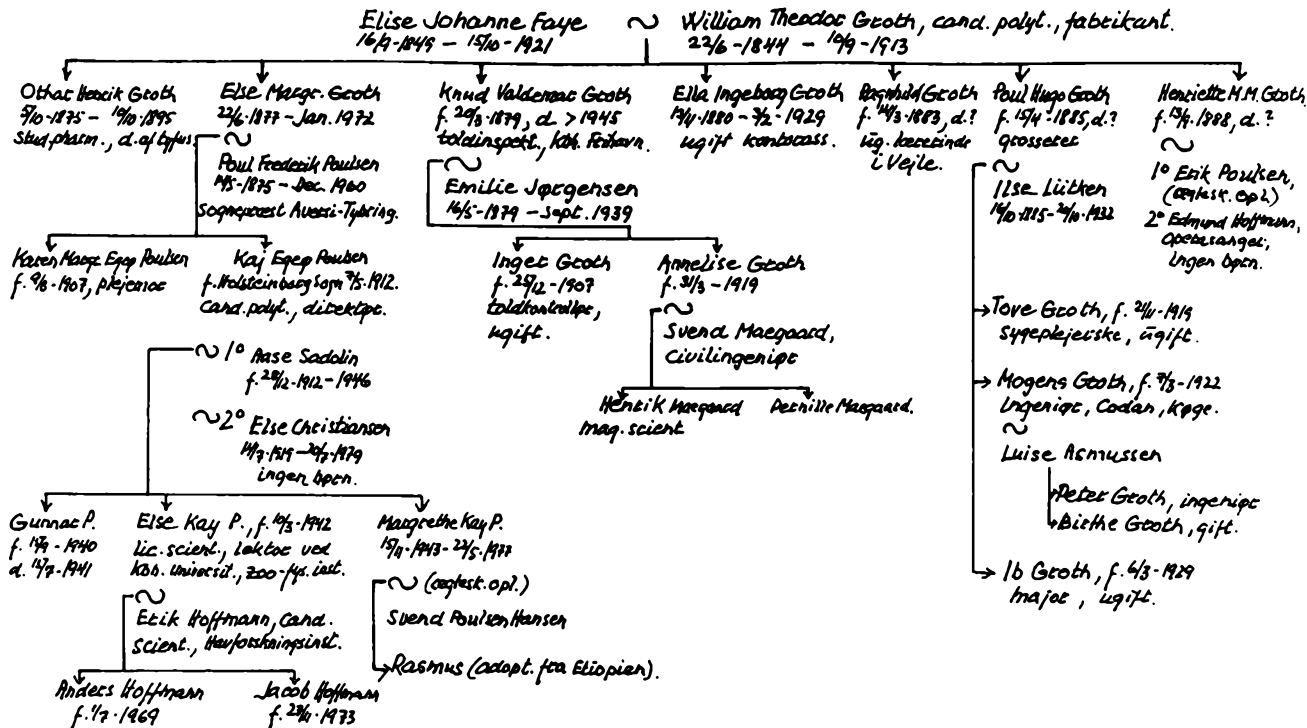
→ Requize, f. 2/5-1917.

→ Inge Merete, f. 29/12-1918.

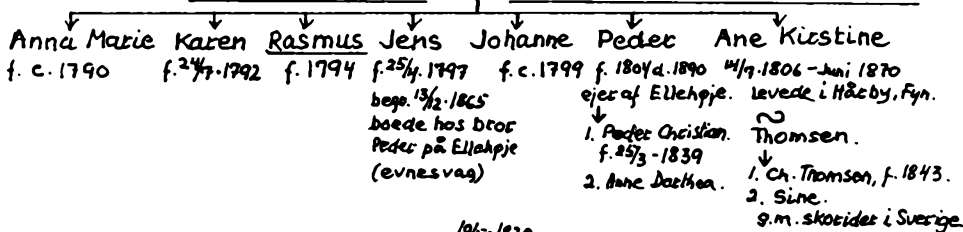
→ Jørgen Faye, godsejer.

²⁾ om Nanny og Nicolai Michelsens efterkommere se siderne 116-119. samt skemaerne i de første Tilløb til en Familiekrønike.

Fayerne fra Hobro (afsluttet).

Michel Jensen ~ Ane Kirstine Rasmusdatter

Rasmus Michelsen ^{10/1-1820} ~ Ane Jensdatter

Børn i dette ægtekab: 1a - 1f.

1a.
Peder Christian
15/9-1822 - 7/10-1881
forpagter af Ulstrup,
Søndergd. i Rønne
~
Karen Kaas (ingen børn).

1b. Mariane Kristine
28/8-1824 - 5/5-1893
ug. møllehandler
i Faaborg.
Død i Odense.

1c. Hans Peter
9/12-1826 - 2/10-1893
væver, ved landbrug,
på søværk i Chicago.
Detailhandler i København.
~
Mette Lovise Hansen
f. ?, på Lolland - d. 1856
↓
1. Ludvig, f. 9/8-1851
2. Adolf, f. 12/10-1858
(til dels opvokset hos farforældrene.)

1d.
Simon Henrik
4/9-1829 - 30/6-1883
skibsbygmester
i Liverpool.

~
Johanne (Hanne)
Kirstine Frandsen,
(søsterdatter af Ras-
mus Michelsen).
(ingen børn).

1.e. Mathilde Kathrine
Elisabeth
9/12-1831 - 11/4-1904

~
Carl Asmus August
Johansen, udmager, Fåborg.
↓
1. Emil Asmus.
2. Anna Caroline.
3. August.

1.f. Jens Michael (kaldet Carl)
5/3-1836 - 1878 (76?)
Skipper i Rudkøbing.

~ (8/1-1865)
Rasmine Buhl ²⁾
↓
1. Rasmus f. 6/10-1865
2. Anard Marcus f. 1868
3. Hanne, 1869-1945 (76?) ²⁾
sygeplejerske.
4. Henrik Claudius f. 1874.
5. Nanny, sygeplejerske
²⁾ Modet: Hedevig Buhl.
Søster: Mathilde Buhl.

²⁾ Tildels opvokset hos Nanny og
Nicolaï Michelsen i Aalborg.

Rasmus Michelsen ~ 2° Marie Samuelson.
17/11-1794 - 9/4-1882 17/6-1813 - 17/6(?) - 1880

Børn i dette ægteskab: 2a - 2f.

2 a. Anton Frederik
8/5-1837 - 19/4-1887
lærer i Kjølstруп, senere
realskolebest. i København.

~

Betty Francisen
9/7-1838 - 29/5-1916
d.a. gæstevært i Odense.

↓

Frits, lærer i Aalborg
6/2-1868 - 1/8-1931.

~

Karen Poulsen, lærer.

↓

1. Lisbeth, advokatsekt., f. 7/10-1904

2. Frits Georg, f. 1909-25/11.

lektor, museumsinsp.

~ Else Kathrine Hansen, f. 29/6-1918

2 b. Karentine Laurentse (Laura)
9/10-1838 - 19/4-1907

~ (9/11-1864)

Jacob Anker Secher, gårdejer
i Østved ved Randers.

↓ (bl.a.)

Matia Elise

f. 12/2-1865 - 9/11-1920

→ Iver Feits, f. 17/5-1964. Læge

→ Inger Michelen, f. 7/5-1959, bibl.

(~)

Uleik Baad, f. 25/4-1958, cand. } Johannes
Baad Michelen
comm. adm.

2 c. Nicolai
9/4-1839 - 9/10-1921
overlærer

~

Nanny Henriette Faye

3/5-1847 - 12/6-1913

↓

Se skema i

første Tilløb til en fæm. kærlike.

2 d. Christian Alfted
25/4-1843 - ? (efter 1912)

Skibet, lærer i

San Francisco

~ (29/8-1866)

lesbisk kvinde

↓

Se nedenfor 2).

2 e. Rasmine Anna Marie
(kaldet Mine)

19/6-1850 - 19/6-1906

~

Carl Ferdinand Givskov.

Kommunelærer i Kbhvn.
(Sct. Hans Lov 30², N)

↓

Kitte (Kirsten?) Givskov

2 f. August

17/11-1852 - 28/3-1928

lærer og kordegn
i Hobro

~

Marie Wadum.

↓

flere børn, bl.a. søn, Holger.

- x) 1. Michel Edward Anderson, f. 1868. d. 24/10-1889.
2. Hency C. Anderson, f. c. 1872. d. ? (efter 1905)
3. Mary ("May") Anderson, f. 1874. d. 29/10-1889.
4. George Anderson, f. c. 1878. d. ? (efter 1905)

(Faderen Alfted antog i U.S.A. navnet Charles Anderson.)

Nicolaj Gerhard Michelsen, cand. theol. ~ Valborg Marie Elisabeth Hjoeth, skoleleder.
f. N. Sundby 4/9-1877. † Aalborg 29/9-1911. f. 10/2-1881. † Aalborg 5/4-1957.

→ Uesula Hjoeth Michelsen, lærer. f. 11/6-1905.

→ Nicolaj Hjoeth Michelsen, LR-sagf.
f. Thisted 21/6-1908. † Aalborg 5/9-1982

~ 1° Jema Spenssen (g. 17/4-1933)
f. Aalborg 10/7-1911. † smst. 12/2-1956.

~ 2° Ketty Anker Spenssen (g. 29/6-1957)
f. København 29/1-1919.

→ Ann Birgit Michelsen, hosp.laborant
f. Aalborg 28/5-1934.

~ Henning Bruun (Mortensen, navnef.)
f. Aalborg 6/12-1931, tandkøge (g. 7/1-1956)

Annette Bruun, f. Åhus 6/6-1962, stur.mag.

Charlotte Bruun, f. Åhus 9/5-1965, sygepl.

→ Inge Michelsen, ergoterapeut
f. Aalborg 20/5-1939

~ Ulf Gösta Eckland Hanssing (g. 13/10-1973)
f. Malmö 19/9-1920, læge.

Anne Hanssing, f. Aalborg 9/2-1970

Ulla Hanssing, f. Aalborg 12/12-1971

Ulf Nicolaj Hanssing,
f. Rørvig 24/2-1975.

→ Lise Michelsen, seminarielæktor (no)
f. Aalborg 30/6-1940

John Ankjær Larsen (samliv optaget 1981)
f. Frederiksberg 15/9-1942, lærer.

Mette Ankjær Larsen, f. København 22/4-1974

Peter Ankjær Larsen, f. København
28/10-1975.

→ Nicolaj Michelsen, civilingeniør
f. Aalborg 17/11-1943

~ Susanne Møllær Kristensen (g. 25/11-1968)
f. Frederiksberg 15/7-1942, cand. psyk.

Birgitte Michelsen, f. Splidevej 27/6-1973
gymnasielever.

Nicolaj Michelsen, f. Splidevej 6/6-1977.
skoleelev.

Rasmus Ludvig Michelsen, OR-sagf.
f. N. Sundby 17/1-1873. d. København 29/11-1948

Inger Marie Holch, d.a. købmand Eiler H.
f. Køge 20/5-1876. d. Vanløse 22/5-1936

→ Eiler Michelsen, grosserer.
f. c. 1903. d. c. 1973.

Ida Michelsen, keramiket, f. c. 1943.

→ Cæsten Michelsen, skolelærer, f. c. 1945.

~ "Splint"

f. Aalborg 29/1-1881
 INGEBORG MICHELSEN, d. v. Søtrup 14/1-1932

ANDERS LUDVIG JUNGENSEN, prakt. læge, f. København 8/1-1878, d. v. Søtrup 25/5-1931

I. Regitze J., f. Thisted 9/2-1908.
 (æ. opl.)
 Aksel Ilum Nielsen, medic.
 1. Jørgen Ilum Nielsen, f. 17/9-1936, civilingeniør (Novo), lic. techn.
 2. Rubv McKay, f. Jamaica 28/3-36, Ph. D. (Mycology) (Novo)
 → a. Jennifer McKay (I.N.) f. 19/2-68(91), stud. polyf.
 → b. Michael McKay (I.N.) f. stud.
 2. Kjeld Ilum Nielsen, f. 2/6-38, læge.
 3. Tove Ilum Nielsen, f. 17/7-1941, bibliotekar i Energi minister.

II. Nanna Henriette J., f. Thisted 29/2-1909, Sygeplejerske.
 Erik Eriksen, stationspasser, f. Kristiania 25/12-1910, d. Menngarna 29/2-1945.
 1. Inge Marie Eriksen, folketælle, f. Skjeping 23/10-1936.
 (æ. opl.)
 Jørgen Skraem, teknisk ass.
 → a. Erik Josva Skraem, stud. f. Århus 14/1-1960.
 2. Finn Biren Eriksen, civilingeniør, f. Skjeping 14/1-1938.
 Else Margrethe Christensen, sekretær.
 → a. Bo Eriksen, stud. f. Tønder, Lybyen 7/4-1967
 → b. Mads Eriksen, gymnasial. f. Spønderby 27/10-1972.

III. Ingeborg Faye J., f. Thisted 24/7-1911, Sygeplejerske.
 Hans Chr. Kock, tobakinspektør, f. Boager 2/10-1910, d. Krusa 1/9-1973.
 1. Kirsten Jungersen Kock, f. Spønderby 22/5-37, cand. mag., lektor v. Århus Universitet.
 Eling Kjærcuff, prakt. læge, f. Kolding 29/12-1936.
 → a. Jens Kjærcuff, f. 1963, etnografistudentende.
 → b. Anders Kjærcuff, f. 1966, stud. scient.
 → c. Anne Marie Kjærcuff, f. 1990, konservatorielever (violin)
 2. Anders Jungersen Kock, f. Spønderby 23/6-1938, mag. scient., lektor v. Århus Universitet.

IV. Frederik J., f. Indien 2/4-1913.
 V. Grethe J., f. Indien 30/5-1916 - død.
 (æ. opl.)
 Niels Chr. Michelsen, apa. lektor, f. Åbenrå 9/2-1916.
 → 1. Ib Michelsen, læge.
 → 2. Mønning Michelsen, ing.
 → 3. Margit Michelsen.
 VI. Aase Jungersen, f. København 30/9-1918.
 (æ. opl.)
 Mogens Selsø Spøensen, f. 1/10-1920, civilingeniør.
 → 1. Birgit S.S. gift i Australien.
 → 2. Hencik S.S., cand. mag.

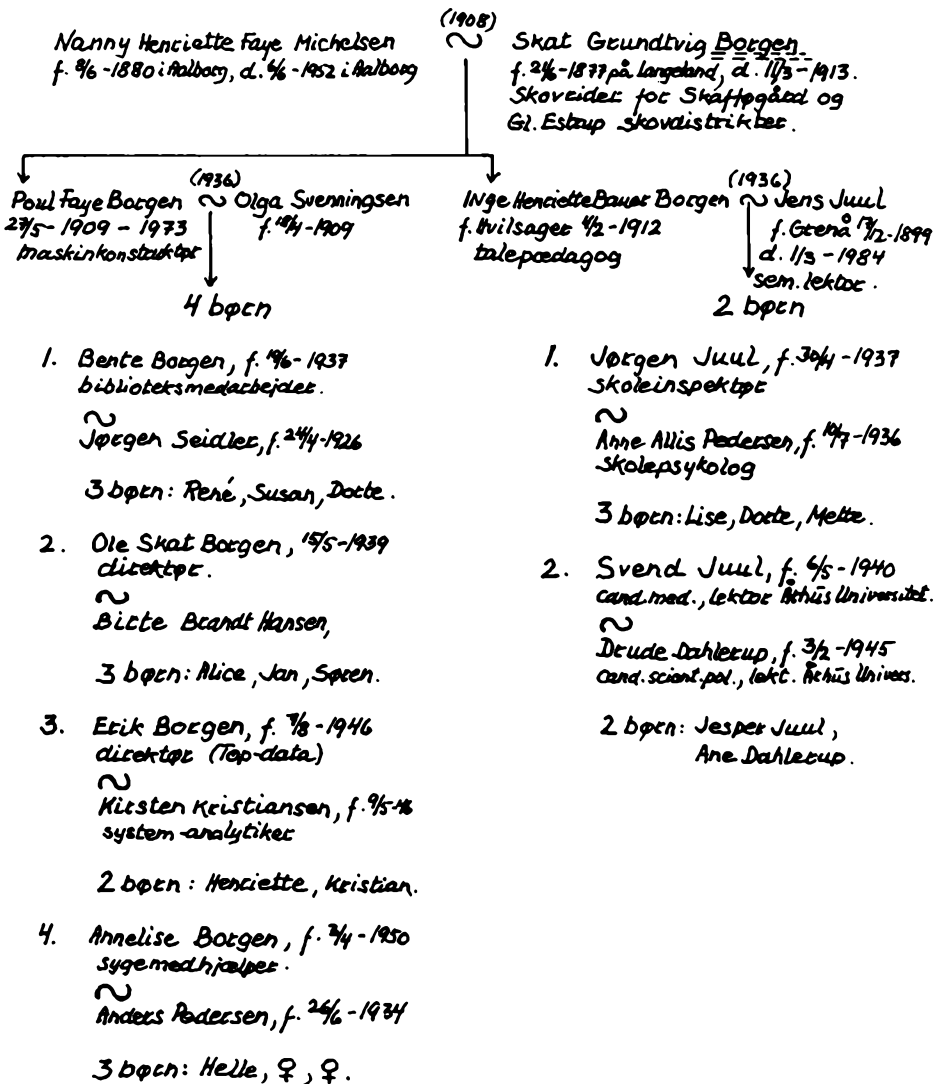
3. Ingeborg Margrethe Jungersen Kock, f. Aalborg(?) 7/4-1942, cand. theol.
 Knud Emboeg Ebbesen, f. 23/5-1941, programchef i Danmarks Radio.
 → a. Ulrik E. Ebbesen, f. 24/1-68, stud.
 → b. Anna Sofie Mautzen, f. 19/2-1971
 → c. Jacob Thustava, f. 23/9-1973
 → d. Christine Lakmini, f. 7/2-1978

4. Christian Erik Jungersen Kock, f. Aalborg 25/5-1946, mag. art. (lit.) lektor v. Københ. Universitet.
 Birthe Tandrup, gymnasialektor Engelsk & Musik.
 → a. Julie Tandrup Kock f. 1945.
 → b. Eva Tandrup Kock f. 1988.

Hanne Lerstrup, lektor v. Århus Ingeniørhøjskole.
 → a. Joachim Kock, stud. mag. f. Århus 24/9-1967.
 → b. Marie Kock, stud. mag. f. Århus 19/4-1969.
 → c. Hans Chr. Kock, gymnasial. f. 14/4-1973.

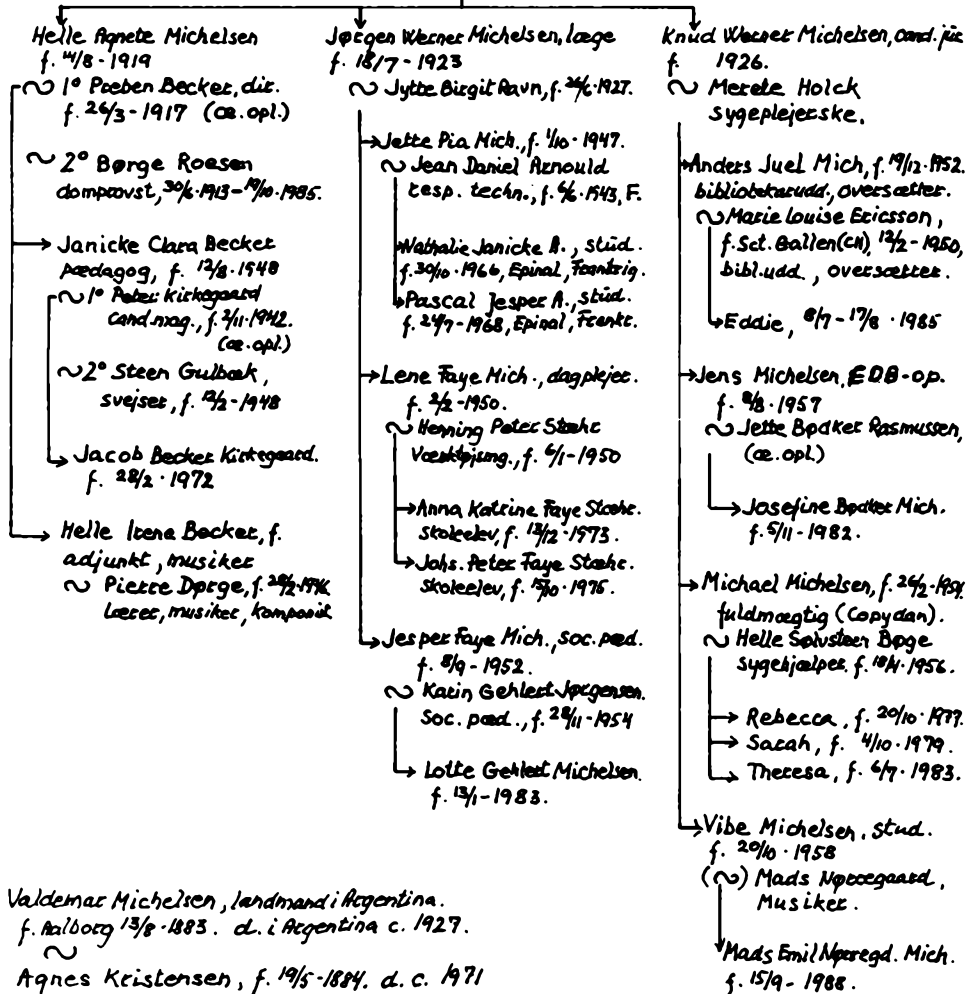
Birgitte Løb, lektor.
 → a. Maetin.
 → b. Mikkel.
 → c. Anne, f. 6/4-1985.

¹⁾ faldt i Sri Lanka.

Johannes Michelsen
13/6-1882 - 14/4-1970
Overretssagfører, Aalborg

Caja Knudsen
8/1-1891 - 24/4-1964

Valdemar Michelsen, landmand i Argentina.
f. Aalborg 13/8-1883. d. i Argentina c. 1927.

Agnes Kristensen, f. 19/5-1884. d. c. 1971

Nicolaj Michelsen, ingeniør.

f. 4/5-1921

navn?

en søn.

Om Alfred Hilmar Michelsens
hustru og efterkommere se
skemaerne i første
Tilføjet til en familietræ.

ADDENDUM: 2 UNGDOMSDIGTE AF GERHARD FAYE

Til Wilhelmine. (in promptu) 1788.

Naar Amor nu og da med Jordens Sønner spørger,
ved evig Spas og Leeg tilsidst han kjeder sig,
men naar han falder paa at more sig med mig,
er ingen Ende paa hans Løjer.

Nys blæste jeg af Sorg og loe ad Elskovs Pine,
og næred' i min Barm en ren og varig Frost.
Da kjørte Skjebnen Dig, o skønne Wilhelmine!
og al din Yndighed herhid med Lollands Post.

Nys mødte Glæden mig i Marken og i Lunden,
ved Aftenpiben og i Armen af en Ven,
men see! Du kom og Piben faldt af Munden,
Fornuft og Venskab svandt! Dit Billed stod igen.

Hvi skjenkte Skjebnen Dig det klare, lyse Øje,
der blander Lidenskab og Viisdom i dit Smil?
Hvi gav den Dig den lille tydske Trøie,
der tændte i saa mangen Elsker Ild?

Hvi gav den Dig de sorte brune Lokker,
som om din Hals saa frit udbreder sig?
Tilgiv min Ærlighed! jeg troer at Pokker
har skabt dem for at plage mig.

Og for sin Kalk til Bredden fuld at maale,
han undersøgte grumt min største Skjødelyst,
straks stak han, onskabsfuld, med store Knappenaale
et syvfold Dække om dit nyskelige Bryst.

Men det, som meer end alt mig dræber,
og som min Død tidobbelt bitter gjør:
Tidt gav man mig ADRES paa Dine skønne Læber,
men aldrig saae jeg PROMPT HONNEUR.

Til Wilhelmine. Ved hendes Afrejse til Norge. 1789.

Et Maleri af Hjertens Fryd,
som Norge skjenke vil sin Dyd,
Du her, min Moer! forgæves søger.

Langt mindre vil det skikke sig,
ifald jeg vilde skildre Dig,
thi dertil hørte tykke bøger.

At male Dig mit eget Vid,
dertil udfordres mere Tid,
og maaske flere Haar paa Hagen,
men da Du selv har god Forstand,
saa vil Du see omtrent, hvordan
det staar imellem mig og Smagen.

At tømme her min hele Graad,
det ville gøre Bogen vaad,
og fylde Bladene med Pletter,
saa tag da Kjære! i dets Sted,
en ret oprigtig Lærdom med
fra en Dig højst forbunden Fætter.

Du altsaa vide maa, Madam!
I Norge er der koldt som Skam.
Der stundom fryser saa det knager,
Thi om en Normand gjør Dig viis,
at det forlorne Paradis
er der, saa viid, han dig bedrager.

Ifald Du nu ej elsker Kuld,
Kast Silken bort, klæd Dig i Uld,
Dog viid, udvortes Tugt jeg lover:
Til Herrens Tempel skal Du gaae
med tykke Jydestrømper paa
og Silkestrømper uden over.

Din Hals Du vel tildække bør,
tag Dig et Klædebon af Hør,
og slaa derpaa en dobbelt Knude,
det konserverer for Cathar,
og det som endnu bedre var,
Det holder lystne Øjne ude.

Luk varsomt allevegne til,
hvor Trækvind sig indsnige vil,
som kom direkte hid fra Norden.

Ifald Du lyder disse Bud,
saa skal Du holde længe ud,
og leve lykkeligt paa Jorden.

- - - - -

ADDENDUM II.

OM SØKAPTAJN CHRISTIAN ALFRED MICHELSEN
F. PÅ THURØ 18.4.1843. DØDSTIDSPUNKT UKENDT.

I et brev til sønnen Nicolaj lader Rasmus Michelsen skinne igennem, at stivtind var en ikke uvæsentlig side af sønnen Alfreds karakter. Man får en fornemmelse af, at hans udvandring til Amerika ikke foregik med faderens fulde velsignelse - måske heller ikke, at han valgte livet på søen.

Omkring 1850 begyndte i tilslutning til de store guldfund i Californien en voldsom vækst af San Francisco og denne bys havn, som snart blev centrum for Amerikas søfart på Stillehavet.

Mange danske søfolk drog derover - også fra Thurø, og altså også Alfred, som i al fald var taget afsted inden krigen i 1864. Gennem hans få breve, refereret af faderen, i tiden indtil hans besøg hjemme i 1873 kan vi nogenlunde følge hans liv og færd.

Februar 1865 mister han stort set alt ved et forlis. Det følgende år i August gifter han sig med en irsk pige - hendes navn og nærmere op rindelse hører vi aldrig om.

1869 modtager familien i Danmark fotografier af Alfred, hans kone og deres førstefødte, sønnen Michel. Alfred er blevet kaptajn på en skonnert, i hvilken han selv ejer halvparten. I brevene fortsætter han med at underskrive sig Alfred; men hans adresse: Capt. Charles (forkortet Chas.) Anderson, Stevart Street 42, San Francisco fortæller, at han har antaget nyt navn. Årsagen hertil er fremdeles ukendt. Har han overtaget en afdød (omkommet?) søkaptajns papirer (navigatørbevis)? - eller en afdøds andel i et fartøj? Eller er der en helt tredje og simpel forklaring? Ændring i retning af mere amerikansk klingende navne var almindeligt; men Chas. Anderson synes i den henseende ikke meget bedre end Al' Michelson.

I 1870 har han købt et større fartøj. Skonnertbrig måske. Denne skibstype var på den tid såre almindelig i den oceangående Stillehavstrafik. Sejladsen går godt, selv om den nye jernbane tværs over kontinentet i nogen grad trykker skibsfarten, som måtte rundt Kap Horn. Panamakanalens åbning lå omtrent et halvt århundrede ude

i fremtiden.

Så godt går sejladsen, at Alfred - uden familien - kommer på besøg hjemme i 1873.

Her sluttede stort set min viden om Alfred indtil sent på året i 1989 - mit manuskript var forlængst afsluttet og under forberedelse til mangfoldiggørelse. Jeg blev da gjort opmærksom på et antal breve til Nicolaj fra broderen Alfred og dennes sønner. De var via min fætter, cand. jur. Knud Michelsen havnet i Roskilde hos vores slægtning Inger Olufsen, som påny var venlig at overlade mig fotokopier. Det drejer sig om et brev fra den 14-årige, ældste søn, Michel Andersen, fra 1882, fire breve fra Alfred selv og endelig ét fra sønnen Henry C. Andersen. De sidste fem fra perioden 1891-1905.

Alfred lader kun yderst sjældent høre fra sig. Hans eneste direkte kontakt herhjemme er Nicolaj. Han har det som så mange andre udvandrede. Han længes stærkt efter at høre hjemmefra, samtidig med at han har tiltagende svært ved selv at skrive - plaget som han er af en urimelig skyldfølelse begrundet med den i årenes løb uundgåelige krakelering af hans danske skriftsprog. Både i ordvalg og syntaks indsniger der sig da også flere og flere "anglicismer", men hvad andet kunne man vente af den, der næsten umiddelbart efter kortest mulige skolegang udplantes til den anden side af jorden. Sønerne skriver naturligvis på engelsk, og især Michel på 14 imponerer med en meget smuk skønskrift - vistnok helt utænkeligt for en jævnaldrende dansk.

Familien, som de første år har boet i San Francisco, bygger i 1875 eget hus i Alameda få miles syd for Oakland, adskilt fra San Francisco af det smalle farvand San Francisco Bay. Her i nr. 2305 Alameda Avenue boede de endnu ved århundredeskiftet.

Da Michel skrev brev i 1882, havde han en fire år yngre bror, Henry, søsteren Mary på otte og lillebroderen George på fire.

Alfred har utvivlsomt været en stolt fader og har i ånden set sin ældste søn som søkaptajn som han selv.

Sommeren 1882 tager han Michel med på langfart. Se blot:

Alameda 5. Oktober 1882

Kære onkel og tante,

Det er mig en glæde at skrive disse få linier for at fortæl-

le jer, hvordan det står til her.

Jeg har været på en tur til Sibirien og tilbage med far. Det tog os 4 måneder på få dage nær. Jeg holder meget af at være på søen, selv om jeg var en smule søsyg i starten, men det gik hurtigt over.

Vi lagde ind i Hakodatie i Japan. Det tog os 53 dage fra San Francisco til Hakodatie og 20 dage fra Hakodatie til Nikolajevsk, en lang tur faktisk.

Byen er ikke ret pæn. Alle husene er lavet af bjælker og jord og holdt sammen, jeg ved ikke hvordan. Over halvdel af husene ligger øde hen.

Alle folk i byen er dømt deporterede. Der er kun et dusin stykker, som kan tale engelsk. De er alle russere, dog enkelte tyskere. De lever alle af brød og fisk. De deporterede må arbejde i minerne og er sendt til Sibirien og får aldrig lov til at rejse derfra; nogle deporterede er idømt fængsel i Sibirien og må gå gennem gaderne med lænker om benene. Man kan høre lænkernes raslen lange før, man kan se dem. Foran og bag dem går der soldater med ladte geværer. Den 22. August forlod vi stedet. I det Ochotske Hav fangede vi en del torsk, og da vi passerede Aleuterne, så jeg en vulkan i udbrud.

På turen hjem havde vi gentagne storme, men alle ombord sagde mig, at det var intet mod, hvad der undertiden kunne forekomme. Vi skulle til Humbolt (Bay) efter en læst tømmer, men vi kunne ikke slippe ind, så vi gik til San Francisco, hvor vi ankom efter en overfart på 35 dage fra Nikolajevsk. Vi ankom hertil 27. September.

Far har det godt, bortset fra smerter i fødderne, men han håber, det bliver bedre snart.

Nu skal jeg begynde i skolen igen. Senere skal jeg på handelsgymnasium, så bliver jeg bedre til at skrive breve til jer. Vi har modtaget den triste meddelelse om bedstefars død, som gjorde os meget ondt. Nu farvel. Alle her sender jer vores bedste hilsner.

Fra jeres hengivne nevø

Michel Andersen.

Sejlruten, varigheden og det forhold, at skibet ikke var i stand

til at gå ind til Eureka i Humboldtbugten, viser at det var stadig et sejlskib, Alfred havde. Hakodatie ligger ved sundet mellem hovedøen Honshu og den nordlige ø Hokkaido i Japan. Nikolajevsk ligger meget langt nordligere ud for den øverste spids af Sakhalin ved Amur-flodens udløb og ca. 1000 km nord for Vladivostok. I 1965 var byen på størrelse med Vejle. Minerne, som fangerne arbejdede i, var saltminer, så man ikke skibet bragte industrivarer og tog salt med tilbage. Både på Kamchatka og de aleutiske øer findes talrige vulkaner. Det vides, at en af dem netop i 1882 var særdeles aktiv.

Brevet vidner om en rask og velbegavet dreng, som må formodes at være kommet på Business-College. I 1889 var han elektriker med ansvar for el-værket i hjembyen Alameda.

Det første brev fra Alfred, dateret 8. Januar 1891 melder imidlertid om den katastrofe, der havde ramt familien, mens Alfred var på færd til Mellemamerika. Han skriver herom:

...værst af alt, jeg tabte to af mine kære børn. Michel Edward døde d. 24. Oktober 1889, og min datter Marie eller May, som vi kaldte hende, døde den 29. i samme måned og år. Jeg var borte i Centralamerika, da det skete, og det første jeg vidste af det var, da jeg læste det i aviserne flere tusinde miles fra dem....de var meget bedre til (imod) deres forældre end som jeg var til mine. De var for gode for mig, så de gik bort fra mig til ham, der gav dem - og knapt 5 dage imellem dem.

Intet tyder på, at de har været langvarigt syge eller har været ude for et ulykkestilfælde. Difteri, influenza med lungebetændelse eller anden akut epidemisk sygdom var vel årsagen.

Alfred skrev videre:

...min kone har ikke været well siden og vil vist aldrig blive rask igen.

For ikke at lade sin kone alene med sorgen tog han hende og den nu 13-årige George med ombord på den følgende sommerhølvårsfærd til de franske Marquesasøer i Polynesien knap 1000 km syd for æquator. Sønnen Henrik var da 19 år og i handelslære efter at have afsluttet College.

Til trods for at Nicolaj skriver flere gange, høres nu i længere tid intet fra Amerika. Først da Nicolaj får oplyst, at Alfred er

medlem af en californisk loge, Golden Gate no. 30, og efterlyser ham derigennem, kommer der brev; men da er vi også nået frem til Marts i året 1900.

Alfred fortæller, at han efter tabet af de to børn gik i land og forsøgte sig med forskelligt uden held. Købet af en større farm gav på få år et tab på 30 000 \$. Dog en post, men nu vil han også påny gå på havet.

Begge sønnerne er til søs. Henry som styrmand og George som Quartermaster, vel en slags overmatros.

1898 var året for de første store guldfund omkring Nome i Alaska, helt oppe ved Beringsstrædet. Det er da også som kaptajn på et dampskib bound-for Alaska, at Alfred tager afsted i håb om at finde en guldåre. Han skriver:

....finder jeg en good mine og can selge den for en good prise, så wil we tage en rejse til Danmark

Det gik ikke helt sådan.

Skibet, som han skulle føre derop, viste sig at være en plimsoller, som trak vand og endte med at forlise ud for Alaska, så Alfred tabte alt, hvad han havde med inclusive gods for ialt 1 000 \$, som han privat førte med for at sælge deroppe. Heroveni blev han syg, så han måtte sejles hjem efter få uger.

Hans søn Henry derimod, som øjensynligt var med som styrmand, blev der hele sommerperioden i håb om at finde guld, men forgæves.

Alfreds sidste, bevarede brev til Nicolaj er skrevet i November 1905. Han er blevet 62 år.

Siden den første, uheldige færd til Alaska var fulgt nye i årene 1901-03. I konsortium med tre andre skippere, såvidt man kan forstå af lidt tvivlsom soliditet, sendte han en slæbebåd og et andet fartøj op til Nome. Selv tog han turen på et dampskib. Men som han skriver:

For de tre andre gik alt in a mudle og de com tilbage og lost det hele.

Præcist hvad, der gik galt, får vi ikke at vide. Men i al fald, da Alfred i 1903 påny dukker op i Nome, møder der ham et sagsanlæg, som hans partnere har rodet sig ind i. De tre ejede ikke en klink, så det blev Alfred, som måtte betale for dem.

Hertil kom, at et fartøj, Alfred - som reder - havde interesser i

var forsvundet totalt året før. Skibet var kun beskedent assureret.

På det tidspunkt brevet er skrevet, har Alfred i et par år levet stille hjemme med sin kone uden at have indtægter, så de ovenfor beskrevne, stærkt tabsgivende engagementer taget i betragtning må han have været en holden mand. Han har dog planer om snart at bestille noget igen.

Om hans sønner får vi at vide, at den yngste, George, til trods for at faderen har lært ham navigation og sikret ham officerspapirer, er gået i land, har giftet sig og foreløbig er blevet far til tre børn. De har i flere år boet i huset sammen med Alfred og hans kone, men er nufflyttet til det nærliggende Oakland, hvor George kun med besvær kan underholde familien ved arbejde som kusk eller chauffør. Flere gange ugentlig kommer konen og børnene og spiser hos Alfreds.

Henry går det væsentlig bedre som captain på en CoastGuard-steammer på Philipinerne - den gang under USA-administration. Han har lige været hjemme på 3 måneders ferie.

Alfred fortæller, hvad han har aftalt med Henry. Når han får sin næste lange ferie, så skal han rejse hjem "den anden vej rundt om globen via Suezkanalen", så de kan mødes i Hamburg for sammen at besøge Danmark. Det kan nu først blive om tre år, "og kun Gud ved, what vil ske i den tid" - og det er jo så rigtigt. Vi ved det heller ikke. Der er ingen yderligere korrespondance bevaret. Vi ved dog, at Alfred nåede at komme hjem endnu en gang, igen alene, på et tidspunkt, hvor i al fald brødrene Nicolaj og August var i live.

Hvordan svarer så billedet af Alfred, som det tegner sig ud fra hans egne breve, med det billede, vi brødre som halvstore drenge dannede i vores fantasi på baggrund af det ene faktum, at han var skonnertskipper på Stillehavet.

Mon ikke vores forestilling prægedes ganske kraftigt af bekendtskabet med Jack Londons Ulf Larsen: Han var dansk, kom tidligt hjemmefra, var selvlært og blev skonnertskipper overalt på Stillehavet med San Francisco som basis. Iøvrigt, som en sidebemærkning, så er Ulf Larsens sejlroute i romanen meget tæt på Alfreds tur med sønnen Michel i 1882.

Jeg tvivler ikke et øjeblik om, at Alfred alias Chas. Anderson

har været i centrum af adskillige dramatiske tildragelser på søen ud over dem, vi antydet hører om gennem brevene.

Men Ulf Larsen var jo først og fremmest en helvedshund. På få linier fortæller han selv, hvorfor han blev, som han blev. Hans forældre var ludfattige, kunne hverken læse eller skrive. Hans opvækst var mærket af elendig kost, rå behandling med deraf følgende frygt, had og smerte.

Her er forklaringen på, at Alfred aldrig blev en Ulf Larsen.

Nok er det sandsynligt, at han forlod sit barndomshjem i en form for oprør eller protest; men i alt, hvad vi har fået mulighed for at vide om hans liv sidenhen, er indvævet en længsel efter sit danske udgangspunkt og sine slægtninge samt en kærlighed til sin egen familie, sin irske kone, som vi desværre ikke får noget direkte billede af, og deres børn.

En livsholdning som han har oplevet og vel ubevidst taget til sig i sin thurinske barndom.

